

**RAPORTUL PE ANII 2018 – 2019
PRIVIND IMPLEMENTAREA PLANULUI NAȚIONAL DE
ACȚIUNI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU
ANII 2018–2022,
aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 89 din 24.05.2018**

Sinteza realizărilor

1. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: ARMONIZAREA CADRULUI NORMATIV NAȚIONAL CU STANDARDELE INTERNAȚIONALE

Obiectivul I: Aderarea la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului

Ținta strategică A: Cadrul normativ național revizuit și armonizat cu recomandările acceptate de Republica Moldova în cadrul ultimei evaluări periodice universale

Realizări 2018:

- Elaborat proiectul de lege privind ratificarea Convenției internaționale pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate;
- Semnat Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, la 27.09.2018;
- Elaborat proiect de Lege de implementare a Statutului Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma (reconsiderată poziția prin elaborarea proiectului de modificare a Legii nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală);
- Aprobata Hotărârea Guvernului nr. 281 din 3 aprilie 2018 cu privire la aprobarea *Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia* (ajustarea cadrului normativ și instituțional potrivit cu prevederile Convenției de la Istanbul);
- Primul proiect pilot privind aplicarea prevederilor Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare (CELRM) în localități populate compact de persoane aparținând unor minorități naționale a fost implementat în mun. Chișinău. Au fost instalați indicatori cu denumirea străzilor în limbile: română, ucraineană, rusă, bulgară, găgăuză, engleză. În anul 2016, la inițiativa Oficiului CoE în RM, în parteneriat cu Agenția Relații Interetnice și Cancelaria de Stat, a fost lansat proiectul-pilot privind simularea aplicării prevederilor CELRM în unele localități. Pentru participarea în realizarea acestui proiect, au fost selectate 7 localități (mun. Chișinău, Bălți, Ceadâr-Lunga, Soroca; or. Taraclia; s. Ciobanovca, raionul Anenii Noi; s. Vulcănești, raionul Nisporeni).
- Instituit Consiliul național pentru drepturile omului prin Hotărârea Guvernului nr. 65/2019, precum și aprobat Regulamentul acestui Consiliu precum și au fost stabilite funcțiile și atribuțiile Secretariatului permanent pentru drepturile omului.

Realizări 2019:

- Prin Hotărârea Guvernului nr. 716/2019 a fost aprobat proiectul de lege *cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice adoptată la Istanbul la 11 mai 2011*. Proiectul a fost prezentat spre examinare Președinției. Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (armonizarea legislației Republicii Moldova la prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice a fost înaintat Guvernului).
- Au avut loc consultări cu Secretarul Executiv al *Cartei europene pentru limbile regionale sau minoritare a CoE* în vederea clarificării unor elemente ce țin de opțiunile aflate la dispoziția RM în ce privește ratificarea Cartei, pentru a se stabili dacă există capacități de implementare a cel puțin 35 de paragrafe din tratat, cu o acceptare graduală a altor articole, în funcție de pregătirea statului.
- S-a decis consultarea suplimentară a proiectului de lege privind ratificarea *Convenției internaționale pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate* prin prisma evaluării impactului financiar, aplicării ulterioare a procedurii de control cu privire la implementarea Convenției, rezervelor cu privire la regiunea partea din stânga Nistrului.

- Referitor la ratificarea *Convenția ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora*, aceasta de fapt reflectă principiile OIM privind asigurarea dreptului la protecție a lucrătorului migrant la diferite etape ale procesului de migrație (emigrare/ imigrare) și în diferite circumstanțe; asigurarea drepturilor civile, politice și sociale ale migranților, reglementarea drepturilor fundamentale ale lucrătorului migrant. Aceasta a fost semnată de doar 55 de state din 184 state - membre ONU. Majoritatea statelor semnatare reprezintă statele din Orient, Asia Mijlocie, Africa, America Latină, Indonezia, Oceania. Dintre statele europene Convenția este semnată doar de două state: Albania și Bosnia și Herțegovina. Considerentele în defavoarea semnării Convenției sunt diferite: costurile sporite pentru asigurarea drepturilor politice și sociale ale migranților și membrilor familiilor lor, pentru accesul migranților la serviciile de sănătate și educație, alte costuri, preocupări de securitate etc. Important de subliniat că statele, în care se află un număr considerabil de emigranți din Republica Moldova, cum ar fi Federația Rusă, Ucraina, România, Italia, Germania, Portugalia, Spania, Belgia, Regatul Unit al Marii Britanii, alte state UE nu au semnat Convenția respectivă. După criza migrațională în statele UE în 2014 semnarea acestei Convenții de către statele europene devine și mai puțin probabilă. Astfel, în cazul ratificării de către Republica Moldova a Convenției din 1990, vor fi create condiții mai favorabile și asigurarea mai deplină a drepturilor pentru străinii veniți în țară (imigranți în RM), decât pentru cetățenii proprii plecați la muncă peste hotarele țării (emigranți în statele UE). Decalajul în drepturi dintre imigranți și emigranți, constituie o discriminare a propriilor cetățeni în favoarea străinilor, fapt ce va conduce la disensiuni sociale și costuri sporite din fonduri publice în detrimentul intereselor țării.
- În ceea ce ține de întreprinderea de acțiuni în vederea aderării la *Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei*, precum și aderării la *Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor (Haga, 19 octombrie 1996)*, în conformitate cu prevederile HG 636/2019 pentru aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 termenele de realizare a acțiunilor în cauză au fost transferate pentru anul 2023, și respectiv 2022.
- La finele anului 2019 au fost selectați și contractați experții care, pe parcursul lui 2020 vor realiza:
 - Studiul de fezabilitate pentru ratificarea articolului 23 din Carta Socială Europeană Revizuită cu referire la drepturile persoanelor vârstnice la protecție socială;
 - Evaluarea costurilor necesare pentru pregătirea implementării art. 23 din Carta Socială europeană revizuite;
 - Foaia de parcurs pentru ratificarea articolului 23 din Carta Socială Europeană Revizuită.
- Pe pagina oficială a Cancelariei de Stat a fost creată rubrica dedicată Consiliului național pentru drepturile omului, care conține compartimentul Rapoarte naționale/internaționale cu redirectionare către platforma <https://tbinternet.ohchr.org>, care conține toată informația privind ratificarea tratatelor internaționale pentru drepturile omului de către Republica Moldova, ciclurile de raportare, rapoartele/observațiile finale ale mecanismelor internaționale, precum și rubrica Recomandări naționale/internaționale, unde urmează a fi publicate recomandările formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului, ce vor fi recepționate.

2. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: SISTEMUL NAȚIONAL DE JUSTIȚIE

Obiectivul I: Asigurarea protecției drepturilor omului printr-o justiție accesibilă, independentă, transparentă și integră

Ținta strategică A: Accesul la justiție asigurat în mod egal pentru toți

Realizări 2018:

- prin adoptarea Legii nr. 17 din 05.04.2018 au fost operate modificări în cuprinsul Codului de procedură civilă care prevăd posibilitatea depunerii documentelor necesare pentru judecarea cauzei în format electronic prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor PIGD, inclusiv „*Cererea de chemare în judecată și actele de procedură ale instanței de judecată se comunică autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la care aceștia sânt conectați prin adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată, în mandatul de avocat, în alte acte ce atestă utilizarea poștei electronice*”.
- adoptarea Legii nr.265 din 23.11.2018, legea organică a Procuraturii a fost supusă modificărilor care au intrat în vigoare de la 04.01.2019 în sensul abilitării Procuraturii Generale cu atribuții de instituire și ținere a sistemelor informaționale, a registrelor și bazelor de date, destinate activității instituției, cu scopul de a automatiza și facilita activitățile de gestiune a dosarelor de urmărire penală prin excluderea sau reducerea semnificativă a fluxului de documente pe suport de hârtie și care urmează a fi integrat cu diferite module din sistemele informatice ale altor autorități publice centrale (SIA, RICC Programul Informatic de Gestiune a Dosarelor (PIGD), “E-rețineri, etc.”).
- procesul de testare a funcționalităților aplicației e-Dosar judiciar (parte componentă a Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor PIGD) s-a desfășurat în perioada martie-august 2018. Aplicația a fost pilotată în toate sediile Judecătoria Chișinău și Curtea de Apel Chișinău cu implicarea judecătorilor, asistenților judiciari, funcționarilor din cadrul secretariatelor instanței și a 15 avocați, fiind precedată de instruirea actorilor menționați prin intermediul atelierelor de lucru. Urmare a pilotării aplicației e-Dosar judiciar a fost elaborat raportul post-pilotare în care s-a constatat funcționalitatea aplicației, dar și formulate recomandări de îmbunătățire a mecanismului de completare și depunere a cererilor. Totodată, elaborarea aplicației e-Dosar judiciar a fost realizată în coraport de compatibilitate cu versiunea actuală a PIGD, iar pe parcursul testării sub-Sistemului a fost inițiat procesul de elaborare / dezvoltare a unui nou PIGD, în baza Protocolului de colaborare încheiat între Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii și Programul pentru Justiție Transparentă din 07.08.2017, care urmează a fi implementat pe parcursul anului 2019.
- aprobarea Ordinului ministrului justiției nr.1136 din 20 decembrie 2017 „Cerințele standard a unei instanțe de judecată pentru Republica Moldova”. Una din cerințele de bază presupune proiectarea clădirilor instanțelor judecătorești ținând cont de respectarea exigențelor de acces a persoanelor cu dizabilități, a disponibilității informației și a proceselor judiciare potrivit necesităților acestora.

Realizări 2019:

- Implementarea SIA ”E-dosar” în cadrul tuturor organelor de urmărire penală a fost identificată ca o platformă informatică separată. MAI a elaborat fișa proiectului pentru SIA ”E-dosar”, s-au identificat și definit elementele-cheie, ce urmează să constituie prima fază a implementării proiectului „e-Dosar”. De asemenea, s-a elaborat Fișa de proiect privind digitizarea proceselor aferente gestiunii cauzelor penale și implementarea conceptului de „e-Dosar”.
- După efectuarea modificărilor de îmbunătățire a aplicației, prin prisma recomandărilor formulate / deficiențelor identificate și adaptării funcționalităților acesteia la exigențele noului PIGD, a fost necesară pilotarea repetată, concomitent cu noul PIGD. Astfel, la începutul anului 2019 aplicația informatică e-Dosar judiciar a fost implementată în exploatare experimentală la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul.
În contextul inițierii etapei de pilotare a aplicației e-Dosar, la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul au fost încheiate acorduri de colaborare cu 21 avocați, care au participat la etapa de pilotare și au depus prin intermediul acestei aplicații 31 de dosare (cereri de chemare în judecată și cereri de apel, solicitări de acces la dosare aflate deja în examinare etc.

- În vederea identificării deficiențelor cadrului normativ în partea ce ține de desfășurarea procedurilor judiciare în care sunt implicate persoane cu dizabilități a fost efectuată o analiză a actualelor prevederi legale., conform căreia s-a constatat că atât Codul de procedură civilă (art. 58/1 care reglementează capacitatea de exercițiu al drepturilor procedurale civile a persoanei în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară), cât și Codul de procedură penală (art. 75 care reglementează capacitatea de exercițiu în procesul penal) conțin reglementări speciale pentru persoanele cu dizabilități participante la procesele judiciare. În prezent doar Codul contravențional nu stabilește reglementări privind procedurile în care sunt implicate persoane aflate sub ocrotire. Amendamente în acest sens vor fi incluse în proiectul consolidat de modificare a Codului, care va fi elaborat și promovat pe parcursul anului 2020.
- La moment din cele 20 de instanțe, în 12 instanțe judecătorești sunt create condiții de acces pentru persoanele cu dizabilități, alte 8 instanțe urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare în acest sens.
- În primul trimestru al anului 2019 pagina web a Agenției de administrare a instanțelor judecătorești și Portalul național al instanțelor judecătorești au fost completate cu un meniu de accesibilitate, ce conține mai multe opțiuni tehnice care permit citirea informației conținute pe portal de persoanele cu deficiențe de văz.

Ținta strategică B: Facilitarea accesului la asistența juridică garantată de stat

Realizări 2018:

- Prin Hotărârea nr. 30 din 27 decembrie 2017 Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS), au fost repartizate cele 10 unități de para-juriști pentru extinderea rețelei per Oficii teritoriale ale CNAJGS. Astfel, numărul rețelei de para-juriști a fost extins **de la 42 la 52 de para-juriști** pentru anul 2018.
- În anul 2018, **10 535 persoane** au beneficiat de asistență juridică primară garantată de stat.
- A fost asigurată instruirea inițială și continuă a para-juriștilor pe parcursul anului (2 cursuri de instruire, 62 de beneficiari para-juriști).
- Pe parcursul anului 2018, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, în ordinea procedurii de monitorizare internă au fost monitorizați 144 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. De asemenea, CNAJGS fost organizat procesul de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat acordate de către avocați, prin intermediul Comisiei de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat, care a monitorizat activitatea a 51 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.
- Pe parcursul anului 2018, cu suportul PNUD Moldova, CNAJGS a elaborat ***Standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat (AJGS) persoanelor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, Instrumentele de monitorizare externă și Curriculum de instruire*** continuă a avocaților în baza acestor standarde.
Pe parcursul anului 2018, CNAJGS în parteneriat cu Institutul Național al Justiției au realizat ***9 activități de formare*** în domeniu AJGS, fiind instruiți un număr total de 186 beneficiari.
- CNAJGS cu suportul partenerilor de dezvoltare (UNHCR, Centrul de Drept al Avocaților și Biroul Migrațiune și Azil, Uniunea Avocaților, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Organizația Internațională pentru Migrație cu Institutul de Reforme Penale și PNUD Moldova) a organizat ***5 ateliere de instruire***, în cadrul cărora au participat 129 avocați.
- În conformitate cu prevederile Instrucțiunii cu caracter general nr.15-10d/17-601 din 12.10.2017, emisă de Procuratura Generală, a fost asigurată informarea obligatorie a victimelor și părților vătămate în

cadrul procesului penal cu privire la drepturile și obligațiile de care dispun. Formularele noi, elaborate întru punerea în aplicare a instrucțiunii, conțin informații scrise privind drepturile părților în proces, compilate din Codul de procedură penală, Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea nr.137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor și Legea nr.105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal. Instrucțiunea menționată supra este adresată procuraturilor teritoriale și specializate, dar și organelor de urmărire penală din cadrul: MAI, SV și CNA.

- Inspectoratul General al Poliției (IGP) a elaborat și remis pentru aplicarea circulara prin care a solicitat ofițerilor de urmărire penală informarea părților vătămate și victimelor despre drepturile acestora, în particular: - să elibereze persoanei care a depus plângerea sau denunțul, un certificat despre acest fapt, inclusiv la fața locului; să informeze persoana care a depus actul de sesizare, despre pornirea urmăririi penale; să informeze partea vătămată despre motivele prelungirii termenului urmăririi penale și despre acțiunile întreprinse pentru cercetarea infracțiunii, ori de câte ori este luată această decizie, cu propunerea de prelungire a termenului urmăririi penale.
- Totodată, a fost elaborată procedura operațională standard (POS) de informare a victimelor/denunțatorilor infracțiunii/contravenției, aprobată prin Ordinul IGP nr. 470 din 26.10.2018.
- De asemenea, prin Ordinul IGP nr. 41 din 04 februarie 2019 a fost pusă în aplicare scrisoarea de drepturi „Nu tolera violența, cunoaște-ți drepturile”, elaborată în parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada” și Ambasada SUA în Republica Moldova. Scrisoarea dată reprezintă un suport informațional pentru victimele abuzului fizic, psihic și sexual și se bazează pe drepturile pe care le are victima în contextul Legii nr. 137 din 29.07.2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.
- Prin Ordinul ministrului justiției nr. 140 din 21 februarie 2018 a fost constituită Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune. Pe parcursul anului 2018 nu au parvenit cereri privind acordarea compensației financiare.
- În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de elaborare cadrul normativ cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate.

Realizări 2019:

- Conform Hotărârii CNAJGS nr. 5 din 26 februarie 2019 rețeaua națională de para-juriști a fost suplinită cu încă 10 unități, fiind extinsă de la **52 la 62** de unități.
- Asistența juridică primară garantată de stat a fost acordată de către para-juriști în **8150** de cazuri.
- A fost asigurată instruirea inițială și continuă a para-juriștilor pe parcursul anului (6 cursuri de instruire, 112 de beneficiari para-juriști).
- Pe parcursul anului 2019, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS au fost monitorizați 120 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. 58 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 62 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și nici un avocat cu calificativul „insuficient”.
- A fost continuat procesul de elaborare și definitivare a standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică calificată pe cauze cu implicarea persoanelor cu dezabilități intelectuale și psihosociale.
- A fost elaborat un ghid pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor traficului de ființe umane și propus CNAJGS spre avizare. După finisarea procesului de avizare, ghidul va fi editat și distribuit în rândurile avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat.
- În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Institutul Național al Justiției, s-au desfășurat **9 sesiuni de instruire** pe diverse tematici, la care au participat circa **224 de avocați** care acordă asistență juridică garantată de stat.

- În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Centrul de Resurse Juridice, Fundația Soros și Oficiul ONU pentru Drepturile Omului din Moldova s-au desfășurat **4 atelier de instruire**, cu circa **130 avocați** care acordă asistență juridică garantată de stat.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 708 din 27.12.2019 a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea **Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și Standardele minime de calitate**. Totodată, ministerul începând cu luna ianuarie 2020 a demarat procedura de creare a serviciilor prin Centrul de suport din mun. Bălți. De asemenea, organele de drept conlucrează eficient cu psihologii din cadrul Centrului de Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane, Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” și Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii ”Amicul”, care acordă asistență și consiliere psihologică victimelor traficului de ființe umane și faptelor conexe.
- Au fost identificate **232 victime adulte ale traficului de ființe umane** dintre care au beneficiat de asistență **130 persoane** (juridică - 14; socială - 53; medicală - 26; psihologică - 34; profesionalizare – 3). De asemenea, din **109 victime minore ale TFU** identificate la nivel național au beneficiat de asistență **51 minori** (juridică – 4; socială -18; medicală -11; psihologică – 18).

Obiectivul II: Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului

Ținta strategică A: Toate persoanele private de libertate sânt deținute cu respectarea normelor naționale și a standardelor internaționale

Realizări 2018:

Procuratura Generală a inițiat efectuarea unui studiu cu privire la gradul de corespundere a legislației naționale cu standardele internaționale privind perioada și modul de aplicare a reținerii, detenției provizorii arestului preventiv.

În vederea **eradicării aplicării abuzive a măsurii arestului preventiv** a fost adoptată Legea nr.179/2018 prin care în Codul de procedură penală au fost operate amendamente cu scopul: (1) *excluderii de la aplicarea arestului a infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mic de 3 ani;* (2) *respingerii demersurilor de aplicare a arestului în cazul în care acestea nu sunt motivate suficient sau dacă motivele invocate nu sunt susținute prin probe care confirmă temeiurile rezonabile de aplicare;* (3) *instituirii unui mecanism intern de verificare a temeiniciei motivelor care stau la baza demersului procurorului de prelungire a arestului;* (4) *acordării dreptului învinuitului de a solicita examinarea legalității arestului în ședință publică.* Totodată, în vederea elucidării standardelor de aplicare a art.5 din CEDO, a fost elaborat „Studiul privind respectarea art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către Republica Moldova”. Studiul este publicat pe pagina web a MJ. Studiul conține o serie de constatări privind gradul de corespundere a cadrului normativ național cu principiile generale ale art. 5 din CEDO și modul de aplicare a acestora de către judecători, procurori.

Pe parcursul anului 2018 din partea persoanelor deținute au parvenit **2010 plângeri privind nerespectarea drepturilor fundamentale**, după cum urmează: asigurarea dreptului la viață, integritate fizică și psihică – 564 plângeri; acordarea asistenței medicale – 486 plângeri; regimul de deținere – 340 plângeri; aplicarea torturii – 121 plângeri și tratament inuman sau degradant – 152 plângeri. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 947 petiții privind relațiile dintre angajații sistemului administrației penitenciare și deținuți / alte persoane.

În perioada de referință, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO) a pronunțat **8 hotărâri de condamnare a Republicii Moldova** pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție.

În sistemul penitenciar au fost angajați 6 psihologi și 8 asistenți sociali, numărul total crescând de la 20 la 26 și, respectiv, de la 11 la 19. Se constată o creștere a numărului de psihologi / asistenți raportat la numărul de deținuți cu 8,49% și, respectiv, 8,48%.

În vederea **construcției/reconstrucției edificiilor instituțiilor penitenciare**, și anume pentru: construcția penitenciarului din mun. Chișinău, construcția casei de arest din mun. Bălți, reconstrucția Penitenciarului nr.3, or. Leova și reconstrucția Penitenciarului nr. 10, s. Goian, mun. Chișinău, în bugetul de stat pentru anul 2018 au fost aprobate mijloace financiare în sumă de 172 567,4 mii lei și utilizate 30 643,6 mii lei sau 17,8% (nivel de valorificare scăzut determinat de extinderea termenului de elaborare a documentației de proiect pentru construcția penitenciarului din mun. Chișinău).

Pe parcursul anului 2018, au fost desfășurate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție, după cum urmează:

- în Penitenciarul nr.3-Leova a fost efectuată replanificarea sectoarelor nr.3 și nr.5, din spații mari în spații cu capacitate mai mică;
- în Penitenciarul nr.5-Cahul s-a deschis un nou sector de tip închis pentru deținerea condamnatelor majore;
- în Penitenciarul nr.6-Soroca s-a finalizat reparația izolatorului disciplinar, fiind reconstruite mai multe sectoare de tip cazarmă în secții de locuit de tip celulă;
- în Penitenciarul nr.8-Bender s-a finisat reparația capitală în complexul de repartizare a hranei deținuților și reparația izolatorului disciplinar;
- în Penitenciarul nr.9-Pruncul s-au realizat lucrările de constituire a unei comunități terapeutice pentru deținerea persoanelor drog dependente cu darea în exploatare a obiectivului și dotarea cu inventarul și utilajul necesar;
- în Penitenciarul nr.10-Goian s-au realizat lucrări de reparație capitală a 2 spații destinate pentru izolare disciplinară;
- în Penitenciarul nr.12-Bender s-a finisat reparația capitală a cabinetului stomatologic, bucătăriei și vestiarului pentru colaboratorii penitenciarului;
- în Penitenciarul nr.13-Chișinău s-a realizat reparația capitală a 32 celule, iar în 17 încăperi au fost efectuate reparații curente;
- în Penitenciarul nr.15-Cricova s-a finalizat reparația încăperii din blocul C cu o suprafață de 40,90 m².

Angajamentul de îmbunătățire a condițiilor de detenție în cadrul spațiilor IDP ale Poliției constituie o prioritate inclusă în mai multe documente de politici sectoriale, precum Strategia Națională de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia, Planul de acțiuni privind reducerea rețelilor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției pentru anii 2017-2020. Pe parcursul anului 2018 au fost lansate lucrările pentru **renovarea a 10 izolatoare de detenție provizorie** (Anenii Noi, Cahul, Căușeni, Cimișlia, Edineț, Hîncești, Orhei, Rîșcani, Sîngerei, Ungheni). În anul 2018, au fost achiziționate servicii de elaborare a documentației de proiect și deviz privind renovarea IDP Soroca și Comrat, construcția IDP Bălți, precum și elaborat devizul de cheltuieli privind modernizarea IDP Chișinău. Proiectele elaborate presupun amenajări ale încăperilor și pentru persoanele cu nevoi speciale or, conform viziunii de dezvoltare instituțională pe această dimensiune, acestea urmează a fi instituite în zona de Nord (Bălți), Centru (Chișinău și Hîncești) și Sud (Cahul).

Cu suportul Fundației SOROS Moldova, au fost elaborate **3 proceduri standard de operare** ce vizează reținerea, paza și escortarea persoanelor aflate în custodia Poliției prin prisma respectării drepturilor omului și a particularităților de gen.

Monitorizarea și evaluarea implementării *Strategia de dezvoltare a serviciului penitenciar în Republica Moldova pentru anii 2016–2020* a fost asigurată, din numărul total de acțiuni au fost realizate 41 de acțiuni; nerealizate – 40; parțial realizate - 54.

În perioada de referință, Ministerul Justiției a elaborat proiectul *hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional e-Reținere*, supus dezbaterilor cu MJ, PG, MAI și CNA.

Prin ordinul Ministrului Apărării a fost aprobat Codul de conduită profesională a militarilor prin contract ai Armatei Naționale. Conduita funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne este reglementată de Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, aprobat prin HG nr. 629 din 08.08.2017.

Prin ordinul ministrului justiției nr. 19 din 21.02.2019 a fost aprobat Codul deontologic al funcționarului public cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare.

Centrul Național Anticorupție (CNA) a elaborat un proiect de Hotărâre de Parlament cu privire la aprobarea unui nou Cod de etică și deontologie a colaboratorilor.

Prin ordinul nr.442-A din 20.08.2018 Cancelaria de Stat a aprobat normele de etică și deontologie ale angajaților CS/ Oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat.

Realizări 2019:

- La solicitarea Ministerului Justiției privind inițierea procesului de elaborare a amendamentelor la Codul Contravențional (03/4075 din 19/04/2019) MAI, a elaborat și înaintat propuneri de modificare a Codului contravențional, inclusiv a art. 435 Durata reținerii și condițiile privării de libertate, transmise în adresa Ministerului Justiției.
- Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate **1113 petiții vizând condițiile de detenție** (30,7% din numărul total de petiții). 378 de petiții (10,78% din numărul total de petiții) au fost expediate din penitenciare direct, dintre care 33,3% au fost soluționate. Din cele 378 de petiții expediate din instituțiile penitenciare aproximativ 92,3 % au fost examinate iar din problemele invocate 33,3% au fost soluționate.
- La începutul anului 2019, în instituțiile penitenciare se dețineau 7115 persoane, iar la finele anului se dețineau 6716 persoane. Astfel, *se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 399 persoane*, ce constituie aproximativ 6 %.
- La 1 ianuarie 2019 a intrat în vigoare Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 și Legea nr. 272 din 29 noiembrie 2018 care au determinat operarea de modificări în Codul de procedură penală. Aceste legi *au introdus în dreptul intern un remediu cu caracter preventiv și compensatoriu pentru încălcările CEDO cu referire la condițiile inumane și degradante de detenție*.
- Urmare a implementării noului remediu preventiv și compensatoriu, la 28 februarie 2019 Curtea Europeană a pronunțat decizia în cauza Drăniceru v. Republica Moldova (nr. 31975/15). Prin această decizie, Curtea a recunoscut noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție instituit în Republica Moldova, venind cu anumite recomandări referitor la sume. Prin deciziile sale din 28 martie 2019, Curtea Europeană *a declarat inadmisibile alte 145 de cereri aflate pe rolul său cu referire la condițiile rele de detenție, invocând neputința remediuului național*. Astfel, pe parcursul anului 2019 Curtea Europeană nu a pronunțat hotărâri de condamnare a Republicii Moldova pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție.
- Pe parcursul anului 2019, în sistemul administrației penitenciare s-au angajat 5 psihologi și 2 asistenți sociali, la moment activând 29 psihologi și 26 asistenți sociali.
- Pe parcursul anului 2019 s-au *alocat mijloace financiare pentru construcția/reconstrucția a 4 instituții penitenciare* (Noul Penitenciar din Chișinău – 5095,8 mii lei; Casa de arest Bălți – 25 540,8

mii lei; Penitenciarul nr.3-Leova – 2 197,6 mii lei; Penitenciarul nr.10-Goian – 4 299,0 mii lei), Gradul de absorbție a mijloacelor financiare bugetate pentru construcție/ reconstrucție: - Penitenciarul din Chișinău – 3,18%; - Casa de arest Bălți – 100%; - Penitenciarul nr. 3-Leova – 100%; - Penitenciarul nr.10-Goian – 100%. Totodată, au fost efectuate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în majoritatea instituțiilor penitenciare, fiind renovate circa 169 celule. 15 instituții penitenciare au obținut avize sanitare, ceea ce constituie 88%.

- În instituțiile penitenciare au fost amenajate 17 spații pentru examinarea chestiunilor ce țin de executarea pedepsei prin intermediul sistemului de videoconferință. Pe parcursul anului au fost desfășurate 2136 ședințe de judecată prin intermediul sistemului de videoconferință, în cadrul cărora au fost examinate 2136 plângeri.
- Urmare a analizei normelor aprobate prin Hotărîrea Guvernului 609/2006 privind normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților s-a constatat că acestea corespund regulilor nutriționiste în vigoare.
- Pe parcursul anului 2019, au fost organizate consultări cu specialiștii din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor și conducerea ministerului în vederea identificării soluției optime de reorganizare a serviciilor medicale, propunerile formulate în cadrul consultărilor au fost transpuse într-un proiect de decizie (Ordin), remis spre avizare entităților publice interesate.
- Au fost renovate **10 Instituții de Detenție Provizorie**, care funcționează după principiul regional (Anenii-Noi, Cahul, Căușeni, Cimișlia, Edineț, Hîncești, Orhei, Rîșcani, Sîngerei, Ungheni).
- Referitor la proiectul cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional *e-Reținere*, activitatea trenează din considerentul necesității efectuării, de către grupul de lucru, a analizei de fundamentare economico-financiară de implementare a proiectului, conform art. 30 alin. (1) din Legea nr. 100/2017. După aprobarea Conceptului tehnic al sistemului vor fi contractate servicii de dezvoltare / elaborare a Sistemului informatic integrat e-Rețineri.

Ținta strategică B: Autoritățile manifestă toleranță zero față de cazurile de tortură

Realizări 2018:

- Prin Legea nr.157 din 26.07.2018 pentru modificarea Codului penal au fost excluse prevederile aplicării pedepsei sub formă de amendă de la sancțiunea alin.(1) și a alin.(2) a art.1661 Cod penal, ceea ce ***înăsprit pedeapsa pentru cazurile de tortură, tratamentul inuman sau degradant.***
- Dat fiind faptul că nu toate cazurile de violență dintre deținuți pot fi identificate și documentate/inregistrate, acest indicator se deduce din numărul cazurilor de constatare a leziunilor corporale în mediul deținuților. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 1038 astfel de cazuri (față de 1156 în 2017), ceea ce constituie o scădere cu 10,21%, dintre care 790 cazuri depistate la condamnați pe teritoriul penitenciarului (952 în 2017), indicator în descreștere cu 17,02% și 248 de cazuri la persoanele preluate din izolatoarele inspectoratelor de poliție. În 115 cazuri s-a stabilit că leziunile au fost cauzate în rezultatul altercațiilor dintre condamnați, ceea ce constituie 11,08% din numărul total. În celelalte cazuri leziunile au fost cauzate de automutilări, greva foamei, atac asupra angajaților sistemului penitenciar, aplicarea forței fizice și mijloacelor speciale asupra deținuților.
- Urmare a ședinței de bilanț a Administrației Naționale a Penitenciarelor (la începutul anului 2019) s-a decis instituirea unui sistem privind evidența satisfacerii petițiilor adresate de către deținuți.
- În contextul demarării procesului de modernizare a Izolatoarelor de detenție provizorie, au fost prevăzute camere de audiere în toate IDP supuse modernizării. În acest sens, pe parcursul anului 2018, s-a reușit instalarea unor astfel de sisteme în 4 IDP ale Poliției (Edineț, Hîncești, Ungheni și Căușeni).

- Inspectoratul General al Poliției de comun cu Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) a organizat un seminarul cu tematica „Abilitatea capacităților angajaților Poliției în vederea prevenirii torturii, reducerea relelor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia poliției”, în cadrul căruia au fost instruiți 25 de angajați ai subdiviziunilor IGP.
- Pe parcursul anului 2018 Administrația Națională a Penitenciarelor a organizat **7 cursuri de instruire în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant** cu participarea a 110 angajați. Pe parcursul anului 2018, au fost soluționate 106 cazuri de violență între deținuți din cele 115 înregistrate.
- Pe parcursul anului 2018 Agenția Națională Asistență Socială (ANAS) în colaborare cu societatea civilă a instruit 131 de angajați ai centrelor de plasament.
- În cadrul CNA a fost desfășurată o ședință instructivă pentru întreg efectivul subdiviziunilor specializate (31 colaboratori), cu tematica prevenirii și combaterii torturii.
- **Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției** a fost elaborat și aprobat prin Ordin interdepartamental Ordinul MAI/MJ/MF/CNA/ SIS/SPPS nr. 4/44/17-0/6/1/4 din 11.01.2018, care va fi integrat în programele de studii ale Academiei ”Ștefan cel Mare” a MAI, de care urmează să beneficieze toți angajații Poliției aflați la cursurile de formare inițială, continuă și manageriale.
- Ministerul Justiției a solicitat suportul instituțiilor interesate în revizuirea cadrului normativ relevant sistemului de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură, totuși urmare a analizei propunerilor recepționate s-a constatat că acestea nu conțin aspecte care ar contribui la îmbunătățirea actualelor prevederi și ar spori eficacitatea mecanismului de protecție a persoanelor care denunță actele de tortură. În acest sens, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, și AO „Institutul de reforme penale” au propus inițierea elaborării unui studiu privind situația de fapt a sistemului de protecție a persoanelor care denunță actele de tortură.

Realizări 2019:

- În perioada anului 2019, Institutul Național al Justiției a asigurat un nivel înalt de instruire a subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și celor consacrate în jurisprudența CtEDO. Astfel, pe segmentul instruirii inițiale, în perioada de raportare, în planurile de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror (15 octombrie 2018-15 aprilie 2020 și 15 octombrie 2019 – 15 aprilie 2021) a fost introdus **cursul electronic „Interzicerea relelor tratamente în contextul aplicării legii, securității și în alte contexte coercitive”**, cu o durată de 30 de ore, destinat instruirii a 75 de audienți, dintre care 35 de candidați la funcția de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror. Pe segmentul instruirii continue, în perioada supusă raportării, INJ a realizat **4 activități de formare în domeniu, de care au beneficiat 119 actori ai sistemului de justiție.**
- Cu suportul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare au fost organizate 3 întâlniri pentru abilitarea cu putere a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală din Soroca, Ungheni, Briceni și Chișinău, ce au întrunit 30 participanți. De asemenea, cu suportul societății civile, au fost instruite 101 de persoane angajate în centrele de plasament temporar.
- ANP a organizat **112 ore de instruire cu tematica prevenirii și combaterii torturii pentru 309 angajați** (formatori din cadrul Oficiului Avocatului Poporului), CNA a instruit **39 colaboratori**, MAI – **90 colaboratori ai poliției.**
- ANP a înregistrat și examinate 1176 petiții privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. Au fost soluționate 106 cazuri de violență între deținuți din cele 115 înregistrate. De asemenea, au fost înregistrate 179 cazuri de violență, stabilite urmare a altercațiilor dintre condamnați. Toate cazurile au fost documentate și soluționate.
- Pe parcursul anului 2019 CtEDO nu a pronunțat hotărâri de condamnare a Republicii Moldova pentru aplicarea tratamentului inuman sau degradant.

- A fost emis Ordinul IGP nr. 47/2019 cu privire la desfășurarea unor activități în cadrul Inspectoratului General al Poliției, pentru îmbunătățirea respectării drepturilor și garanțiilor persoanelor reținute și deținute în custodia poliției, în baza căruia a fost pusă în aplicare a **Scrisoarea de drepturi (tradusă în 10 (zece) limbi)**, care este înmănată persoanei deținute și/sau reținute în custodia poliției de către reprezentanții organelor de constatare și subdiviziunilor de urmărire penală ale IGP.
- Au fost amenajate spații pentru asigurarea întrevederilor confidențiale între apărători și persoanele reținute/deținute în cele **10** Instituții de Detenție Provizorie.
- Pe parcursul anului 2019 birourile de probațiune au gestionat **22 263** dosare în urma sentințelor de condamnare la pedepse neprivative de libertate.
- A fost elaborat proiectul Legii de modificare a Codului de procedură penală, la capitolul ce vizează cadrul normativ privind înregistrarea audio și video a audierilor, care urmează a fi expediat spre avizare.
- În procesul de dotare tehnico-materială a birourilor de probațiune, conform Planului de achiziții publice a fost achiziționat echipament IT, mobilier de birou, precum și 19 unități de transport.
- Pentru asigurarea unei activități eficiente a subdiviziunii responsabile de monitorizarea electronică din cadrul Biroului de probațiune au fost achiziționate 4 seturi de calculatoare performante, sistem de navigare și de poziționare (GPS), aplicație de monitorizare electronică, sistem de urmărire a persoanelor din două piese (brățări electronice – 50 buc.).

Ținta strategică C: Rata de executare a pedepselor alternative detenției

Realizări 2018:

Raportul anual 2018 privind executarea pedepselor neprivative de libertate a fost elaborat și plasat pe pagina web a Inspectoratului Național de Probațiune (INP).

Indicatori de bază:

1. numărul sentințelor de condamnare la pedepse neprivative de libertate, dezagregate pe categorii de evidență: - Art. 65 CP – 6004 sentințe; - Art. 67 CP – 4314 sentințe; - Art. 90 CP – 7760 sentințe; - Art. 96 CP – 106 sentințe; - Art. 91 CP – 1129 sentințe; - Art. 37 CC – 2370 cazuri; - Art. 35 CC – 29 cazuri.
2. numărul/rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic constituie 164 persoane sau 4,45 %;
3. rata condamnaților care au beneficiat de programe probaționale constituie 614 persoane sau 16,68 %;
4. rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii constituie 310 persoane sau 1,48 %.

Pe parcursul anului au fost asigurate cu bază tehnico-materială toate birourile de probațiune dislocate în unitățile administrativ teritoriale (42 la număr). În luna iulie 2018 a fost încheiat un contract de mică valoare cu compania chineză Megastek în vederea procurării pieselor de schimb pentru brățările electronice. Mostrele de echipament au fost testate și aprobate. Echipamentul de monitorizare electronică a fost furnizat către INP. Achiziționarea echipamentelor de monitorizare electronică vor avea loc în anul 2019, luând în considerație că la echipamentul existent au fost procurate piese de schimb.

A fost întocmit Raportul de evaluare intermediară a Planului de acțiuni **Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020**, care reflectă următorul grad de realizare al acțiunilor: 88,7 % - acțiuni realizate integral; 10 % - acțiuni realizate parțial; 1,3% - acțiuni nerealizate. Raportul este publicat pe pagina web a INP.

Realizări 2019:

- Pe parcursul anului 2019 spre executare au parvenit **22 263 sentințe de condamnare la pedepse neprivative de libertate**.

- Nr./rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic constituie 287 persoane sau 1,28 %. Pe parcursul anului 769 subiecți au beneficiat de programe probaționale.
- Procuratura Generală a elaborat Studiul privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere în perioada primelor 9 luni ale anului 2019, în care au fost formulate recomandări pentru procurori, fiind elaborate liniile directorii și analizată aplicarea arestului preventiv și altor măsuri procesuale de constrângere.
- Rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii constituie 226 persoane sau 1,14%.
- În vederea continuării procesului de dotare tehnico-materială a birourilor de probațiune, conform Planului de achiziții publice au fost achiziționate ecrane și console pentru computere, imprimante, blocuri de sistem PC, precum și mobilier de birou. Totodată, pentru asigurarea birourilor de probațiune cu mijloace de transport au fost achiziționate 19 unități de transport.
- Pentru asigurarea unei activități eficiente a subdiviziunii responsabile de monitorizarea electronică au fost achiziționate 4 seturi de calculatoare performante, sistem de navigare și de poziționare (GPS), aplicație de monitorizare electronică, sistem de urmărire a persoanelor din două piese (brățări electronice – 50 buc.).

3. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: PREVENIREA ȘI COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Obiectivul I: Realizarea politicii naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane

Ținta strategică A: Asigurarea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane

Realizări 2018:

Autoritățile naționale, conștientizând gravitatea fenomenului traficului de ființe umane, au depus eforturi cu susținerea partenerilor de dezvoltare și societății civile, pentru realizarea unor progrese rapide și consistente privind eradicarea fenomenului. Astfel au fost intensificate măsurile pe dimensiunea fortificării carului normativ și instituțional, implementarea măsurilor de prevenire, consolidarea capacităților organelor de drept și asistență socială, și asigurarea protecției victimelor.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 461 din 22 mai 2018 a fost aprobată ***Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018 – 2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia***, care are ca scop de bază dezvoltarea unui sistem național sustenabil de prevenire și combatere a TFU în vederea diminuării nr. de victime și prezumate victime ale fenomenului.

Monitorizarea implementării Strategiei și Planului de acțiuni se realizează semestrial și anual. Nota informativă pentru I semestru 2019, Raportul național în domeniu pentru anul 2018 au fost publicate pe pagina web www.antitrafic.gov.md. Raportul național în domeniu pentru anul 2019 va fi publicat urmare a aprobării acestuia de către Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane. Conform indicatorilor printre cele mai importante realizări în 2018 sunt de menționat:

- Elaborate 4 rapoarte naționale/internaționale și 4 note informative de către Secretariatul permanent al Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane:
 1. Raportul Guvernului Republicii Moldova Comitetului Părților asupra măsurilor întreprinse în conformitate cu recomandările Raportului GRETA cu privire la implementarea Convenției Consiliului Europei privind Lupta împotriva Traficului de Ființe Umane, a doua rundă de evaluare;
 2. Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a TFU, pentru anul 2017, publicat cu 3 anexe pe site-ul www.antitrafic.gov.md;
 3. Raportul în baza Chestionarului Ambasadei SUA privind situația traficului de persoane;

4. Raport în baza Chestionarului Ambasadei SUA ce se referă la aplicarea legilor privind munca copiilor, traficul de copii, exploatarea sexuală comercială a copiilor și orice utilizare a copiilor în activități ilegale,
 5. Nota informativă generalizată privind implementarea Setului de măsuri privind realizarea acțiunilor prioritare în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane (01 august - 31 decembrie 2017),
 6. Raportul de activitate al Secretariatului permanent al Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane pentru anul 2017,
 7. Notă informativă pentru I semestru 2018 despre realizările în domeniul TFU la nivel central;
 8. Notă informativă privind realizarea Campaniei naționale "Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane", 18-25 octombrie 2018.
- Campanii de informare și sensibilizare - cu suportul financiar al Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova, au fost organizate lecții publice cu genericul "Traficul de ființe umane. Riscuri și consecințe", pentru elevii din 5 școli profesionale din municipiul Chișinău, informați 135 de elevi; a continuat desfășurarea Campaniei de informare „Invizibili printre noi” în 5 raioane (Anenii Noi, Dubăsari, Strășeni, Ialoveni, Călărași) și la punctul de trecere a frontierei „Otaci”; cu susținerea Ambasadei SUA, OIM, OSCE, CI, "La Strada" a fost organizat Maratonul de mobilizare și implicare în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (5 km) "Împreună spunem NU traficului de ființe umane"; s-a desfășurat Campania națională „Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane" cu informarea și capacitarea a circa 153 mii persoane.

În anul 2018 Centrul pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale TFU (CAP), a oferit asistență pentru 26 victime ale TFU repatriate (9 femei și 17 bărbați), dintre care 2 victime femei au beneficiat de servicii de plasament, 7 victime femei și 17 victime bărbați au primit asistență în afara CAP. În Centrele din mun. Chișinău și raionul Căușeni au fost asistate 79 victime ale TFU, dintre care 60 adulți și 19 minori.

În perioada de referință instanțele de judecată au pronunțat în total **59 de sentințe pe cazurile din categoria TFU** (40 sentințe privind cauzele de trafic de ființe umane art. 165 CP și **19 sentințe privind traficul de copii** art. 206 Codul Penal).

Realizări 2019:

- HG nr. 708 din 27.12.2019 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate.
- Acord de colaborare între Asociația Agențiilor de Recrutare din Republica Moldova și Centrul pentru combaterea traficului de persoane, semnat la 18.06.2019, în domeniul realizării și implementării activităților ce țin de legalizarea și organizarea sectorului de angajare a forței de muncă peste hotare.
- Pe parcursul anului 2019, MSMPS a organizat repatrierea a 21 persoane (19 copii neînsoțiți și 2 adulți aflați în situație de dificultate), din țări precum: Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan, Turcia, Polonia și Republica Italiană. Iar 1 victimă a TFU a fost repatriată din EAU din mijloacele financiare ale OIM.
- Pentru anul 2019 cu privire la infracțiunile de trafic de ființe umane și trafic de copii, a fost constatat, că instanțele de judecată au pronunțat în total 57 de sentințe pe cazurile din categoria traficului de ființe umane, în privința a 93 inculpați, dintre care: - 42 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 67 inculpați (în anul 2018 - 40 sentințe în privința 56 inculpați); - 15 sentințe privind traficul de copii în privința 26 inculpați (în anul 2018 - 19 sentințe în privința 30 inculpați).
Din numărul total de sentințe pronunțate, 44 sunt de condamnare în privința a 72 persoane, dintre care: - 32 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 50 inculpați; - 12 sentințe privind traficul de copii în privința a 22 inculpați.

- Totodată, pe parcursul anului în rezultatul al explicării victimelor TFU a drepturilor procedurale, acestea au înaintat acțiuni civile în valoare de 23.154.738 lei.
- În platforma Centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat, au fost asistate 71 de victime ale traficului de ființe umane (53 adulți și 18 minori).
- Campania națională ”Săptămâna de luptă împotriva TFU” a fost desfășurată în perioada 18-25 octombrie 2019, în cadrul căreia au fost informate aproximativ 111561 persoane din republică și capacitați aproximativ 10774 specialiști

Ținta strategică B: Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane (SNR) consolidat și funcțional în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică

Realizări 2018:

Întru asigurarea durabilității funcționării Sistemul național de referire, prin Legea nr.32 din 16.03.2018 a fost **instituționalizat SNR pentru protecția și asistența victimelor și a prezumatelor victime ale traficului de ființe umane.**

În contextul reglementării Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane, a fost elaborat proiectul de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 234 din 29.02.2008 privind aprobarea Regulamentului-cadru al comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane.

În cadrul SNR, **99 victime ale TFU și traficului de copii** au fost referite de către IGP către instituțiile cu atribuții de acordare a asistenței sociale și juridice.

Procuratura Generală a inițiat procedura de elaborare a unui **proiect de lege privind modificarea Codului de procedură penală** în vederea armonizării legislației procesual penale (art. 58 , 371, 385 Cod de procedură penală) cu actele normative adoptate în vederea asigurării victimelor unor categorii de infracțiuni cu suport psihologic, juridic, medical și financiar.

Academia ”Ștefan cel Mare” a MAI desfășoară cursuri de perfecționare/specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor privind normele legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor , cu peste 100 de angajați anual. De asemenea, în perioada de raport, au fost realizate 3 vizite de studii, cu participarea a 6 angajați ai Poliției; 16 cursuri de instruire privind prevenirea traficului de ființe, organizate cu suportul partenerilor de dezvoltare.

A avut loc reuniunea funcționarilor consulari privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane, în cadrul căreia au fost instruiți 40 de funcționari consulari. Evenimentul a fost organizat de MAEIE cu participarea largă a reprezentanților instituțiilor de stat - Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Biroul Migrație și Azil, Inspectoratul general al poliției de frontieră, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul Național pentru combaterea traficului de ființe umane.

Au fost organizate de către Institutul Național al Justiției cu suportul partenerilor de dezvoltare instruirii judecătorilor, procurorilor, polițiștilor și a altor angajați ai organelor de ocrotire a normelor de drept privind normele legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane, instruiți **186 de judecători, procurori, polițiști și asistenți judiciari;**

Pe parcursul anului 2018 au fost semnate:

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă, semnat la Sofia, la 18 iunie 2018, (în vigoare din 11.09.2018),
- Acordul, întocmit prin schimb de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel privind extinderea duratei Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel, semnat la Ierusalim la 30 octombrie 2018.
- La 3 aprilie 2018 a fost semnată Înțelegerea administrativă pentru aplicarea prevederilor articolelor 6-9 ale Acordului dintre Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială, semnat la Chișinău, la 12 ianuarie 2017, iar la 12 decembrie a fost realizat schimbul instrumentelor de ratificare pentru punerea în vigoare a Acordului cu Republica Federală Germania privind securitatea socială din 12.01.2017. Acordul a intrat în vigoare la 1 martie 2019.
- În perioada de referință, s-au desfășurat negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Statul Israel, Republica Belarus și Republica Italiană. Proiectul Acordului cu Republica Italiană a fost negociat și parafat la 16 mai 2018, la Roma.
- Republica Federală Germania a fost negociat și semnat Aranjamentul administrativ între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Ministerul Federal de Interne, Construcție și Comunitate și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germania privind aplicarea unei proceduri simplificate pentru readmisia cetățenilor moldoveni, care a fost semnat și a intrat în vigoare la 26 septembrie 2018.

Totodată, au fost purtate negocieri bilaterale pe proiectele privind readmisia cu Republica Portugalia, Republica Uzbekistan, Republica Populară China, Republica Libaneză, Republica Kîrgîzstan, Republica Cipru, Republica Azerbaidjan și Federația Rusă.

Realizări 2019:

- MSMPS cu suportul Centrului Internațional "La Strada" a elaborat proiectul Conceptului Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020–2030 și a Planului de acțiuni pe anii 2020-2022. Proiectul a fost definitivat și urmare a avizului Ministerului Finanțelor acesta va fi remis spre consultare tuturor autorităților publice cu competențe în domeniu.
- Procuratura Generală a elaborat un proiect de lege privind modificarea Codului de procedură penală, în vederea armonizării legislației procesual-penale cu actele normative adoptate în vederea asigurării victimelor unor categorii de infracțiuni cu suport psihologic, juridic, medical și financiar. Proiectul urmează a fi definitivat și prezentat autorităților legislative și executive pentru aprobare.
- Pe parcursul anului 2019 au fost instruiți în domeniul combaterii traficului de ființe umane aproximativ 900 reprezentanți ai organelor de drept.
- A continuat dialogul bilateral asupra:
 - Proiectului de Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind colaborarea în domeniul migrației de muncă;
 - Proiectului programului-pilot comun între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la recrutarea și angajarea cetățenilor Republicii Moldova în calitate de îngrijitori ai persoanelor vârstnice cu dizabilități din Statul Israel;
 - Proiectului de acord cu Republica Federală Germania în domeniul migrației de muncă.
- A fost semnat Acordul între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială;
- Au intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială și Înțelegerile administrative pentru aplicarea acestuia.
- Au fost desfășurate negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Republica Elenă, Federația Rusă, Republica Belarus și Regatul Spaniei

4. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: INSTITUȚIILE NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

Obiectivul I: Conformarea mandatului și practicii Oficiului Avocatului Poporului și ale Consiliului pentru egalitate cu Principiile de la Paris

Ținta strategică A: Oficiul Avocatului Poporului acreditat cu statutul „A”

Realizări 2018:

La Ținta al A al obiectivului respectiv, au fost realizate progrese în ceea ce ține de asigurarea funcționalității Oficiului Avocatului Poporului conform Principiilor de la Paris, și anume:

- În cadrul programului Consiliului Europei ”Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova” a fost elaborat Raportul de evaluare a necesităților privind capacitățile profesionale și operaționale ale Oficiului Avocatului Poporului. În Raport sunt prezentate constatări și concluzii pe următoarele domenii: resurse umane, resurse materiale și financiare, capacitatea organizatorică, îndeplinirea mandatului Avocaților Poporului, relații externe.
- Ministerul Justiției a demarat procedura de examinare a cadrului legislativ privind instituția ombudsmanului în vederea ajustării acestuia recomandărilor Comisiei de la Veneția, precum și în vederea îmbunătățirii mecanismului național de prevenire și combatere a torturii. La fel, urmează a fi efectuat un studiu de evaluare a mecanismului național de prevenire a torturii de către reprezentanții Biroului Alianței Globale a Instituțiilor Naționale de Protecție a Drepturilor Omului pentru acreditarea Oficiului Avocatului Poporului.
- Avocatul Poporului a transmis Ministerului Justiției propunerile de îmbunătățire a Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014, ținând cont de toate recomandările înaintate statului la acest subiect, precum și de cele mai bune practici din domeniu.
- Edificiul în care își desfășoară activitatea Avocatul Poporului și angajații instituției nu corespunde normativelor în construcție și standardelor tehnice. În procesul de înaintare a propunerilor pentru elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2019-2021 și 2020-2022, Oficiul Avocatului Poporului (OAP) a prezentat Ministerului Finanțelor argumentarea necesară cu privire la alocarea resurselor pentru construcția/reconstrucția sediului OAP. Ministerul Finanțelor a justificat respingerea propunerilor pe baza priorităților de politici sectoriale, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 350/2018 și respectiv în domeniul cheltuielilor de investiții capitale s-a pus accent pe proiecte multianuale în curs de execuție, implementate în cadrul reformei învățământului profesional tehnic, în domeniul justiției și poliției, reabilitării infrastructurii drumurilor și a unor obiective finanțate în comun cu parteneri de dezvoltare, care necesită contribuția obligatorie a Guvernului.

Realizări 2019:

- În vederea finalizării reformei instituției Avocatului Poporului și consolidării rolului acestei instituții conform Principiilor de la Paris, Ministerul Justiției a inițiat procesul de modificare a Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Prima versiune a proiectului de lege a fost supusă discuțiilor cu membrii Oficiului Avocatului Poporului.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 549 din 12.11.2019, a fost transmisă din administrarea Instituției Publice ”Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova” în administrarea Oficiului Avocatului Poporului, construcția situată în mun. Chișinău, str. Nicolae Iorga 24.
- În cadrul programului CoE ”promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”, a fost planificată acordarea de suport pentru îmbunătățirea capacității Oficiului Avocatului Poporului de a examina/investiga cererile cu privire la încălcările drepturilor

omului și de a urmări implementarea recomandărilor. La sfârșitul anului 2019 au fost contractați doi experți (unul internațional și unul național), care își vor începe misiunea în martie 2020. În același timp, cu suportul CoE este în proces de elaborare a mecanismului de implementare a recomandărilor elaborate în cadrul activității de prevenire a torturii.

Ținta strategică B: Activitatea de prevenire a torturii și a altor rele tratamente consolidată

Realizări 2018:

Pe dimensiunea *consolidarea activității de prevenire a torturii* au fost atinse următoarele rezultate:

- Raportul anual pentru anul 2017 și anul 2018 privind Mecanismul Național pentru Prevenirea Torturii a fost elaborat și publicat pe pagina web a OAP www.ombudsman.md;
- Broșura „Consiliul pentru prevenirea torturii” elaborată și diseminată;
- Pagina web oficială a OAP elaborată și lansată în 2019;
- Toate rapoartele Consiliului pentru prevenirea torturii prezentate și diseminate autorităților;
- 80% din recomandările Consiliului sunt aplicate de autorități.
- În 2017 au fost realizate 2 ateliere de instruire tematice cu suportul CoE în Moldova pentru membrii Consiliului pentru prevenirea torturii. Proiectul Metodologiei de monitorizare a locurilor de detenție elaborat.
- Unitate de transport cu o capacitate de maximum 9 locuri, destinată vizitelor preventive și de monitorizare achiziționată.

Realizări 2019:

- În 2019 cu suportul CoE în Moldova au fost elaborate 3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție și anume: „Metodologie pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție”; „Lista de verificare pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție” și „Ghid pentru intervievarea persoanelor private de libertate”.
- La 25 iunie 2019 Avocatul Poporului a aprobat alte 3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție: 1) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în izolatoarele de detenție preventivă. Vizita pas cu pas; 2) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în penitenciare. Vizita pas cu pas; 3) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în instituțiile de plasament temporar al persoanelor cu dizabilități și instituțiilor psihiatrice. Vizita pas cu pas.
- Cu suportul CoE în Moldova au fost realizate 2 ateliere de lucru pentru aplicarea și testarea metodologiilor de monitorizare elaborate pentru membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și angajații ai Oficiului Avocatului Poporului.
- Circa 65% din recomandările înaintate autorităților din activitatea de prevenire a torturii implementate

Ținta strategică C: Servicii accesibile din partea Consiliului pentru egalitate

Realizări 2018:

- modificarea Constituției Republicii Moldova, prin Legea 255 din 22.11.2018, cu scopul de a proteja, asigura și promova condițiile egale în exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor cu dizabilități precum și respectul pentru demnitatea lor.

- În baza evaluărilor Legii nr.121/2012 și Legii nr. 298/2013, realizate de experții contractați de Consiliul Europei și a propunerilor formulate de Consiliul pentru egalitate a fost elaborat proiectul *Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative* (cadrul normativ de reglementare a activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității). Obiectivele proiectului se concentrează pe: - precizarea și reglementarea mai clară a competenței Consiliului; - extinderea criteriilor de non-discriminare; - îmbunătățirea colectării de date în materia egalității, nediscriminării și diversității, monitorizarea, evaluarea și raportarea anuală a rezultatelor; - consolidarea cadrului instituțional în domeniu, în vederea asigurării unei mai bune implementări a principiului egalității și nediscriminării. Proiectul a fost aprobat prin HG nr. 635 din 05.07.2018 și înregistrat în Parlament cu nr. 235 din 06.07.2018.
- Referitor la accesibilizarea informației, Consiliul pentru egalitate în cadrul proiectului „Accesibilitatea pe înțelesul tuturor”, finanțat de MAE al Danemarcei și implementat de PNUD, a transpus în format ușor de citit, ușor de înțeles Legea nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, ceea ce face cadrul legal mai accesibil persoanelor cu dizabilități și cele care nu au o cultură juridică bine dezvoltată. De asemenea, în cadrul aceluiași proiect, a fost tradus „Ghidul petiționarului” în 4 limbi minoritare (găgăuză, bulgară, ucraineană și romani). Ghidul explică atribuțiile Consiliului, formele de discriminare, criteriile protejate și procedura de examinare în fața Consiliului a plângerilor privind faptele de discriminare. Totodată, pentru a fi accesibil persoanelor cu dizabilități de vedere „Ghidul petiționarului” a fost transcris în limbajul Braille și a fost elaborată versiunea sonoră a acestuia, în română și rusă, care sunt disponibile pe pagina oficială a Consiliului www.egalitate.md.
- În data de 10.10.2018 Consiliul a organizat conferința cu genericul „Egalitatea pe înțelesul tuturor” în cadrul căreia a distribuit materialele accesibile reprezentanților grupurilor vulnerabile.

Realizări 2019:

- Pentru asigurarea corespunderii modificărilor propuse cu standardele internaționale în domeniu, în special cu cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și recomandările ECRI, Ministerul Justiției a solicitat prin scrisoarea nr. 02/7932 din 2 august 2019 asistența Consiliului Europei în efectuarea unei expertize la *proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (cadrul normativ de reglementare a activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității)*. Opinia definitivă a Consiliului Europei a fost recepționată în decembrie 2019.
- Au fost elaborate și distribuite următoarele materiale: Ghidul petiționarului tradus în 5 limbi; Ghidul petiționarului în alfabet braille; Ghidul petiționarului versiunea sonoră; ”Legea cu privire la asigurarea egalității. Versiunea ușor de citit și ușor de înțeles”.

5. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: TRANSPARENȚA, ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Obiectivul I: Asigurarea libertății de exprimare, a pluralismului și a transparenței

Ținta strategică A: Directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale (SMA) transpusă în legislația națională de profil

Realizări 2018.

Pentru definirea noțiunilor de proprietar de media, investitor în domeniul media, cotă de piață media, cotă de licență media, cotă de publicitate, elaborarea prevederilor referitoare la monitorizarea periodică în ceea ce privește produsul străin și cota de publicitate deținută, precum și reglementarea stimulării caselor de producție media naționale să creeze produse media în domeniile social, medical, al justiției, al combaterii corupției și al drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale a fost adoptat **Codul serviciilor media audiovizuale**,

aprobat prin Legea nr.174 din 08.11.2018, precum și Legea nr. 154 din 26.07.2018 privind atragerea investițiilor străine în producția de film și alte opere audiovizuale.

Realizări 2019:

- Prin Decizia nr. 31/194 din 19 noiembrie 2018, Consiliul Audiovizualului a făcut bilanțul Concursului de selectare a proiectelor de programe audiovizuale în vederea acordării resurselor financiare pentru producere din Fondul de susținere a radiodifuzorilor și a alocat sumele de bani necesare pentru realizarea proiectelor propuse de către radiodifuzorii/furnizorii de servicii media participanți. Astfel, 10 furnizori de servicii media audiovizuale au devenit câștigători și au avut obligația de a realiza proiectele audiovizuale, dintre care 3 și-au asumat obligația de a realiza programe în limbile minorităților naționale: bulgară și romani. Radiodifuzorii/ furnizorii de servicii media audiovizuale au avut obligația de a elabora emisiunile câștigătoare în concurs în așa fel, încât să devină accesibile persoanelor cu deficiențe de auz și văz, prin mesaje text, interpretare mimico-gestuală, descriere audio sau alte tehnici similare.
- Consiliul Audiovizualului, prin Decizia nr. 17/58 din 09 aprilie 2019 – *Cu privire la aprobarea modelelor de formulare aferente procedurii de eliberare, prelungire și modificare a licenței de emisie* a aprobat Modelul Declarației pe proprie răspundere cu privire la asigurarea transparenței proprietății furnizorului de servicii media.

Obiectivul II: Asigurarea accesului la informație

Ținta strategică A: Accesul la informație asigurat pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Realizări 2018:

În scopul asigurării securității informaționale a Republicii Moldova a fost adoptată **Legea nr. 299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova**, precum și **Hotărârea Parlamentului nr. 256/2018 privind aprobarea Programului de măsuri pentru implementarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova**.

A fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea privind accesul la informație, Legea cu privire la libertatea de exprimare, Legea privind protecția datelor cu caracter personal, Legea cu privire la petiționare, Codul contravențional, Legea cu privire la secretul de stat).

În scopul instruirii personalului autorităților publice centrale și locale cu privire la asigurarea transparenței și a accesului la informații, Academia de Administrație Publică în colaborare cu partenerii de dezvoltare a desfășurat cursuri de instruire la comanda de stat.

Realizări 2019:

- Consiliul Audiovizualului, pe parcursul anului 2019, a monitorizat serviciile de programe ale furnizorilor de servicii media audiovizuale la capitolul asigurarea echilibrului și pluralismului politico-social atât în cadrul monitorizărilor tematice, cât și urmare a sesizărilor parvenite, dar și a autosesizărilor membri CA în cadrul Alegerilor parlamentare și a referendumului republican din 24 februarie 2019, precum și Alegerile parlamentare noi în circumscripțiile electorale uninominale nr. 17, 33, 48 și 50 și a alegerilor locale generale din 20 octombrie 2019.
- În total, au fost examinate 18 contestații și sesizări parvenite în adresa Consiliului Audiovizualului.

- Academia de Administrare Publică a elaborat și desfășurat cursul "Integrarea profesională a funcționarilor publici", Componenta 'Transparența decizională și accesul la informație', la care au participat 52 de funcționari publici.

6. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: NEDISCRIMINAREA ȘI EGALITATEA

Obiectivul I: Protecția împotriva discriminării

Ținta strategică A: Creșterea gradului de acceptare a unor grupuri de persoane din Republica Moldova (persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, comunitatea LGBT, persoanele cu statut HIV pozitiv, imigranții, foștii deținuți, persoanele aparținând minorităților naționale)

Realizări 2018:

- a fost publicat Ghidul de bune practici „Servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități de pe ambele maluri ale râului Nistru” (cu suportul A.O. Keystone);
- au fost organizate o serie de instruirii și campanii de informare/sensibilizare (cu suportul A.O. Keystone):
 - 2 training-uri pentru 40 de persoane, la Chișinău și Tiraspol, în limbile română și rusă, cu privire la prevenirea discriminării persoanelor cu dizabilități;
 - instruirii în domeniul promovării drepturilor pentru 284 de persoane cu dizabilități din instituțiile rezidențiale instruite;
 - 15 reprezentații teatrale pe ambele maluri ale râului Nistru, la care au participat 1400 elevi și pedagogi;
 - campania de promovare a Serviciului de asistență telefonică „Linia Fierbinte 080010808”;
- de asemenea, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat 2 seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass-media
- Consiliul pentru egalitate:
 - a lansat campania de sensibilizare a opiniei publice referitor la situația oamenilor în etate cu genericul – „Învățăm prin dialog între generații”. În cadrul campaniei au fost elaborate și distribuite 4 spoturi video care ilustrează importanța creării și continuării dezvoltării societății prin crearea unei legături durabile și lucrative între generații;
 - a continuat, în 2018, campania „Oameni buni - legea 121 este pentru toți” cu difuzarea la canalele de televiziune naționale și regionale spoturile „Ce vezi în imagine”, care sensibilizează publicul cu privire la persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice, minoritățile sexuale și rolul femeii;
 - a elaborat spotul informativ „Apără-ți drepturile, nu accepta să fii discriminat!”, pliantele „Consiliul pentru Egalitate te protejează împotriva discriminării” și „Suntem egali! Stop discriminare”, care conțin informație despre atribuțiile Consiliului, modalitatea de depune a plângerii, durata și procedura de examinare a plângerii, modalitatea de identificare a faptei de discriminare, precum și formele de sancționare a faptelor de discriminare;
 - curs de instruire on-line în domeniul nediscriminării.
- Consiliul pentru egalitate cu suportul proiectului “Susținerea eforturilor naționale în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova” cofinanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei a realizat „Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova” în limbile română și rusă.
- A fost distribuit Ghidul pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, Protecția juridică a dreptului la educație exercitat fără discriminare.
- Proiectul de lege pentru modificarea legislației penale și contravenționale **privind introducerea motivelor de prejudecăți, dispreț sau ură** a fost elaborat și înaintat în Parlament pentru adoptare (HG.764 din 17.06.2016).

- Structura specializată a IGP (DGUP) a elaborat și remis pentru aplicarea în practică subdiviziunilor de urmărire penală teritoriale și specializate ale IGP, recomandările metodice privind aspecte referitoare la metodica și tactica investigării infracțiunilor motivate de ură.
- Tematica privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură a fost inclusă în Planul modular de formare continuă a judecătorilor și procurorilor, astfel, pe parcursul anului 2019, urmează a fi realizate activități de instruire în domeniu.
- A fost inițiat procesul de elaborare și aprobare a ghidurilor metodologice de examinare a cauzelor privind infracțiunile motivate de prejudecăți, dispreț sau ură.
- A fost aprobat prin ordinul MSMPS nr.425 din 20.03.2018 „Ghidul privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacienților”. Totodată, în vederea asigurării implementării conforme a prevederilor Ghidului în practică, cu suportul Școlii de Management în Sănătate Publică, au fost organizate cursuri de instruire la care au participat angajați ai instituțiilor medico-sanitare atât publice, cât și private. Ghidul va fi multiplicat în număr de 3000 de exemplare cu suportul Fondului ONU pentru Populație și al Organizației Mondiale a Sănătății și distribuit instituțiilor medico-sanitare.

Realizări 2019:

- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în colaborare cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, a realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Volumul eșantionului a cuprins în total 3087 de respondenți structurați din opt raioane ale țării.
- MSMPS în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a organizat o serie de evenimente și distribuit materiale informative, după cum urmează:
 - 500 de materiale informative, precum postere, pliante broșuri informative privind drepturile persoanelor cu dizabilități și metode de revendicare;
 - 227 de persoane cu dizabilități din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități, au fost instruite în domeniul promovării drepturilor și metode de revendicare a acestora;
 - 285 de reprezentanți ai societății civile, prestatori de servicii, reprezentanți ai APL și APC au participat la evenimentele dedicate non-discriminării persoanelor cu dizabilități;
 - 70 de materiale publicate în mass-media națională despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului;
 - o campanie de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, conform CDPD și a Serviciului de Asistență Telefonică Gratuită pentru Persoane cu Dizabilități, 080010808, a fost realizată prin intermediul rețelelor de socializare;
 - 30 de cazuri de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități au fost asistate juridic, inclusiv 15 cazuri - cu litigare în instanța de judecată.
- Agenția Relații Interetnice a organizat 15 campanii de informare și sensibilizare în domeniul nediscriminării și egalității desfășurate la nivel central și local pe parcursul anului 2019, în special în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale: Ocnița, Nisporeni, Călărași, Orhei etc.
- Consiliul pentru egalitate a elaborat, tipărit și distribuit Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova, precum și 2 ghiduri în domeniu: Ghidul pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și Ghidul privind accesibilizarea informației. A elaborat și distribuit următoarele materiale: -Pliant „Stop discriminare”, -Pliant „Consiliul pentru egalitate te protejează împotriva discriminării” (pentru circa 1700 persoane instruite în cadrul a celor peste 55 ședințe de instruire), Pliant „ai putea fi victimă a discriminării” (500 buc. distribuite în transportul public).
- Consiliul Audiovizualului a desfășurat, cu suportul Consiliului Europei, 3 seminare cu genericul „Reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare și referendumul republican din 24 februarie 2019

- de către furnizorii de servicii media audiovizuale”, pentru jurnaliștii și editorii de la posturile de radio și televiziune din Republica Moldova.
- MAI a asigurat instruirea angajaților în domeniul nediscriminării și egalității în cadrul cursurilor de perfecționare/specializare în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare”.
 - IGP a elaborat **Recomandarea metodică privind investigarea infracțiunilor motivate de ură, iar la data de 14 mai 2019**, a fost expediată în adresa subdiviziunilor de urmărire penală din cadrul IGP pentru studiere și aplicare în practică.
 - De către subdiviziunile teritoriale ale IGP au fost organizate și desfășurate 582 activități de informare a cetățenilor de etnie romă, dintre care 48 activități de informare și conștientizare pentru comunitatea romă, privind oportunitățile de angajare și recrutare în organele de poliție, total fiind informați 6104 cetățeni.
 - La 01.08.2019, prin ordinul Procurorului General nr. 28/11, a fost aprobată **Instrucțiunea metodică „Ghid privind investigarea și judecarea infracțiunilor motivate de ură”**.
 - Tematica privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură a fost inclusă în Planul modular de formare continuă a judecătorilor și a procurorilor, astfel, pe parcursul anului 2019, au fost realizate activități de instruire în domeniu.
 - INJ a realizat 2 două seminare: „Aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură” (13 martie, 25 septembrie) cu instruirea a 47 persoane, dintre care 18 judecători și 29 procurori.
 - Cu suportul Proiectului „Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice”, implementat de către GIZ a fost organizat **atelierul de lucru pentru fortificarea capacităților mediatorului comunitar**.
 - Au fost elaborate amendamente racordate la drepturile omului și al convențiilor internaționale, inclusiv la capitolul tratamentul fără liberul consimțământ în staționarul psihiatric, incluse în proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997 (6.11.2 PAG 2020-2023 aprobat prin HG nr. 636/2019).

7. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: EGALITATEA DE GEN ȘI VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Obiectivul I: Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie

Ținta strategică A: Fenomenul violenței față de femei, inclusiv violența în familie, diminuat printr-o abordare sistemică și răspunsul eficient al organelor de resort

Ținta strategică B: Toate cazurile de hărțuire sexuală declarate, inclusiv cele de la locul de muncă, sînt investigate prompt și eficient

Realizări 2018:

- Pe pagina oficială web a Poliției a fost publicată *Notă informativă privind starea infracționalității în domeniul infracțiunilor ce atentează la viața și sănătatea persoanei, precum și celor comise în sfera relațiilor familiale* pe parcursul anului 2018.
- Prin Ordinul IGP nr. 360 a fost aprobată „**Instrucțiunea cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și combaterea violenței în familie**”.
- Pe parcursul anului 2018 în adresa IP teritoriale au parvenit **11 026 adresări înregistrate ce vizează conflictele în cadrul relațiilor familiale**. Cu referire la categoria ce atentează la valorile familiale, în 2018 au fost înregistrate 2655 cazuri de violență în familie, din care 998 au întrunit elementele de infracțiune, iar 1657 – de contravenții, prevăzută de art.781 (violența în familie) CC.
- În perioada de referință, de către ofițerii de poliție, au fost înaintate 382 demersuri către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, dintre care 33 au

fost respinse de către judecători, nefiind motive obiective pentru aplicarea măsurilor de protecție. Astfel, Poliția a supravegheat 666 ordonanțe de protecție, emise de către instanțele judecătorești, dintre care 446 ordonanțe de protecție emise pentru victimele femei, 26 pentru victimele copii, 179 pentru victimele femei și copii și 15 ordonanțe pentru victimele bărbați. Pentru încălcarea ordonanței de protecție, în privința a 408 persoane au fost inițiate cauze penale în baza art. 320¹ Cod penal.

- În total, în anul 2018, Poliția a eliberat 3877 ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiari. Pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență, în privința a 414 agresori familiari au fost pornite proceduri contravenționale în baza art. 318¹ Codului Contravențional.
- Au fost desfășurate 1504 intervenții în cadrul echipelor multidisciplinare. Au fost sesizate 132 cazuri către autoritățile tutelate privind victimele copii a cazurilor de violență și au fost referite 701 cazuri pentru acordarea serviciilor și asistenței necesare.
- În cadrul Campaniilor desfășurate, au fost realizate **3635 activități de sensibilizare și informare, fiind informați cca 46400 cetățeni și distribuite cca 39800 de pliante**. În același scop, angajații Poliției din cadrul IP teritoriale au desfășurat 9670 de activități de informare a căror beneficiari au fost 427004 copii, fiindu-le distribuite 284 298 pliante cu informații utile și recomandări. La 26 noiembrie angajații DGSP au participat în cadrul campaniei „16 zile de activism pentru eliminarea violenței în bază de gen”, care a început de Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeii și s-a încheiat pe 10 decembrie, Ziua drepturilor omului, fiind organizată în țara noastră deja al 18-lea an consecutiv de guvern, autoritățile locale, organizațiile internaționale și societatea civilă.
- Prin Ordinul Procurorului General nr. 31/28 din 30.07.2018 a fost aprobat Planul operațional al Procuraturii în vederea executării Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023. Raportarea despre implementarea acestui document de politici va fi efectuată, conform procedurilor stabilite în lunile martie și aprilie 2019.

Realizări 2019:

- MSMPS a elaborat și expediat Guvernului Raportul de monitorizare a Planului de Acțiuni al Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023 pentru anul 2018.
- În cadrul platformei Centrului de asistență și protecție, pe parcursul anului 2019 **au beneficiat de asistență 84 de victime (adulți) ale violenței în familie și 22 de copii**.
- Campania anuală „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, s-a desfășurat în perioada 25 noiembrie, înglobând mai multe activități organizate de autoritățile publice centrale, societatea civilă și partenerii de dezvoltare, desfășurate atât la nivel central, cât și la nivel local (evenimente de sensibilizare, lecții publice, discuții, seminare de instruire, emisiuni radio și TV).
- MAI a elaborat *Raportul anual privind starea infracționalității în domeniul prevenirii infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei* precum și rezultatele obținute în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, care conține următoarele date de bază:
 - Numărul de sesizări constituie 2107 unități.
 - Ordine de restricție de urgență aplicate - 4250 dintre care 4244 au fost aplicate nemijlocit de către ofițerul de sector.
 - organizate și desfășurate 2659 activități de sensibilizare dintre care 183 campanii de informare organizate la nivel local, 109 evenimente publice (flash-mob), 136 mese rotunde și ateliere de lucru, 2231 acțiuni cu caracter informativ
- Procuratura Generală, în comun cu Institutul Național al Justiției și Consiliul Superior al Magistraturii au lansat public și au pus în aplicare **Manualul (Ghidul) orientativ privind procedurile de**

instrumentare a cazurilor de violență în familie, pentru utilizarea în procesul instruirii procurorilor și judecătorilor.

- Procuratura Generală a colectat datele privind investigarea infracțiunilor de hărțuire sexuală pe țară în perioada anului 2019 fiind dezagregate după tipul și caracteristicile victimelor.
- În perioada de raportare, *tematicile referitoare la particularitățile de investigare și de examinare a infracțiunilor privind viața sexuală* au fost incluse atât în Planul modular de formare continuă pentru anul 2019, cât și în Planurile de formare inițială. Astfel, pentru ambele promoții de audienți care actualmente își fac studiile la INJ în număr de 75 persoane, dintre care 35 de candidați la funcția de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror, în cadrul modulului „Tactica și metodică investigării anumitor categorii de infracțiuni”, a fost inclusă disciplina separată: „Infracțiuni privind viața sexuală”, în acest sens fiind prevăzute 114 ore de instruire.
- A fost inițiat proiectul de modificare a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat în ceea ce privește extinderea serviciului de asistență juridică de urgență garantată de stat în privința victimelor violenței domestice și victimelor infracțiunilor sexuale, astfel încât acestea să poată beneficia de asistența unui avocat de serviciu la etapa depunerii plângerii la organele de poliție.
- Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 4 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 92 de beneficiari (procurori, avocați, polițiști, para-juriști).
- MSMPS a elaborat proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea *proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative*, care are drept scop revizuirea cadrului legislativ național, *privind hărțuirea sexuală la locul de muncă și studii*. Proiectul a fost prezentat la avizare autorităților interesate.
- A fost elaborată de comun cu Centrul internațional La Strada, broșura pentru polițiști cu genericul ”Comunicarea cu victimele violenței sexuale” (Recomandări pentru profesioniști), care au fost distribuite în 173 sectoare de poliție și 44 Secții securitate publică.

Obiectivul II: Asigurarea egalității de gen și conferirea de noi abilități femeilor și fetelor

Ținta strategică A: Discriminarea împotriva femeilor și fetelor eliminată

Realizări 2018:

- A fost asigurat procesul de monitorizare a implementării Planului de acțiuni privind punerea în aplicare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 259 din 28.03.2018. În perioada scurtă de implementare a Planului de acțiuni (cca 6 luni calendaristice), din 10 acțiuni planificate pentru anul 2018, 3 au fost realizate integral și 7 acțiuni sunt în proces de definitivare. Totodată, din 27 acțiuni planificate pentru anul 2019, 22 sunt deja în proces de derulare. Astfel, întru promovarea femeilor în sectorul de securitate și apărare, au fost organizate cca **84 ședințe de lucru la nivel local, național și regional, ateliere de lucru, conferințe și mese rotunde, cu implicarea experților naționali și internaționali, mediul asociativ și academic la care au participat cca 2350 de angajați** ai autorităților din sistemul de securitate și structurile de forță. Printre realizările majore, în prima perioadă de implementare, putem remarca următoarele activități:
 - Lansarea Ghidului informativ și a Spotului promoțional privind implementarea Planului de acțiuni;
 - Toate instituțiile vizate au elaborat planurile instituționale de acțiuni;
 - În perioada vizată, autoritățile responsabile de implementare au elaborat și încheiat Acorduri de colaborare cu mediul asociativ pe domeniul egalității gender și sporirea rolului femeii în sectorul de securitate;

- Instituțiile responsabile de implementare au inițiat modificarea și completarea actelor normative ce reglementează domeniile de activitate aferente, în scopul excluderii discriminării, hărțuirii sexuale și violenței în bază de gen;
- Autoritățile au inițiat cercetări interne cu privire la percepția egalității de gen și condițiile de muncă ale femeilor în cadrul unităților;
- În perioada de implementare, a fost votat în lectură finală proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative, cu introducerea principiului egalității și non-discriminării în serviciul public (Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public);
- A fost asigurată consecvența în transmiterea celui de-al 6-lea Raport periodic asupra implementării Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova, precum și a informației pe marginea cauzelor individuale care se află în atenția Comitetului ONU privind eliminarea discriminării față de femei. MSMPS a prezentat în adresa MAEIE Raportul național periodic privind implementarea prevederilor CEDAW.

Realizări 2019:

- Raportul de monitorizare (pentru anul 2018) a realizării Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021, a fost elaborat de MSMPS și expediat Guvernului. Pe portalul statistic www.genderpulse.md pot fi vizualizate ***datele și situația actuală privind egalitatea între femei și bărbați per sectoare***.
- MSMPS monitorizează în mod continuu gradul de realizare a obiectivelor 2 și 3 ale Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea, elaborând Raportul pentru anul 2018 și 2019.
- Conform Ordinului MAI nr. 819/2019 s-a instituit grupul de lucru pentru elaborarea Planului de acțiuni al MAI privind punerea în aplicare a Programului Național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021.
- Conform datelor statistice numărul de femei angajate în Poliție în anul 2019 este de 1772 (21,31%), inclusiv femeile care se află în concediu de îngrijire a copilului (2,38%). Numărul femeilor polițiste promovate la funcții de conducere este de 102 (10,94% din numărul total de funcții de conducere ocupate 932). În Armata Națională rata femeilor participante la procesul decizional în domeniul securității reprezintă 2% (Notă: femei în funcții superioare de conducere/decizionale), iar din numărul total al persoanelor încadrate în serviciul militar prin contract în cadrul pe parcursul anului 2019, 6% sunt femei.
- Ponderea femeilor în structura personalului Serviciului Vamal este de 31%, din care cu funcții de conducere- 53 femei.
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a prezentat:
 - Raportul național periodic privind implementarea prevederilor CEDAW.
 - Raportul național privind implementarea angajamentelor Declarației de la Beijing și a Platformei de acțiune Beijing+25.

8. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA EDUCAȚIE

Obiectivul I: Sporirea accesului la o educație de calitate pentru toți copiii și tinerii

Ținta strategică A: Acces garantat pentru toți copiii și tinerii la învățământul primar și cel secundar gratuit, echitabil și calitativ, în vederea obținerii unor rezultate eficiente

Realizări 2018:

Implementarea **Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”** a fost monitorizată anual, indicatorii fiind calculați pentru fiecare an de implementare și incluși în rapoartele respective de monitorizare plasate pe pagina oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Evaluarea intermediară a implementării Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația–2020” a fost realizată pe parcursul anului 2018 de către Expert-Grup, cu sprijinul UNICEF. Gradul de implementare a indicatorilor-cheie este reflectat în Raportul de evaluare respectiv. Grupul de experți a propus elaborarea unei noi strategii de dezvoltare a educației (în contextul SND „Moldova-2030 și al ODD-urilor), proces care urmează să demareze în anul 2019.

Realizări 2019:

- MECC a asigurat monitorizarea implementării Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, cu plasarea rapoartelor respective pe pagina web a ministerului.
- În anul de studii 2019-2020 sunt 333 144 elevi. Din ei - 50,9% - băieți și 49,1% - fete. Toți elevii claselor 1-4 sunt alimentați gratuit. Toți elevii claselor 1-9 beneficiază gratuit de manuale școlare.
- În anul de studii 2018/19 din cei 285238 de elevi cu vârste cuprinse între 7-16 ani, 221 de elevi (0,077%) sunt cu abandon școlar, din ei 71 – romi (față de 205 elevi (0,071%) – în anul de studii 2017-2018.
- În anul de studii 2019/20, în învățământul superior au fost înmatriculate 13,6 mii persoane la ciclul I (58,5% - fete și 41,5% - băieți) și 5,8 mii persoane la ciclul II (63,5% - fete și 36,5% - băieți). În contextul asigurării accesului candidaților la cota de 15%, la cele 736 de locuri bugetare în acest an au fost înmatriculați 409 candidați. Pe această dimensiune a crescut numărul persoanelor înmatriculate: orfani – 42; tineri cu dizabilități – 54, cât și numărul tinerilor ale căror părinți au luptat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței RM – 67 persoane, precum și 125 de absolvenți din raioanele de Est.
- În învățământul profesional tehnic secundar au fost înmatriculați, pe programe de studii, în anul de studii 2019/20 - 14 673 total (inclusive fete - 4 045). La programe de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară au fost înmatriculați 8,3 mii, dintre care la cota de 15% - 478 elevi: copiii cu dizabilitate severă, accentuată și medie - 87; copiii rămași fără ocrotire părintească - 105; copiii care au părinți cu dizabilitate severă - 51; copiii ai căror părinți au participat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova; la acțiunile de luptă din Afganistan sau la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobil - 63; copiii proveniți din familiile cu patru și mai mulți copii, aflați la întreținerea părinților - 153; copiii de etnie romă - 16; tinerii care au îndeplinit serviciul militar în termen – 3.

Obiectivul II: Reducerea discriminării la toate nivelurile de învățământ în conformitate cu standardele internaționale

Ținta strategică A: Asigurarea, până în anul 2022, a accesului egal la toate nivelurile de învățământ și la formarea profesională pentru persoanele vulnerabile, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și pentru copiii în situații vulnerabile

Realizări 2018:

În vederea implementării **Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011–2020,**

- a fost elaborat și prezentat spre aprobare Planul de acțiuni pentru anii 2019-2020 pentru implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020,
- a fost elaborat, aprobat și pus în aplicare cursul Educație incluzivă, componentă obligatorie în formarea inițială a cadrelor didactice, cu suportul A.O. LUMOS Foundation Moldova (aprobat Ordinul ME nr. 125 din 07.03 2012). Ca rezultat 14 instituții, inclusiv 13 universități și 1 instituție cu statut special (Institutul de Științe ale Educației), implementează acest modul în volum de minimum 2 ECTS.
- anual este organizată Conferința națională în domeniul educației incluzive,
- prin Ordinul MECC nr. 880 din 12.06.2018, este aprobat Curriculumul pentru Programul de formare continuă în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice din învățământul superior.

Realizări 2019:

- Prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 521 din 15.05.2019 a fost aprobat Planul de acțiuni pe anii 2019 – 2020 pentru implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011 – 2020, 10 instituții de învățământ superior implementează cursul Educație incluzivă la specialitățile din domeniul Științe ale educației, pentru peste 5000 de studenți beneficiari. În același timp 25 de cadre universitare au fost formate într-un program de 150 de ore de comun cu organizația LUMOS în implementarea modulului Educației incluzivă.
- Toate 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT realizează evaluarea dezvoltării copilului și stabilesc cerința educațională a acestora.
- În instituțiile de învățământ general funcționează 932 centre de resurse pentru educația incluzivă.
- În instituțiile de învățământ general studiază 11 310 copii cu cerințe educaționale speciale.
- 40 de Centre comunitare de sănătate mintală și 40 de Centre de sănătate prietenoase tinerilor sunt funcționale în toate raioanele și mun. Chișinău și Bălți, serviciile fiind contractate de Compania Națională de Asigurări Medicale.
- Pe parcursul anului 2019 a fost realizată evaluarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pe anii 2011 – 2020. Raportul a fost prezentat în cadrul Conferinței naționale în domeniul educației incluzive desfășurată la 10.12.2019.

Ținta strategică B: Asigurarea, până în anul 2022, că toți elevii/studenții obțin cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, a cetățeniei globale, precum și pentru aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii în dezvoltarea durabilă

Realizări 2018:

- A fost dezvoltat Curriculumul național în învățământul primar, inclusiv, la disciplina Științe. Competențele specifice propuse pentru formare la elevi sunt axate pe relațiile omului cu natura și mediul înconjurător, orientează elevii să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu în contextul educației ecologice.
- Diferite subiecte ce țin de promovarea modului sănătos de viață sunt incluse în diferite discipline școlare obligatorii și opționale, inclusiv: Biologia, Educația fizică, Educația civică, Viața și societatea (valori personale și sociale), Educația pentru sănătate (opțional) și în cadrul procesului de educație extrașcolară. Pentru implementarea noii discipline, au fost pregătiți 90 de formatori și formate 2642 de cadre didactice și manageriale.

- În cadrul reformei curriculare a fost reconceptualizată disciplina *Educație pentru societate*, cu statut obligatoriu pentru elevii din învățământul gimnazial și liceal, care urmează să fie implementată gradual și va înlocui disciplina Educație civică.. Implementarea disciplinei noi prevede formarea la elevi a valorilor statului de drept, dezvoltarea competențelor necesare respectării drepturilor și responsabilităților cetățenești, prin prisma studierii modulelor integrate: Educația pentru cetățenia democratică, Educație pentru drepturile omului, Educația pentru integritate, Educația patriotică, Educația interculturală.
- Au fost instruiți circa 800 de cadre didactice asistente medicale din școli în domeniul prevenirii riscurilor consumului de tutun și alcool la adolescenți și tineri. A fost elaborat Ghidul informativ pentru cadrele didactice "Educația pentru sănătate în prevenirea consumului de tutun și alcool".
- Formarea culturii de gen, la nivelul învățământului superior, este realizată în baza programelor/cursurilor de formare profesională inițială și continuă.

Realizări 2019:

- În anul 2019 în cadrul reformei curriculare a fost dezvoltat Curriculumul național în învățământul gimnazial și liceal, inclusiv, la disciplina Științe (cl. a V-a) și la Biologie (clasele V-X) cu scopul de a orienta elevii să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu în contextul educației.
- În contextul dezvoltării Curriculumului la disciplina Biologie în învățământul gimnazial, a fost introdus un modul nou „Organismul uman și sănătatea” care vizează formarea la elevi a competențelor specifice pentru promovarea activă a unui mod sănătos de viață.
- Totodată, a fost aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (CNC) Curriculumul la disciplina opțională „Educație pentru sănătate” care a fost pilotat în 22 de instituții de învățământ general cu suportul UNFPA Moldova și este propus pentru implementare la nivel național.
- A fost aprobată lista școlilor care promovează sănătatea în învățământul general (Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1378 din 29.10.2019) în care sunt organizate diverse activități în baza Programului național de promovare a sănătății pe anii 2016-2020, de comun cu MSMPS, cu suportul OMS Moldova.
- Disciplina *Educația pentru societate* este implementată gradual, în anul de studii 2018- 2019, în clasele a V-a și a X-a, în anul de studii 2019-2020 în clasele a V-a – a VI-a și a X-a - a XI-a în baza curriculumului la disciplină, aprobat prin ordinul ministrului nr.1124 din 20 iunie 2018.
- În cadrul campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” RM (25.11 – 10. 12. 2019), în universitățile din țară (USM, ASEM, US Comrat, US Bălți, US Cahul, ULIM, UPS "I. Creangă", US Tiraspol au fost organizate și desfășurate activități extracurriculare, cu tematica: "Particularități de dezvoltare a familiei contemporane", "Bugetare sensibilă la gen", "Asistența socială a familiei și copilului", "Educație de gen", "Psihoterapii de familie"etc.
- Actualmente, formarea culturii de gen la nivelul învățământului superior este realizată și în baza programelor /cursurilor de formare profesională inițială și continuă în contextul drepturilor omului, inclusiv în manualele universitare. De ex., la domeniile Psihologie și Științe ale Educației sunt ținute cursurile Gender educațional, Psihologia familiei, Pedagogie de gen, Educația adulților; la facultățile de Sociologie și Asistență Socială sunt ținute cursurile și modulele: Particularități de dezvoltare a familiei contemporane și Asistența socială a familiei și copilului; Drepturile familiei și copilului etc.; la facultățile de Istorie și Filozofie sunt ținute cursurile: Antropologia grupelor de vârstă și de gen, Mentalități colective și imaginar social etc.

9. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA CEL MAI ÎNALT STANDARD DE SĂNĂTATE FIZICĂ ȘI PSIHICĂ

Obiectivul I: Asigurarea accesului universal la servicii medicale de calitate

Ținta strategică A: Servicii medicale de calitate, sigure și accesibile pentru toți

Ținta strategică B: Rata de prevenire și reducere a cazurilor de malpraxis

Realizări 2018:

- Organizată conferința națională importanța Farmacovigilenței de către Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, 100 specialiști din toată țara;
- Asigurată **implementarea Programului național de promovare a sănătății pentru anii 2016 – 2020** (aprobat prin HG nr. 1000 din 23.08.2016). Principalele acțiuni realizate în cadrul programului nominalizat țin de consolidarea capacităților specialiștilor din diferite domenii în promovarea sănătății în a. 2018 au fost: **organizate circa 352 de instruirii, unde au fost informate și instruite peste 12561 de persoane**; implementarea cu suportul CNAM a Campaniei naționale de informare și sensibilizare a populației privind riscurile pentru sănătate a consumului de tutun și alcool; organizarea acțiunilor de sensibilizare și informare a populației în cadrul Zilelor mondiale, naționale de promovare a sănătății și profilaxia bolilor – în total s-au organizat circa 30 de evenimente; dezvoltarea planurilor teritoriale intersectoriale privind bolile netransmisibile, etc.
- Conform „*Raportului statistic privind promovarea sănătății și educație pentru sănătate*” în perioada de referință au fost elaborate și editate peste 13624 de materiale informative și educaționale în domeniul promovării sănătății și profilaxia bolilor. Prin sursele mass-media naționale și locale s-au derulat circa 956 emisiuni, reportaje televizate, difuzate 640 emisiuni radio, publicate 1125 materiale în presă și 1886 de informații în resursele internet. Au fost organizate 2633 acțiuni în comunicate (serate, flash-mob, concursuri, etc.). De către lucrătorii medicali au fost susținute circa 1 mln 800 mii convorbiri individuale, elaborate 11388 buletine sanitare.
- Elaborat, expertizat și avizat proiectul **noii legi a medicamentului**, autor MSMPS.
- Modificată Hotărârea Guvernului nr.525 din 22.06.2010 pentru aprobarea **Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente**.
- Aprobata Ordinul MSMPS nr. 358 din 12.05.2017 cu privire la aprobarea **Regulamentului privind efectuarea activităților de farmacovigilență** (prin transpunerea Directivei 2001/83/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 noiembrie 2001).
- Modificat Ordinul MSMPS nr. 521 din 01.06.2012 privind controlul de stat al calității medicamentelor.
- Aprobata Dispoziția MSMPS nr. 323/A din 03 iulie 2018 cu privire la **revizuirea cadrului normativ privind medicamentele compensate**.

Realizări 2019:

- Speranța de viață la naștere în Republica Moldova a crescut de la 71,5 ani în 2014, la 73,2 ani pentru ambele sexe. Respectiv, speranța de viață în mediul urban a constituit 75,7 ani, iar în mediul rural - 71,4 ani. Speranța de viață la bărbați este de 69,1 ani, iar la femei – 77,1 ani.
- Pentru consolidarea capacităților specialiștilor din diferite domenii în promovării sănătății, în anul 2019 au fost organizate circa 10 563 de instruirii, unde au fost informate și instruite peste 312 mii de persoane.
- Au fost elaborate și editate peste 15 mii de materiale informative și educaționale în domeniul promovării sănătății și profilaxia bolilor. Prin sursele mass-media naționale și locale s-au derulat circa 849 de emisiuni, reportaje televizate, difuzate 356 de emisiuni radio, publicate 779 de materiale în

presă și 1794 de informații în resursele internet. Au fost organizate 2045 de acțiuni în comunitate (serate, flash-mob, concursuri, etc.).

- În cadrul realizării a două proiecte de profilaxie și prevenire a riscurilor de îmbolnăvire (Prevenirea HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală) au fost elaborate, editate și distribuite 1 130 de materiale informaționale la subiecte ce abordează riscurile asociate consumului de droguri injectabile, comportamentului sexual cu risc sporit, modalități de diminuare a acestor riscuri, destinate grupurilor țintă.
- Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale a desfășurat Campania de informare a populației privitor la înregistrarea și raportarea reacțiilor adverse sau lipsa eficacității medicamentelor și altor produse medicamentoase.
- Proiectul noii legi a medicamentului a fost expertizat de către Organizația Mondială a Sănătății și urmează a fi definitivat, remis spre avizare și înaintat Guvernului pentru aprobare.
- Urmare a revizuirii Listei medicamentelor compensate, a fost elaborată și aprobată o listă din 148 de denumiri de medicamente, cu toate dozele existente destinate tratamentului celor mai frecvente maladii, pentru a fi eliberate gratuit din farmacie (Ordin nr. 96-20-A/2019 privind modificarea Ordinului comun MSMPS și CNAM nr. 492-139-A din 22.04.2013 medicamente compensate din FAOAM).
- Pe parcursul anului 2019 a continuat realizarea Programului național de imunizări. Nivelul acoperirii vaccinale la vârsta țintă de 1 an este de circa 90%, față de obiectivul de 95%, fiind condiționat de refuzurile părinților de la vaccinare din motive religioase, filosofice, ne încredere în vaccinuri, inspirate de fluxuri antivaccinale.
- În scopul profilaxiei gripei sezoniere la contingentele profesionale și cu risc sporit de îmbolnăvire 2019/2020 au fost finanțate 100,0 mii doze de vaccin antigripal în sumă de 12 090,0 mii. lei. Suplimentar, în scopul acordării asistenței medicale pacienților cu mușcăături, tratamentului curativ-profilactic, vaccinarea anuală a personalului din sfera sanitar-veterinară, s-a finanțat procurarea a 13,8 mii doze de vaccin antirabic în sumă de 1 397, 2 mii lei și 115 flacoane de imunoglobulină antirabică în sumă de 83,7 mii lei.
- A fost elaborat studiu de analiză a cadrului legal în domeniul acordării asistenței medicale și drepturilor pacienților pentru apărarea eficientă a victimelor erorilor medicale (malpraxisului).

Obiectivul II: Îmbunătățirea indicelui de sănătate a copilului în conformitate cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030

Ținta strategică A: Reducerea, până în anul 2022, a mortalității neonatale până la 6,5 decese la 1000 de născuți vii și a mortalității copiilor de până la 5 ani – până la 11,5 de decese la 1000 de născuți vii

Realizări 2018

Întru consolidarea sistemului de vizite la domiciliu a familiilor cu copiii de vîrstă fragedă, la 27 februarie 2018, în cadrul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a avut loc masa rotundă cu genericul „Consolidarea programului de vizite la domiciliu ca parte componentă a Standardelor de supraveghere a copilului în condiții de ambulator”, cu participarea conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice din teritoriu, în cadrul căreia au fost prezentate rezultatele Studiului de evaluare a funcționării Standardelor de supraveghere a copiilor de 0-18 ani în condiții de ambulator în RM.

Ulterior, la 30 martie 2018 a avut loc ședința în cadrul Asociației de nursing din Republica Moldova, privind prezentarea conceptului nou al programului de vizite la domiciliu ca parte componentă a Standardelor de supraveghere a copilului de 0-3 ani în condiții de ambulator de către Asistentul Medical de Familie.

A fost elaborat și publicat în tiraj de 4000 exemplare, în limba română și 2000 exemplare în limba rusă Ghidul de suport pentru aplicare practică pentru asistentele medicale de familie “Vizite de monitorizare la domiciliu a copilului sănătos de vârstă mică”, care reprezintă un suport metodologic, ce descrie procedurile de prestare, organizare și funcționare a noului standard de prevenire a maladiilor și a riscurilor pentru bunăstarea copilului în cadrul Programului de vizite la domiciliu a familiilor care cresc copii de vârstă mică.

Au fost elaborate și publicate în tiraj de 120 000 exemplare (inclusiv 96 000 în limba română și 24 000 în limba rusă) Formulare de monitorizare la domiciliu a copilului sănătos de 0-3 ani (pentru asistentele medicale de familie). Formularele sunt folosite în cadrul Standardelor de supraveghere a copilului sănătos și reunesc principalele aspecte de lucru conforme cu legislația în vigoare, conțin elementele cheie ale programului de vizite la domiciliu, cu abordarea medico-socială complexă a copilului în cadrul programului de vizite la domiciliu, identificarea riscurilor și a semnelor de violență, abuz și neglijare a copilului și menținerea stării de sănătate și alimentație corectă a copilului de vârstă mică.

Au fost elaborate 29 de pliante pentru părinți și 1 pliant informativ privind programele de vizite la domiciliu pentru asistenții de familie, care au fost publicate în tiraj de 300 000 exemplare (inclusiv 210 000 în limba română și 90 000 în limba rusă). Pliantele pentru părinți conțin informație referitor la alimentația, îngrijirea, securitatea copilului, etc și sunt distribuite tuturor familiilor în care se nasc copii (sunt în cutiile pentru nou-născuți).

În conformitate cu Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr 709, din 7 iunie 2018 “Cu privire la organizarea seminarelor de instruire” au fost desfășurate 12 seminare de instruire cu genericul “Normele și Standardul de organizare a vizitelor de supraveghere la domiciliu a copilului sănătos 0-3 ani”, în cadrul cărora au fost instruite 432 asistente medicale de familie din 12 raioane ale țării.

La fel, conform ordinului Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr.1208 din 22.10.2018 a fost desfășurat seminarul de instruire cu genericul „Normele și Standardul de organizare a vizitelor de supraveghere la domiciliu a copilului sănătos 0-3 ani”; în cadrul cărora au fost instruiți 43 specialiști principali în acordarea asistenței medicale mamei și copilului din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice raionale, care vor asigura ulterior instruirea tuturor asistentelor medicale de familie din teritoriu și monitorizarea procesului de implementare.

Au fost revizuite, actualizate și prezentate spre aprobare Ministerului Sănătății Muncii și Protecției Sociale **“Standardele de supraveghere a copilului de 0-18 ani în condiții de ambulator” și “Carnetul de dezvoltare a copilului”, Formularul 112/e.**

La acțiunea privind colaborarea intersectorială în vederea reducerii mortalității la domiciliu sau determinate de cauze prevenibile a copiilor cu vârste de până la 5 ani, pe parcursul anului 2018, în evidența medicilor de familie/asistenților medicali de familie și a asistenților sociali comunitari, s-au aflat 5711 copii în vârstă de până la 5 ani (a. 2017 –7598 copii), inclusiv 1728 copii cu vârsta sub 1 an, ponderea cărora constituie circa 30,3%.

În decursul anului 2018, de către lucrătorii medicali (medicii de familie, asistenții medicali de familie) și asistenții sociali comunitari, au fost identificate 2151 cazuri noi, dintre care 1062 în rândul copiilor sub 1 an. În total au fost realizate 3696 evaluări complexe ale familiilor cu copii cu vârsta de până la 5 ani (a. 2017 - 4722) și elaborate 3254 planuri individuale (a. 2017 – 4680), inclusiv pentru familiile cu copii cu vârsta 0-12 luni, în situație de risc.

Din familiile vizate 232 copii, dintre care 44 cu vârsta de până la un an au fost separați de părinți. Totodată, 72 copii (dintre care 6 cu vârsta de până la un an) au fost plasați în familia extinsă, 15 copii (2 cu vârsta până la un an) au fost plasați în serviciul de tutelă la persoane terțe, 50 copii (8 până la un an) au fost plasați în Serviciul de asistență parentală profesionistă, 5 copii, toți cu vârsta mai mare de un an au fost plasați în Serviciul Casă de copii de tip familial și 90 copii (28 dintre care cu vârsta de 0-12 luni) au fost plasați în instituții rezidențiale. În același timp, 26 de copii dintre care 25 cu vârsta de 0-12 luni au fost reintegrați în familia biologică.

În perioada de raportare către structurile teritoriale de asistență socială și protecție a familiei au parvenit 986 sesizări ale cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic a copiilor cu vârsta de 0-5 ani, au fost emise 102 ordonanțe de protecție a copiilor, cu 72 mai multe decât în a. 2017. De asemenea, au fost înaintate în instanța de judecată 100 acțiuni privind luarea copilului din familie și 88 acțiuni privind decăderea din drepturile părintești.

Întru depășirea situațiilor de risc pentru 2083 familii au fost stabilite prestații sociale, iar la 1906 familii le-au fost acordate servicii sociale. De asemenea, reieșind din necesitățile individuale, în cazul a 985 familii a fost acordat suport în perfectarea actelor de identitate și documentarea copiilor, consiliere psihologică, suport în înscrierea copiilor la instituțiile de învățământ preșcolar, au fost întreprinse vizite de instruire a familiilor în scopul prevenirii accidentelor la copii de către asistentul social, asistentul medical, polițistului de sector și distribuite ghiduri, pliante referitoare la prevenirea riscurilor la domiciliu, au fost acordate ajutoare materiale și umanitare sub formă de colete alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, lemne de foc.

Pe lângă activitățile menționate, atât copiii cu vârsta sub 5 ani, cât și femeile gravide din grupul de risc, au fost monitorizați și evaluați pe parcursul anului 2018 de către medicii de familie și asistenții medicali de familie, inclusiv la domiciliu, în corespundere cu Standardele de supraveghere aprobate de minister (Ordinul Ministerul Sănătății nr. 1000 din 08.10.2012 „Cu privire la aprobarea Standardelor de supraveghere a copilului sănătos în condiții de ambulator” și Ordinul nr. 31 din 31.01.2016 „Cu privire la aprobarea Standardelor de supraveghere a gravidelor în condiții de ambulator”.

În jur de 4414 copii cu vârsta sub 5 ani din familii în situații de risc alimentați artificial, au fost asigurați cu amestecuri lactate adaptate, procurate din sursele financiare ale autorităților publice locale.

Potrivit datelor Agenției Naționale de Sănătate Publică, pe parcursul anului 2018 în republică au fost înregistrate 400 cazuri de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 - 385), indicatorul mortalității copiilor sub 5 ani constituind – 12,3 (a. 2017 - 11,4‰).

În această perioadă în afara instituțiilor medicale au decedat 70 copii cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 -67 cazuri), rata deceselor la domiciliu constituind 2,1‰ (a. 2017 - 1,9‰).

Din totalul copiilor cu vârsta sub 5 ani decedați pe parcursul anului 2018, 315 copii aveau vârsta de până la 1 an (78,7%), (a. 2017 - 85,9%), indicatorul mortalității infantile constituind - 9,6‰ (a. 2017 - 9,7‰). La domiciliu au decedat 41 copii cu vârsta 0 - 12 luni (a. 2017 – 51 copii), ponderea acestora constituind în jur de 13% comparativ cu a. 2017 când acest indicator a fost de 15%.

În perioada anului 2018 angajații Poliției au organizat 4858 activități de identificare a copiilor aflați în situații de risc. Ca rezultat, au fost identificați 447 copii, din diferite categorii de vârste, aflați în situație de risc, care au fost plasați în diferite forme de plasament după cum urmează: 330 în regim de urgență și 117 în regim planificat.

În scopul consolidării capacităților serviciului perinatal/fortificarea sistemului de asistență perinatală a nou-născuților înainte de termen, toate Centrele Perinatologice de nivelul II și III, au fost dotate cu aparataj medical modern (în cadrul proiectului JICA). Întrucât uzura acestuia crește de la un an la altul, pe parcursul a. 2018, pentru Centrul Perinatologic de nivelul III (Institutul Mamei și Copilului), unde sunt îngrijiți și tratați copiii născuții prematuri și cei născuți cu masa mică și foarte mică la naștere din întreaga republică, au fost procurate 4 aparate VAP și 5 pompe de infuzie.

Potrivit datelor IMSP Institutul Mamei și Copilului, rata de supraviețuire a nou-născuților prematuri constituie 90%.

Realizări 2019:

- A continuat implementarea mecanismului de colaborare intersectorială în domeniul medico-social în vederea prevenirii și reducerii ratei mortalității materne, infantile și a copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu.
- Întru consolidarea capacităților resurselor umane din sectorul medical și social în implementarea mecanismului de colaborare intersectorială în domeniul medico-social, pentru a preveni și reduce rata mortalității materne, infantile și a copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu, pe parcursul anului 2019, cu suportul Filialei din Republica Moldova a Organizației „Lumos Foundation” din Marea Britanie, au fost realizate 13 seminare de instruire a medicilor de familie, asistenților medicali de familie, medicilor pediatri, specialiștilor în asistența socială/asistenților sociali comunitari etc., în cadrul cărora au fost instruiți în jur de 965 specialiști.
- Pe parcursul anului 2019, conform rapoartelor specialiștilor din teritoriile administrative, în evidența autorităților tutelare s-au aflat 4 680 familii cu copii cu vârsta de până la 5 ani în situații de risc, în care cresc și se educă 6 741 copii sub 5 ani, inclusiv 1 410 copii cu vârsta 0- 12 luni. În evidență primară, în perioada raportată au fost luate 2 415 familii, în care cresc 2 712 copii de 0-5 ani, inclusiv 736 copii până la un an.
- În perioada de raportare către structurile teritoriale de asistență socială și protecție a familiei au parvenit 937 sesizări ale cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic a copiilor cu vârsta de 0-5 ani și au fost emise 56 ordonanțe de protecție a copiilor (cu 46 mai multe decât în anul 2018).
- În scopul depășirii situațiilor de risc, pentru 1 771 familii cu copii sub 5 ani au fost stabilite prestații sociale, iar 2 099 familii au beneficiat de servicii sociale. De asemenea, reieșind din necesitățile individuale, în cazul a 1 800 familii a fost acordat suport în perfectarea actelor de identitate și documentarea copiilor; consiliere psihologică; suport în înscrierea copiilor la instituțiile de învățământ preșcolar; au fost realizate vizite de instruire a familiilor în scopul prevenirii accidentelor la copii, cu distribuirea diverselor materiale informative (ghiduri/pliante); acordate ajutoare materiale și umanitare sub formă de colete alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, lemne de foc.
- Pe parcursul anului 2019, în republică au fost înregistrate 353 cazuri de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani, numărul acestora fiind în scădere comparativ cu anul precedent (a.2018 - 400 copii), indicatorul mortalității copiilor sub 5 ani constituind - 11,9 % (a. 2018 - 12,3%).
- A fost aprobat Ordinul MSMPS nr. 964/2019 „Cu privire la aprobarea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator și a Carnetului de dezvoltare a copilului”.
- De către angajații poliției au fost organizate și desfășurate 4163 razii și intervenții. Urmare raziilor desfășurate au fost expediate în adresa Consiliilor locale pentru protecția drepturilor copilului 611 prezentări pentru aplicarea măsurilor de influență publică și implicare în soluționarea problemelor copiilor aflați în dificultate, 66 sesizări în adresa instituțiilor de învățământ și 92 înștiințări expediate în adresa altor IP teritoriale.

Obiectivul III: Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă

Ținta strategică A: Accesul universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR) asigurat, inclusiv la serviciile de planificare familială, de informare și educație

Realizări 2018:

Prin Hotărârea Guvernului nr. 681 din 11 iulie 2018 a fost aprobat **Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă pentru anii 2018-2022**, documentul fundamental de politici cu privire la intervențiile naționale în domeniul sănătății și drepturilor sexuale și reproductivă, direcționat spre îmbunătățirea accesului și calității serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă prin prisma respectării drepturilor omului, a drepturilor sexuale și reproductivă și a egalității de gen.

În scopul sporirii gradului de conștientizare privind importanța sănătății sexuale și reproductivă în rândul elevilor/tinerilor au fost realizate măsuri privind:

- integrarea și dezvoltarea subiectelor ce țin de promovarea modului sănătos de viață în curriculumul revizuit la disciplina opțională Educație pentru sănătate, care este pilotat în 22 de instituții de învățământ general.
- În scopul implementării modului sănătos de viață, în instituțiile de învățământ superior (USM, UTM, ASEM, UPS, UST), sunt organizate, în colaborare cu parteneri de dezvoltare (de ex., ONG-ul Procurier-media, în parteneriat cu BAYER PHARMA și Gedeon Richter) prelegeri publice (Un tânăr sănătos într-o țară prosperă, Fac ce vreau, dar știu ce fac, O călătorie discretă prin viața femeii, De vorbă cu medicul-ginecolog, Formule moderne de sănătate.

Realizări 2019:

- Rapoartele anuale de monitorizare pentru anii 2018 și 2019 a **Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă pentru anii 2018-2022** au fost elaborate, precum și inițiată evaluarea intermediară.
- Pentru anul 2019 a fost procurat din Bugetul de Stat o gamă largă de produse contraceptive de calitate pentru persoanele din grupurile de risc, inclusiv pentru persoane cu dizabilități care sunt distribuite către beneficiari prin intermediul IMSP din AMP.
- Proiectul Regulamentului privind întreruperea voluntară a cursului sarcinii (Anexa 1 la Ordinul MS nr. 647 din 21.09.2010) este în proces de revizuire și urmează a fi înaintat pentru validare de către grupul de experți și aprobat pe parcursul anului 2020.
- La Consiliul Național de Curriculum (CNC) a fost aprobat curriculumul la disciplina opțională Educație pentru sănătate (Ordinul MECC nr. 1110 din 06.09.2019) care a fost pilotat în 22 instituții de învățământ general cu suportul UNFPA Moldova și este propus pentru implementare la nivel național.
- Curriculumul disciplinei obligatorii „Biologie” pentru clasele V-XII a fost revizuit în conformitate cu standardele OMS privind educația pentru sănătate și aprobat de MECC. Astfel, pentru clasele 6-9, a fost introdus un nou modul „Corpul uman și sănătatea” care include teme privind nevoilor de dezvoltare ale adolescenților precum: sănătatea mintală și starea de bine, dezvoltarea adolescenților, prevenirea sarcinii adolescenților, prevenirea ITS, utilizarea contracepției și planificarea familiei. În cazul claselor 10-12, elementele de educație privind sănătatea sexuală și reproductivă au fost integrate module.

Obiectivul IV: Scăderea incidenței bolilor netransmisibile, în special în rândul grupurilor vulnerabile, susceptibile la violarea drepturilor omului

Ținta strategică A: Reducerea gradului de mortalitate prematură cauzată de boli netransmisibile prin măsuri de prevenire și tratament

Realizări 2018:

- Organizarea a 3 evenimente de promovare a sănătății în prevenirea cancerului, 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a BNT (tutun, alcool, sedentarism, obezitate) și alte evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi, etc. inclusiv: *Săptămâna Europeană de prevenire a cancerului de col uterin, Ziua Mondială a Inimii, Ziua Mondială a Diabetului, Lunarul de conștientizare a cancerului de sân, Ziua Europeană a prevenirii obezității, Ziua Mondială fără tutun, Ziua Națională fără alcool, Ziua Națională de renunțare la fumat.*
- Realizarea a *20 de proiecte locale de ameliorare continuă a calității la nivel de asistență medicală primară, 10 proiecte de promovare a sănătății bazate pe ameliorarea indicatorilor Profilurilor de sănătate*, elaborate de echipele multidisciplinare din cadrul Consiliilor Teritoriale de Sănătate Publică și *3 planuri de acțiuni pentru integrarea serviciilor de prevenire, asistență și îngrijiri de durată a persoanelor cu BNT*, cu suportul proiectului moldo-elvețian ”Viața sănătoasă. Reducerea poverii bolilor netransmisibile”.
- Aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 1030 din 30 noiembrie 2017 prin care a fost aprobat **Programul național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru anii 2017-2021** și a Planul de acțiuni privind implementarea acestuia.

Realizări 2019:

- Pentru reducerea poverii bolilor netransmisibile și a factorilor de risc comportamentali în anul 2019 sau realizat un șir de acțiuni de comunicare informare, educare, mobilizare a comunității, elaborare și editare a materialelor informaționale: MSMPS a organizat 3 evenimente de promovare a sănătății în prevenirea cancerului, 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a BNT (tutun, alcool, sedentarism, obezitate) și alte evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi, accidente rutiere, etc. inclusiv: Săptămâna Europeană de prevenire a cancerului de col uterin în perioada 28 ianuarie – 3 februarie; Ziua Mondială a Inimii – 29 septembrie; Ziua Mondială a Diabetului – 14 noiembrie; Lunarul de conștientizare a cancerului de sân perioada 01-31 octombrie, etc.
- În perioada 01-31 octombrie toate instituțiile medico-sanitare publice și private au organizat și desfășurat activități ce țin de informarea și sensibilizarea populației privind măsurile de prevenire, diagnosticare precoce și tratamentul oportun al cancerului de sân, inclusiv prin efectuarea screening-ului, controlul factorilor de risc modificabili, precum alimentația nesănătoasă, sedentarismul, supraponderabilitatea, consumul nociv de alcool, fumatul.

Obiectivul V: Asigurarea respectării drepturilor persoanelor în domeniul sănătății mintale

Ținta strategică A: Serviciile de asistență medicală în domeniul sănătății mintale acordate în conformitate cu standardele privind drepturile omului și demnitatea umană

Realizări 2019:

- La moment 40 de Centre comunitare de sănătate mintală funcționează în centrele raionale și mun. Chișinău și Bălți, finanțate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală. Pentru prestarea serviciilor de sănătate mintală în cadrul îngrijirilor medicale comunitare și la domiciliu, a fost alocată suma de 25 668,2 mii lei.

- A fost realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Rezultatele studiului demonstrează: - Nivelul de acceptare socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală, precum și tendința de non discriminare este relativ înaltă, iar tendința de excludere socială și de distanțare față de persoanele cu probleme de sănătate mintală este medie spre înaltă. Atitudinea mai puțin reticentă față de persoanele cu probleme de sănătate mintală o deține populația din raioanele unde a fost pilotat conceptul de servicii comprehensive de de sănătate mintală comunitară. - Problema de sănătate mintală pentru R. Moldova mai reprezintă încă un stigmat, fapt demonstrat prin tănuirea acesteia în mediul public. Studiul indică tendința populației de a-și confesa problema de sănătate mintală mai întâi unui specialist profesionist, apoi familiei, după care prietenilor și angajatorului. - Un grad redus de stigmatizare este demonstrat de populația din raioanele pilot prin disponibilitatea mai mare (48%) de a accepta în proxima vecinătate a persoanei cu probleme de sănătate mintală.
- A fost elaborat proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997, proiectul urmează a fi transmis spre avizare de către părțile interesate și autoritățile publice centrale.
- În cadrul atelierelor de lucru desfășurate în 20 de comunități din raioanele Briceni, Edineț, Ungheni, Orhei, Criuleni, Ștefan Vodă, Taraclia, Vulcănești au fost prezentate serviciile comunitare de sănătate mintală. La evenimente au participat aproximativ 866 de persoane, reprezentanți al APL, instituțiilor educaționale, sociale etc.

Obiectivul VI: Reducerea morbidității prin boli transmisibile

Ținta strategică A: Rată redusă a transmiterii HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS), precum și a mortalității asociate cu HIV

Realizări 2018:

- A fost dezvoltat Sistemul informațional de colectare a datelor privind HIV și ITS în cadrul Spitalului de Dermatologie și Maladii Comunicabile.

Realizări 2019:

- Raportul de evaluare intermediară privind impactul implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2016–2020 a fost elaborat și reflectă progresul obținut la nivel național în fortificarea capacităților ONG-urilor și instituțiilor medicale în oferirea serviciilor de prevenire HIV în populațiile cu risc sporit de infectare HIV.

Ținta strategică B: Rata redusă a tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile

Realizări 2018:

- Monitorizarea și evaluarea implementării **Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021**, a reliefat următoarele:
 - În structura morbidității în anul 2018 ponderea hepatitei virale B a fost 3,4%, hepatita virală C – 5,7%, hepatita virală D – 0,4%.
 - În anul 2018 morbiditatea prin hepatita virală B acută a constituit 0,62 la 100000 populație, prin hepatita virală C acută - 1,04, prin hepatita virală D – la 0,07.

- În scopul sporirii gradului de conștientizare a populației, îndeosebi în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare privind prevenirea hepatitelor virale B, C, D au fost organizate **272 seminare cu instruirea a 13185 persoane**, au fost elaborate **374 materiale metodic-informative**, la posturile TV au fost difuzate 23 emisiuni, la radio s-au difuzat 25 emisiuni, în presă au fost publicate 35 articole. De asemenea, au fost susținute 3240 prelegeri, 86494 convorbiri, elaborate 380 buletine sanitare și desfășurate 207 activități în comunități.
- În anul 2018 au fost efectuate cercetări științifice în cadrul proiectului științific instituțional „Studierea infecțiilor virale hemotransmisibile prioritare cu optimizarea supravegherii epidemiologice”.
- Cuprinderea cu vaccinări a copiilor la vârsta 1 an contra HVB a constituit 91,1% a. 2018.
- Hepatita virală B acută: 76,0 % - în localitățile urbane și 24,0% - în mediul rural, la persoane de gen masculin -60,0% cazuri, la persoane cu vârsta 25-39 ani – 48,0% cazuri și cu vârsta 40 ani și mai mare - 32,0% cazuri.
- În anul de referință au fost incluși în tratament antiviral 6282 pacienți, au finisat tratamentul 3929 pacienți.
- La acțiunea de evaluare a corespunderii cu standardele internaționale în domeniu a actelor normative ce stabilesc procedura de transmitere a informației medicale cu caracter personal a fost semnat Acordul privind schimbul de date dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Compania Națională de Asigurări în Medicină, care are ca scop schimbul de date efectiv, rapid și securizat dintre Sistemul Informațional Registrul persoanelor înregistrate la medicul de familie din cadrul IMS ce prestează AMP în SAOAM, Sistemul Informațional Automatizat “Asigurarea Obligatorie de Asistență Medicală”, Sistemul Informațional de raportare și Evidența Serviciilor Medicale (DRG On-line), Sistemul Informațional Automatizat Asistență Medicală Primară și Sistemul Informațional Automatizat Asistență Medicală Spitalicească.
- Au fost organizate 2 evenimente „Simpozionul republican cu genericul Actualitățile în medicină legală” și seminarul privind protecției datelor cu caracter personal din Sistemul Informațional Automatizat Asistență Medicală Primară.

Realizări 2019:

- În perioada octombrie-noiembrie 2019, a avut loc evaluarea Programului național de control al tuberculozei, de către GLC- Green Line Committee, care a desfășurat evaluarea de la testare pînă la administrarea de tratament antituberculos. Totodată, în luna octombrie 2019 a fost desfășurată, de către Global Drug Fond, evaluarea medicamentelor antituberculoase și implementarea protocoalelor clinice, precum și evaluarea capacităților laboratoarelor.
- Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021, a reliefat următoarele:
 - Conform indicatorilor de monitorizare a programului național de combatere a hepatitelor virale, rata morbidității prin hepatite virale B, C și D este următoarea:
 - HVB acută - 0,17 o/oooo ;
 - HVC acută – 0,85 o/oooo;
 - HVD acută – 0,12 o/oooo;
 - HVB cronică – 19,16 o/oooo;
 - HVC cronică – 28,01 o/oooo,
 - HVD cronică – 0,90 o/oooo.
 - Numărul de persoane depistate în 2019: cu Hepatita virală B (HVB) acută, total-7 persoane; HVB acută cu Delta antigen (coinfecție) - o persoană; Suprainfecția acută cu Delta antigen -4 persoane; Hepatita virală acută C-4 persoane; Hepatita virală B cronică cu Delta antigen primar depistată - 36 persoane; Hepatita virală B cronică fără Delta antigen primar depistată -732 persoane;

Hepatita virală C cronică primară depistată- 732; Hepatita virală C cronică primară depistată -1123 persoane; Purtători ai AgHBs primară depistați -893.

- În anul 2019 de Ziua Mondială a Hepatitei, 28 iulie, genericul a fost: ”Depistează-i bolnavi pentru a salva milioane de vieți”. În cadrul evenimentului în total, în republică au fost organizate 57 de seminare pentru diferite categorii de lucrători medicali, 5 conferințe cu lucrătorii medicală la tema: Hepatitele virale și nonvirale – măsurile profilactice, 1 masă rotundă cu genericul: ”Optăm pentru un mod de viață sănătos”, elaborate 21 de materiale informaționale la posturile de televiziune au fost transmise 8 emisiuni, la radio s-au difuzat 4 emisiuni, în presă au fost publicate 5 articole. De asemenea au fost susținute 554 de prelegeri, 7348 de convorbiri, s-au elaborat 133 de buletine sanitare, amenajate 21 de panouri informative și 41 de ungherașe sanitare, derulate 28 de spoturi privind profilaxia hepatitei și promovarea modului sănătos de viață, 12 informații plasate în resursele internet, etc.
- Comisia specializată pentru inițierea tratamentului antiviral, în perioada ianuarie – decembrie 2019 a examinat și a acceptat 4941 de dosare a pacienților cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale, respectiv au fost incluși în tratamentul antiviral 4728 de pacienți, din care 3537 de pacienți cu HCV și 1191 de pacienți cu HBV/HDV
- A fost elaborat de către Organizația Mondială a Sănătății Raportul de evaluare a Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021.
- A fost adoptată Legea nr. 182 din 19 decembrie 2019 privind calitatea apei potabile, ale cărei prevederi sunt în conformitate cu Directiva 98/83 / CE a Parlamentului European și a Consiliului European. S-au elaborat standarde sanitare pentru monitorizarea calității apei potabile.
- MSMPS a întreprins măsuri pentru consolidarea bazei materiale și tehnice a laboratoarelor din 10 centre regionale de sănătate publică.
- Pentru sporirea nivelului de informare și comunicare a populației privind siguranța apei potabile, respectarea regulilor de igienă în cadrul ANSP a fost creat un centru de resurse informaționale în acest domeniu (Clearing house).
- Au fost elaborate numeroase materiale informaționale (pliante, postere, ghiduri) și distribuite beneficiarilor, de asemenea se derulează periodic spotul social privind accesul la apă și sanitație. Anual se marchează 2 evenimente de sensibilizare a publicului: la 22 martie – Ziua Mondială a Apei, la 19 noiembrie Ziua Internațională a Spălatului pe mâini.

10. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA MUNCĂ ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

Obiectivul I: Existența unei forțe de muncă durabile și diversificate

Ținta strategică A: Un nivel sporit al ocupării și o remunerație egală pentru o muncă de valoare egală

Realizări 2018:

- Au fost elaborate și aprobate 36 de Planuri anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă (ANOFM plus 35 subdiviziuni teritoriale).
- Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă constituie **72761 de persoane, din care 35543 șomeri înregistrați în 2018, 14701 de șomeri au fost plasați în câmpul muncii**. De asemenea, 1861 de șomeri au fost antrenați la lucrări publice, iar 77 de șomeri au fost antrenați în măsuri de stimulare a mobilității.
- Pe parcursul anului 2214 de absolvenți au absolvit cursuri de formare profesională.
- Au fost înregistrate **623 de persoane cu dizabilități, din care 275 de persoane (44%) plasate în câmpul muncii**.
- A fost desfășurat Forumul profesiilor „O carieră de succes acasă” și Târgul locurilor de muncă pentru Tineret, ediția a VIII-a. În cadrul evenimentului au participat 57 de angajatori din diverse ramuri de

activitate, care au pus la dispoziția solicitanților 2200 de oferte de muncă, au participat circa 2 500 de persoane de toate vârstele.

- S-a desfășurat Târgul on-line al locurilor de muncă, ediția a XIII-a, cu genericul „Locuri de muncă pentru tineret”, organizat de către ANOFM, în comun cu structurile sale teritoriale. În cadrul ediției, au participat 150 de companii din 28 de zone ale țării din diverse domenii, care au promovat circa 3800 de oportunități de angajare.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 729 din 18 iulie 2018, a fost majorat **pragul indicatorilor de bunăstare de la 80 la 85,64 puncte** (începând cu luna octombrie 2018).

Realizări 2019:

- Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în anul 2019, a constituit 62 704 de persoane, dintre care 31 484 șomeri. Au beneficiat de servicii de informare și consiliere 65 467 de persoane. Totodată, 1 179 de persoane au beneficiat de ghidare în carieră, 19 453 de persoane au beneficiat de servicii de intermediere a muncii, 350 de persoane au beneficiat de serviciile de preconcediere și 16 persoane au fost direcționați pentru reabilitare profesională.
- La ANOFM au fost înregistrate 600 de persoane cu dizabilități, din care 200 de persoane au fost plasate în câmpul muncii.
- La data de 30 mai 2019, a avut loc ediția a IX-a Târgului locurilor de muncă pentru tineret la Palatul Național „Nicolae Sulac”. Târgul locurilor de muncă pentru tineret a fost destinat absolvenților instituțiilor de învățământ, tinerilor care își caută primul loc de muncă, șomerilor, precum și persoanelor care doresc să-și schimbe locul de muncă. La Târg au participat 51 agenți economici, care au prezentat peste 2000 locuri de muncă libere din diferite domenii: tehnologii informaționale, industria ușoară, prelucrătoare și alimentară, comerț, finanțe, prestări servicii, etc. În cadrul Târgului angajatorii au discutat cu circa 1500 persoane care au solicitat informații privind locurile de muncă libere și condițiile de ocupare a lor. Au fost selectați pentru interviul de angajare 320 candidați.
- În cadrul proiectului „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret, a fost orientat spre dezvoltarea oportunităților de instruire antreprenorială a cca 400 tineri.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 677 din 27 decembrie 2019, a fost majorat pragul indicatorilor de bunăstare de la 85,64 la 88,46 puncte (începând cu luna ianuarie 2020).

11. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTURILE COPILULUI

Obiectivul I: Protecția copilului

Ținta strategică A: Rata copiilor separați de familie și numărul de copii plasați în instituții rezidențiale, diminuate

Realizări 2018:

Întru asigurarea condițiilor necesare pentru **creșterea și educația copiilor în mediul familial:**

- A fost aprobată **Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului** (HG nr.143/2018).
- A fost aprobat **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni–3 ani** (HG nr.730/2018).
- A fost modificat cadrul normativ ce reglementează serviciile alternative de plasament de tip familial Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în

aceste servicii a copiilor nou-născuți, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide, părinților minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora (HG nr.662/2018).

- În anul 2018, Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii a fost inclus în pachetul minim de servicii sociale (HG nr. 800/2018), fiind alocate 42 mil. lei.
- Au fost majorate: indemnizația unică la nașterea copilului de la 5645 la 6303 lei; indemnizația lunară pentru creșterea/îngrijirea copilului persoanelor asigurate și neasigurate de la 540 lei la 640 lei; indemnizația lunară de suport pentru creșterea pînă la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină de la 270 la 320 lei.
- A fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, care, include un set de propuneri privind identificarea, evaluarea situațiilor copiilor, ai căror părinți/unicul părinte se află temporar într-o altă localitate din țară sau de peste hotare, precum și obligativitatea formalizării îngrijirii neformale a copiilor vizați prin instituirea custodiei asupra acestora.

Realizări 2019:

- Pe parcursul anului 2019 a fost definitivat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, care, include un set de propuneri privind identificarea, evaluarea situațiilor copiilor, ai căror părinți/unicul părinte se află temporar într-o altă localitate din țară sau de peste hotare, precum și obligativitatea formalizării îngrijirii neformale a copiilor vizați prin instituirea custodiei asupra acestora.
- Pe parcursul anului 2019 a fost deschisă Secția de zi în cadrul Centrului de plasament și reabilitare pentru copii de vârstă fragedă, mun. Chișinău.
- În anul 2019 pentru Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii au fost alocate circa 38 mil. lei (destinat oferirii ajutorului bănesc familiilor cu copii, beneficiare ai serviciului de sprijin familial secundar). Pentru a preveni și/sau a depăși situațiile de risc în vederea asigurării creșterii și educației copilului în mediul familial pe parcursul anului 2019, serviciul a fost prestat pe întreg teritoriul al republicii.
- A fost majorată indemnizația unică la nașterea copilului de la 7911 la 8299 lei.
- A fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, care, include un set de propuneri privind identificarea, evaluarea situațiilor copiilor, ai căror părinți/unicul părinte se află temporar într-o altă localitate din țară sau de peste hotare, precum și obligativitatea formalizării îngrijirii neformale a copiilor vizați prin instituirea custodiei asupra acestora.
- Prin HG nr. 673/2019 a fost majorat cuantumul indemnizației unice la plasament pentru copii plasați în serviciile: tutelă/curatelă, asistență parentală profesionistă și casa de copii de tip familial, de la 3513 lei în anul 2019 la 3688,7 lei în anul 2020.

Ținta strategică B: Percepția și atitudinea față de violența asupra copiilor, schimbate

Realizări 2018:

În scopul **prevenirii și combaterii violenței, a neglijării și a exploatării copiilor:**

- A fost aprobată Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG nr.143/2018).
- În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de revizuire cadrul normativ cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate.
- În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de dezvoltare un mecanism integrat de monitorizare a setului de indicatori privind aplicarea mecanismului intersectorial

de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatări.

- În conformitate cu prevederile Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, în perioada de raport, angajații Poliției au expediat **2462 sesizări în adresa autorităților tutelare locale**, dintre care: violență psihică - 204 cazuri; violență fizică - 458; violență sexuală - 123; neglijare - 1676; exploatare - 1; trafic - 1. În același timp, angajații Poliției au participat la evaluarea inițială total a 812 cazuri și la evaluare complexă a 431 de cazuri.
- În cadrul Poliției au fost realizate multiple activități privind prevenirea și combaterea acestui flagel, printre care:
 - conexiunea la o nouă versiune a bazei de date "ICSE", care permite realizarea mai eficientă a analizei materialelor cu conținut de pornografie infantilă;
 - inițierea procedurii de conectare și integrare dintre bazele de date naționale și baza de date "ICSE" a OIPC "Interpol";
 - realizarea testării de la distanță a produsului soft, elaborat de specialiștii din cadrul Interpol-ului.
 - negocierea cu Interpol și reprezentanții companiei canadiene „Blue Bear”, în vederea continuării interconectării SI "Protecția Copiilor" și baza de date internațională ICSE.
 - în cadrul cooperării cu Secretariatul Convenției Lanzarote a fost realizată aderarea la proiectul internațional "End Online Child Sexual Exploitation and Abuse @Europe".
- De către specialiștii siguranță copii ai subdiviziunilor teritoriale ale Poliției, au fost inițiate și puse în aplicare 442 planuri de sensibilizare, din ele 215 fiind finisate, iar 227 fiind în desfășurare la moment. Astfel, în baza măsurilor planificate au fost organizate și desfășurate 214 mese rotunde, 88 training-uri și 314 sesiuni de informare a angajaților poliției precum și a altor specialiști din domeniul protecției copilului (asistenți sociali comunitari, primari, medici și asistenți medicali, profesori, etc.).
- A fost elaborată și publicată **Nota informativă cu privire la starea delincvenței juvenile și activitatea pe domeniul siguranță copii pe parcursul a 12 luni ale anului 2018.**

Realizări 2019:

- În scopul de a oferi copilului asistență specializată, care să asigure prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale, fost aprobată HG nr. 708/2019 pentru aprobarea Regulamentului - cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor.
- În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de dezvoltare un mecanism integrat de monitorizare a setului de indicatori privind aplicarea mecanismului intersectorial de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatări.
- Echipele multidisciplinare, pe parcursul anului 2019 au vizitat la domiciliu 3071 copii ai căror familii prezintă diverse riscuri sau a căror părinți nu își îndeplinesc obligațiile de educare, instruire și/sau întreținere a copilului, în vederea prevenirii situațiilor repetate, precum și identificarea alternativelor în vederea excluderii cauzelor și condițiilor care au favorizat situația de risc în care se află copilul.
- În perioada de raport de către subdiviziunile MAI au fost expediate 3323 fișe de sesizare, dintre care: - Violență psihică – 206 cazuri;- Violență fizică – 409 cazuri; - Violență sexuală – 99 cazuri; - Neglijare – 2595 cazuri; - Exploatare – 4 cazuri; - Trafic – 10 cazuri.
- În anul 2019, MECC în parteneriat cu CI La Strada au desfășurat 2 conferințe tematice pentru cadre didactice (30.11.2019 și 07.12.2019) care au avut ca temă prevenirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a copiilor pe Internet. Au fost 2 activități organizate la nivel național care au implicat toate instituțiile de învățământ.

- Pe parcursul anului 2019 IGP a organizat: campania de informare și sensibilizare a tinerilor din mun. Bălți - ”Viața are prioritate, spune drogurilor ”NU”!”; campania „Fiecare faptă își are consecința sa!”; campania socială „Copil + stradă – libertate sau iluzie?” (pliante informative, spotul video); activități de informare a copiilor din cadrul instituțiilor sociale de protecție, instruirea personalului acestora precum și angajaților Poliției în cadrul campaniei sociale „Copil + Stradă - libertate sau iluzie?”; activități de informare și sensibilizare a copiilor din cadrul instituțiilor preuniversitare, privind prevenirea delincvenței juvenile și a victimizării - elaborate 8 prezentări Power-Point, conform subiectelor. În incinta instituțiilor preuniversitare de învățământ pe parcursul anului au fost desfășurate în total 101 834 sesiuni de informare a elevilor. Beneficiari au fost 536 813 elevi.

Ținta strategică C: Politici în domeniul protecției copilului bazate pe evidențe

Realizări 2018:

Pe parcursul anului 2018 au fost realizate un șir de acțiuni în vederea **dezvoltării și implementării sistemului informațional automatizat în domeniul protecției copilului:**

- În cadrul proiectului „Evaluarea, Abordarea și Monitorizarea Reformei de Îngrijire a Copilului în Republica Moldova” finanțat de către USAID/DCOF, a fost prezentat primul concept al **Sistemului informațional longitudinal pentru managementul de caz în sistemul de protecție a copilului** și se află în proces de definitivare setul de indicatori cheie privind monitorizarea copiilor în situație de risc și copiilor separați de părinți;
- Raportul statistic privind copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți a fost revizuit în anul 2018, astfel încât datele colectate pentru anul 2018 vor conține indicatori dezagregați pe vârstă, sex, mediu de reședință, tipul dizabilității a copiilor.
- La începutul lunii februarie 2019, specialiștii în problemele drepturilor copilului din cadrul autorităților tutelare teritoriale au fost instruiți în scopul asigurării corectitudinii și eficienței colectării și completării datelor din Rapoartele statistice anuale privind copiii în situație de risc și copiii separați de părinți.

Realizări 2019:

- În cadrul proiectului „Evaluarea, Abordarea și Monitorizarea Reformei de Îngrijire a Copilului în Republica Moldova” (realizat de către MEASURE Evaluation și finanțat de către USAID/DCOF) a fost prezentat primul concept al Sistemului informațional longitudinal pentru managementul de caz în sistemul de protecție a copilului
De asemenea, în cadrul proiectului menționat se află în proces de definitivare setul de indicatori cheie privind monitorizarea copiilor în situație de risc și copiilor separați de părinți.
Raportul statistic privind copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți a fost revizuit în anul 2019, astfel încât datele colectate pentru anul 2019 conțin indicatori dezagregați pe vârstă, sex, mediu de reședință, tipul dizabilității a copiilor.
- La începutul lunii februarie 2019, specialiștii în problemele drepturilor copilului din cadrul autorităților tutelare teritoriale au fost instruiți în scopul asigurării corectitudinii și eficienței colectării și completării datelor din Rapoartele statistice anuale privind copiii în situație de risc și copiii separați de părinți.

Țintă strategică D: Un mediu digital mai sigur pentru copii și adolescenți

Realizări 2018:

La acțiunea *realizarea politicii de stat în domeniul siguranței copiilor în mediul on-line* au fost implementate activitățile:

- Raportul pentru anul 2017 cu privire la realizarea Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020 a fost elaborat și publicat pe pagina-web oficială a Ministerului Economiei și Infrastructurii. Raportul pentru anul 2018 este în proces de elaborare și va fi remis Guvernului până la data de 1 aprilie curent.
- Punctele de contact naționale pentru raportarea conținutului ilegal din mediul on-line au fost create și sunt funcționale, iar dezvoltarea modulului de raportare în cadrul platformei www.internetsigur.md este în proces de elaborare, instituția responsabilă - Agenția de Stat pentru Protecția Moralității.
- Centrele de informare și consiliere privind siguranța on-line au fost create și sunt funcționale.
- A fost creat portalul www.siguronline.md, care are menirea să informeze și să promoveze utilizarea sigură a internetului de către copii, numărul raportărilor prin portalul este de 271.
- Au fost desfășurate 2 campanii de sensibilizare privind prevenirea abuzului sexual față de copii în cadrul "Zilei Siguranței pe Internet" și în cadrul evenimentului "Moldova Cyber Week 2018".
- Pe parcursul anului 2018 au fost organizate mai multe evenimente pentru elevii din instituțiile de învățământ, privind siguranța copiilor în mediul on-line, în cadrul cărora s-a reușit informarea a circa 2000 elevi.
- În scopul implementării HG nr.212 din 05.04.2017, de comun cu reprezentanții Academiei „Ștefan cel Mare” și structurilor de specialitate ale MAI și IGP, au fost elaborate ***Instrucțiunile metodice cu privire la investigarea infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale.***
- Au fost desfășurate prelegeri de informare și prevenire, pentru elevii din clasele a V-a – IX-a din instituțiile preuniversitare de învățământ din mun.Chișinău, cu genericul „Cum să ne protejăm în mediul on-line” de către Inspectoratul General al Poliției.
- Datele statistice actualizate anual privind siguranța copiilor și adolescenților în mediul on-line sunt redată în ***Raportul național de analiză a riscurilor în domeniul combaterii crimelor de abuz și exploatare sexuală*** a copiilor în Internet pentru anul 2018, elaborat și publicat pe pagina web a Poliției http://politia.md/sites/default/files/raport_analiza_crime_copii_2018.pdf;
- În cadrul disciplinei Educație tehnologică pentru clasele I-VI, a fost inclus un modul nou - „***Educație digitală***”, pentru elevii claselor I obligatoriu începând cu 1 septembrie 2018. A fost elaborat un Suport didactic și modele de proiecte de lecții pentru tot cursul „Educație digitală” din clasa I.
- În cadrul activităților de informare și sensibilizare a elevilor și părinților, desfășurate de către instituțiile de învățământ general cu ocazia Zilei Internaționale a Siguranței copiilor pe Internet (februarie, 2018), instituțiile de învățământ au desfășurat diverse activități de informare pentru elevi și părinți. În cadrul Lunarului securității cibernetice din 2018, au fost desfășurate peste 4000 de activități la care au participat circa 80% din elevi, circa 80000 de părinți și circa 85% din cadrele didactice.

Realizări 2019:

- MEI a elaborat raportul de progres despre rezultatele obținute pe parcursul anului 2018 a Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților. De asemenea, în vederea stabilirii situației actuale a siguranței online a copiilor și identificării soluțiilor potrivite pentru dezvoltarea în continuare a politicilor în acest domeniu, s-a inițiat elaborarea unui Studiu dedicat Protecției Online a Copilului pentru 8 țări europene, printre care se enumeră și Republica Moldova.
- În scopul informării și promovării unui comportament sigur al elevilor în mediul online cadrele didactice, părinții și elevii utilizează resursele disponibile pe <http://www.siguronline.md/>, <http://www.sigur.info/>. Au continuat 7 proiecte didactice pentru cadre didactice (din 2018) și

suplimentar, în 2019 - încă 13 proiecte ce pot fi utilizate de cadre didactice în cadrul orelor de clasă și în cadrul activităților extrașcolare tematice.

- Pe perioada anilor 2017-2018, Centrul Internațional „La Strada” a gestionat două echipe de voluntari a câte 20 tineri fiecare. Programul de instruire al voluntarilor a continuat și în anul 2019, la domeniile:
 - Tabără de instruire inițială de 20 ore;
 - Atelier de instruire continuă de 8 ore;
 - Sesiuni de orientare și supervizare tematice – 2 ore/lună;
- Pe site-ul MECC <https://mecc.gov.md/ro/content/siguranta-copiilor-internet> sunt plasate:
 - Ghidul pentru protecția copiilor, elaborat de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (ITU);
 - Ghidul de utilizare a Internetului, elaborat cu suportul Uniunii Europene și Consiliului Europei;
 - Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet (instrumente juridice), elaborat cu suportul Uniunii Europene și Consiliului Europei;
- În scopul promovării utilizării tehnologiei on-line și a telefoniei mobile de către elevi în mod responsabil, atenționării față de pericolele navigării pe Internet nesupravegheați de adulți cât și despre plasarea datelor personale pe diferite pagini Web, anual, în toate instituțiile de învățământ preuniversitar, în luna octombrie este desfășurat Lunarul Securității Cibernetice, iar în luna februarie marcată Ziua Siguranței pe Internet.

Obiectivul II: Consolidarea sistemului de justiție juvenilă

Ținta strategică A: Rata copiilor care au comis infracțiuni implicați în programe speciale de reeducare

Realizări 2018:

Au fost canalizate eforturi pentru implementarea acțiunilor privind specializarea și instruirea reprezentanților profesiilor implicate în sistemul de justiție juvenilă, implementarea măsurilor punitive neprivative de libertate aplicate minorilor în conflict cu legea, consolidarea activității de probațiune juvenilă:

- În Planurile de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror 2017-2019 și 2018-2020 au fost incluse 108 ore de instruire cu privire la cauzele penale cu implicarea minorilor.
- Pe parcursul anului 2018, Institutul Național al Justiției a realizat *16 activități de formare* în domeniu, fiind instruiți un număr total de **364 beneficiari**.
- Conform Planului desfășurării cursurilor de perfecționare/specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, anual, sunt organizate cursuri de instruire a agenților constatați, a polițiștilor și a ofițerilor de urmărire penală privind constatarea și investigarea cauzelor cu implicarea minorilor, fiind instruiți circa **260 de angajați**. Adicional, angajații MAI participă în cadrul cursurilor de formare profesională oferite de către parteneri.
- Pentru colectarea datelor statistice privind aplicarea măsurilor alternative detenției în 2018 a fost modificat modelul de raport statistic cu includerea măsurilor punitive neprivative: „Liberarea condiționată de pedeapsă” și „Condamnarea cu suspendarea condiționată”.
- În perioada anului au beneficiat de măsuri alternative 200 minori liberați de pedeapsă și de răspundere penală la următoarele măsuri alternative: - *condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității - 52 minori*; - *condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei 113 minori*; - *liberați de pedeapsă penală cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ - 35 minori*.
- În anul 2018 instanțele judecătorești au examinat în total 506 cauze penale cu pronunțarea sentințelor penale în privința a 563 minori (în anul 2017 – 518 sentințe în privința a 642 minori), fiind emise: 367 sentințe de condamnare în privința a 388 minori (în anul 2017- 327 sentințe în privința a 377 minori); 139 sentințe de încetare în privința a 175 minori (în anul 2017 – 191 sentințe în privința a 265 minori).

- În rezultatul analizei sentințelor de condamnare s-a constatat că în perioada de referință instanțele judiciare au aplicat în privința minorilor următoarele pedepse: închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei în privința a 162 minori (159 - în anul 2017); închisoare a fost aplicată în privința a 93 minori (91 - în anul 2017); munca neremunerată – 92 minori (21 - în anul 2017); amendă – 41 minori (21 - în anul 2017).
- Creșterea nesemnificativă a numărului minorilor condamnați cu pedeapsa închisorii este cauzată, în mare parte, de majorarea numărului infracțiunilor deosebit de grave, excepțional de grave și a infracțiunilor comise de minori în termenul de probă. Astfel, în perioada de referință, circa 57 de minori au comis fapte penale în mod repetat, dintre care 35% anterior au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Săvârșirea infracțiunii în termenul de probă exclude posibilitatea aplicării unei alte pedepse decât cea a închisorii.
- Pedepsele munca neremunerată în folosul comunității, precum și amenda, au fost aplicate ca alternative altor categorii de pedepse doar în privința minorilor care au atins vârsta de 16 ani, care acceptă să execute munca neremunerată.
- Pe parcursul anului au fost supuși **probațiunii 200 minori, 55 minorii au fost implicați în programe probaționale, 16 minori supuși probațiunii au fost integrați în câmpul muncii și 30 minori au fost angajați la studii în școli medii și profesionale.**

Realizări 2019:

- La 1 ianuarie 2020 a intrat în vigoare Legea nr.299/30.11.2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant, care reglementează măsurile și serviciile respective, categoriile de beneficiari, principiile și scopurile instituirii măsurilor destinate copiilor cu comportament deviant, precum și modul de stabilire, prelungire, modificare și anulare a acestor măsuri.
- Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 23 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 587 beneficiari. Pe segmentul instruirii inițiale, în Planul de formare inițială pentru perioada 15 octombrie 2018 – 15 aprilie 2020, cât și în Planul de formare inițială 15 octombrie 2019 – 15 aprilie 2021 sunt incluse 178 de ore de instruire în domeniul justiției juvenile.
- Prin Hotărârea nr. 1-43/2019 din 23.04.2019 CSP a aprobat tematicile pentru formarea continuă a procurorilor și consultaților procurorilor în anul de instruire 2020, unul dintre subiectele identificate ca fiind sensibile se referă la investigarea și judecarea infracțiunilor cu implicarea minorilor.
- În cadrul cursurilor de perfecționare/-specializare în cadrul Academiei "Ștefan cel Mare" s-au desfășurat 4 cursuri de instruire cu tematica justiției juvenile, la care au fost instruite 112 persoane.
- În vederea creării mecanismului de dejudiciarizare a cauzelor penale în care figurează persoane sub vârsta răspunderii penale, au fost analizate propunerile și concluziile studiilor în domeniu realizate de A.O. "Institutul de Reforme Penale" și UNICEF, și Ministerul Justiției urmează să organizeze ședințe de lucru cu autoritățile implicate.
- Pe parcursul anului 2019 de către minori și cu participarea acestora au fost săvârșite 664, respectiv 688 infracțiuni, ceea ce constituie o descreștere cu 3,49%, față de perioada analogică a anului precedent.
- Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a elaborat Raportul tematic "Evaluarea respectării drepturilor copiilor aflați în custodia statului în legătură cu urmărirea penală sau executarea penală". Raportul este disponibil pe pagina web a OAP.
- Raportul anual pentru 2018 privind aplicarea alternativelor pentru detenție în privința minorilor trași la răspundere penală este publicat pe paginile web ale Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești și Ministerului Justiției, cu următoarele date de bază:
 1. Numărul măsurilor alternative aplicate – 353.
 2. Numărul minorilor condamnați care au beneficiat de măsuri alternative – 353.

3. Numărul cauzelor penale examinate – 617.

4. Numărul minorilor condamnați care au beneficiat de aplicarea prevederilor art.92 al Codului Penal – 0.

- În anul 2019, instanțele judecătorești au examinat cu pronunțarea sentințelor 527 cauze penale în privința la 582 de minori (506 – în anul 2018), dintre care 141 sentințe de încetare în privința la 175 de minori (139 – în anul 2018), 384 sentințe de condamnare în privința la 405 de minori (367 – în anul 2018) și 2 de achitare în privința la 2 minori (0 – în anul 2018) pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.
- Pe parcursul anului au fost supuși probațiunii 347 minori.

Ținta strategică B: Respectarea drepturilor copiilor victime ale infracțiunilor

Realizări 2018:

La acțiunea ce ține de *asigurarea audierii în condiții speciale a copiilor victime ale infracțiunilor* au fost realizate următoarele acțiuni:

- Ministerul Justiției a colectat de la autoritățile și instituțiile responsabile propuneri privind modul de conlucrare și aprobare a standardelor privind funcționarea camerelor de audiere a minorului victimă/martor. Urmare a analizei propunerilor înaintate vor fi elaborate și aprobate standardele.
- La moment, pe teritoriul țării activează 8 camere de audiere a minorilor în condiții speciale care sunt funcționale și corespund standardelor, acestea fiind amplasate în procuraturi.

Realizări 2019:

- UNICEF, la solicitarea MJ, a contractat un expert care a demarat procesul de efectuare a unei analize a prevederilor legale și a practicilor privind audierea în condiții speciale a copiilor victime / martori ai infracțiunii. Studiul se află la etapa de definitivare și urmează a fi transmis ministerului.
- Urmare a reorganizării sistemului judecătoresc, toate instanțele judecătorești (judecătorii și curți de apel) dispun de spații special amenajate pentru audierea copiilor martori/victime ai infracțiunilor care sunt dotate cu echipamentul necesar și sunt amenajate astfel încât să fie asigurat un mediu prietenos copiilor.
- În contextul eficientizării mecanismului existent de audiere a copiilor în procedura penală în condiții speciale, prin Hotărârea Guvernului nr.708 din 27.12.2019 (în vigoare din 31.12.2019) a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (de tip BARNAHUS) și a Standardelor minime de calitate pentru serviciile prestate în cadrul Centrului.

12. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor tinere

Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor tinere în Republica Moldova

Ținta strategică A: Condițiile pentru conferirea de noi abilități tinerilor în domeniul educației și instruirii, create

Realizări 2018:

În vederea *realizării politicii de stat în domeniul dezvoltării sectorului de tineret:*

- prin intermediul Programului național de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor au fost create condiții pentru o participare incluzivă a tinerilor în

viața comunitară. Numărul tinerilor implicați în activitatea consiliilor raionale/municipale constituie 545 de tineri, care reprezintă 72 de consilii comunitare și 171 de localități rurale.

- numărul APL, care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor constituie 54.6% din numărul total de unități administrativ teritoriale.
- **Rețeaua Națională a Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor**, care a fost creată în anul 2016, în anul 2018 s-a extins la 19 raioane/municipii.
- a fost organizat training-ul privind aplicarea instrumentelor de evaluare și monitorizare a politicilor de tineret naționale și locale cu suportul OECD și UE.
- a fost organizată Reuniunea Rețelei europene a cercetătorilor pe domeniul de tineret, precum și a Corespondenților naționali pe domeniul de tineret, organizată în parteneriat cu Youth Partnership, o platformă de cooperare între Consiliul Europei și UE.
- a fost elaborată și plasată baza de date a oportunităților de internship pentru anii 2018-2019 pe pagina web a MECC. 11 instituții, parte a programului, au raportat numărul de 528 de beneficiari (elevi, studenți, absolvenți) ai oportunităților de internship pentru anul 2018.
- În cadrul proiectului „Consolidarea instituțională a organizațiilor de tineret prin dezvoltarea capacităților de planificare și management”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 al MECC pentru organizațiile de tineret, 143 de reprezentanți ai 16 organizații de tineret au beneficiat de instruire în vederea dezvoltării instituționale.
- a fost desfășurată Conferința Națională a Organizațiilor de Tineret cu trei paneluri de instruire (Project Management, Marketing Social media, Resurse Umane) la care au participat 80 de participanți din 39 de organizații de tineret.
- MECC în cooperare cu UNICEF Moldova, a realizat evaluarea la mijloc de termen a **Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 (SNDST 2020)**. Proiectul de hotărâre de Guvern privind actualizarea Planului de acțiuni privind implementarea SNDST 2020 a fost elaborat și urmează, în 2019, să treacă procedura de avizare și aprobare.

Realizări 2019:

- Rata participării tinerilor în procesul de luare a deciziilor la nivel local în anul 2019 a crescut cu 11,1%.
- Numărul de autorități publice locale de nivelul II care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor constituie 65,7%, comparativ cu 54.6% din numărul total de unități administrativ-teritoriale în anul 2018, unde a fost dezvoltat un mecanism de reglementare și bună guvernare, având la bază un parteneriat între consiliile de tineret cu autoritățile publice locale.
- Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor creată în anul 2016, din 6 consilii ale tinerilor, reprezintă la momentul actual o platformă participativă constituită din 23 Consilii Raionale/Municipale ale Tinerilor, numărul de beneficiari ai RNCLTM este de cca 30000 tineri, reprezentanți ai consiliilor comunitare, grupurilor de inițiativă, voluntari implicați în diverse proiecte comunitare.
- Pe parcursul anului 2019 au fost organizate schimburi de experiență pentru 22 tineri în 5 țări (Polonia, Georgia, Cehia, România și Estonia).
- În cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret a fost susținut proiectul „Promovarea educației non-formale de calitate în domeniul tineret”, în parteneriat cu Institutul de Instruire în Dezvoltare „MilleniuM”, în cadrul căruia au fost instruiți în jur de 120 de tineri, iar alții peste 500 de tineri informați cu privire la oportunitățile programului Erasmus+: Youth in Action în decursul anului 2019.

- Pe parcursul lunii august 2019 au fost organizate 2 vizite de studiu la Centrul de Tineret din Timișoara, România, respectiv, în perioada 03-17 august au participat 2 reprezentanți ai Centrelor de tineret din municipiile Orhei și Bălți, iar în perioada 13-17 august au participat 10 persoane (reprezentanți a Centrelor de tineret din țară, Consiliilor locale ale tinerilor, UNFPA și MECC).
- În cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret au fost semnate 3 contracte de finanțare a proiectelor care au ca scop instruirea reprezentanților ONG-urilor de tineret în domeniul dezvoltării organizaționale. Prin urmare, au fost realizate 3 training-uri în urma cărora ONG-urile au dezvoltat aptitudini și deprinderi de lucru pe bază de proiecte, abilități pe care ulterior le vor putea utiliza în implementarea activităților specifice necesităților sectorului de tineret.
- A fost elaborat și aprobat ordinul comun între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Ministerul Afacerilor Interne, precum și planul de acțiuni comun cu privire la realizarea măsurilor de prevenire a riscurilor în mediul online a tinerilor. Activitățile comune urmează a fi realizate până la sfârșitul anului 2020.

Obiectivul II: Tinerii sunt încadrați în câmpul muncii

Ținta strategică A: Rata tinerilor fără un loc de muncă redusă

Realizări 2018:

Pentru atingerea țintei date, au fost realizate progrese privind facilitarea procesului de încadrare a tinerilor în câmpul muncii, încurajarea femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate:

- A fost adoptată **Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj**, care are drept scop prevenirea și reducerea șomajului și efectelor sociale ale acestuia, asigurarea unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii.
- în cadrul proiectului „Competențe-cheie pentru piața muncii”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 al MECC pentru organizațiile de tineret, au fost desfășurate 20 de stagii de formare, în vederea dezvoltării competențelor pentru piața muncii, în cadrul cărora au participat 80 de tineri.
- pornind de la ideea că realizarea egalității de gen reprezintă o provocare pentru drepturile omului și o premisă a dezvoltării economice, abordarea acesteia la nivelul învățământului se confruntă cu un șir de probleme, inclusiv se atestă discrepanțe de gen la nivel de specialități în cadrul instituțiilor de învățământ universitar. De menționat că în procesul de admitere, comisiile de admitere au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine. Ca rezultat, la Universitatea Tehnică a Moldovei, considerată în general „masculină”, din numărul total de studenți - 2115, sunt înmatriculate 644 de fete (30,5%); la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 259 de studenți înmatriculați, 55 sunt fete (21,2%); la Academia Militară a Forțelor Armate, din 64 de studenți admiși la studii, 9 sunt fete (14%); la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 420 de studenți înmatriculați – 100 sunt fete (23,8%).
- în cadrul proiectului „GirlsGoIT”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 al MECC pentru organizațiile de tineret, au fost organizate **patru blocuri de studii** (dezvoltare web, robotică, imprimare 3D și montarea și utilizarea dronelor) pentru 100 de tinere cu vârsta cuprinsă între 14 și 20 de ani din 13 regiuni ale Moldovei și Transnistriei, în scopul promovării sectorului STEM (Științe, Tehnologii, Inginerie și Matematică) în rândul tinerelor.

Realizări 2019:

- În contextul încurajării femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate, Direcția Tineret a realizat 2 proiecte, și anume:
 - 1) „Purple Digital School”, unde au fost instruiți 100 de tineri (68 fete) interesați de domeniul digital în 3 subdomenii cerute de angajatori. 45 de tineri au fost certificați dintre care 10 tineri au fost încadrați în câmpul muncii;
 - 2) „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, în cadrul căruia a fost desfășurată activitatea „Startup Grind: Female Founders”. Evenimentul a fost dedicat femeilor antreprenoare la nivel global, unde beneficiarii direcției au fost 143 de fete tinere.
- Din numărul total de studenți înmatriculați în sesiunea 2019 la ciclul I, licență (13 402 persoane), 58,6% sunt femei. De menționat că în procesul de admitere, comisiile respective au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine.

13. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor vârstnice

Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor vârstnice în Republica Moldova

Ținta strategică A: Participare socială și bătrânețe demnă pentru persoanele vârstnice

Realizări 2018:

În vederea *realizării politicii de stat în domeniul protecției și incluziunii persoanelor vârstnice* au fost realizate următoarele acțiuni:

- Aprobata Hotărârea Guvernului nr. 1147 din 20 octombrie 2017 cu privire la completarea **Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici** (în vigoare de la 5.01.2018) cu **Planul e acțiuni privind implementarea principiului îmbătrânirii active pentru 2018-2021**.
- În ultimii ani a sporit gradul de reflectare a fenomenului îmbătrânirii în politicile naționale din domeniul populației și dezvoltării, precum Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, Legea bugetului pentru anul 2018, Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj.

Realizări 2019:

- Conform datelor BNS, la începutul anului 2019, în Republica Moldova locuiau 558,4 mii persoane în vârstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 20,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Comparativ cu anul 2014, coeficientul de îmbătrânire al populației a înregistrat o majorare cu 3,3 puncte procentuale, **ceea ce corespunde unui nivel înalt de îmbătrânire demografică**.
- Coeficientul îmbătrânirii populației feminine este cu 6,3 p.p. mai înalt față de cel al bărbaților și constituie 23,8%, comparativ cu 17,5% în cazul bărbaților.
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în comun cu AO „HelpAge International”, selectată prin concurs, a organizat testarea practicilor locurilor de muncă prietenoase vârstnicilor în 30 companii/instituții din Republica Moldova. Acțiunea avînd ca scop crearea condițiilor de ocupare care să permită unui număr mai mare de angajați cu vârsta 60+ să depășească barierele de a rămâne în câmpul muncii și să beneficieze de mai multe opțiuni de incluziune pe piața muncii. Concluziile și recomandările testării vor fi integrate în documentele de politici.
- În perioada 4-6 septembrie 2019, la Chișinău au fost organizate 2 ateliere de instruire pentru reprezentanții autorităților publice locale privind consultarea vârstnicilor în procesul decizional, cu participarea a aproximativ 50 de persoane.

- A fost constituit grupul de lucru pentru elaborarea Strategiei prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 361/2019. Proiect de politici publice privind **educația adulților prin învățare pe tot parcursul vieții** elaborat a fost elaborat și se află în proces de avizare.
- În anul 2019 au fost înregistrați cu statut de șomer – 5608 persoane cu vârsta 55-65 ani (1582 femei), plasați în câmpul muncii -1389, dintre care 376 au fost femei.
- Un club al persoanelor vârstnice a fost creat în s. Sireți, r-nul Strășeni – “Clubul Seniorilor, Sireți”.De asemenea, a fost creat Clubul de lectură Seniori-Juniori, în localitatea Bulboaca, r-nul Anenii Noi. Pe parcursul anilor 2018-2019, în total au fost create 6 cluburi de educație a persoanelor vârstnice în următoarele localități: Ciolacu Nou, Glinjeni, Izvoare, or. Fălești, Sireți și Bulboaca. Circa 300 de persoane sunt implicate în activitățile cluburilor.
- Conform cadrului legislativ actualizat, prevederile Legii 105/2018, au fost diversificate măsurile de ocupare a forței de muncă. Prin urmare, ANOFM oferă asistență persoanelor cu vârsta de 50 și peste, înregistrate cu statut de șomer și apte de muncă **în vederea inițierii unei afaceri** (ar.39 al Legii 105/2018), măsura respectivă, pentru prima dată fiindt bugetată și va fi implementată în anul 2020, trimestrul II.

Ținta strategică B: Un indice sporit al calității vieții persoanelor vârstnice

Realizări 2018:

În vederea asigurării continuării implementării reformei sistemului de pensii a fost elaborată și aprobată **Hotărârea Guvernului nr. 237 din 21 martie 2018 cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat.**

Având în vedere creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum pentru anul precedent, la 1 aprilie 2018, toate pensiile stabilite și recalulate în temeiul Legii privind sistemul public de pensii, au fost indexate cu coeficientul indexării de 6,6%. Rata de înlocuire a salariului cu pensia pentru limită de vârstă constituie 26,51%.

A fost elaborat și publicat studiul privind evaluarea gradului de acces al persoanelor vârstnice la serviciile de sănătate (MSMPS, OMS și APL).

Aprobată Hotărârea Guvernului nr. 800/2018 pentru aprobarea pachetului minim de servicii sociale și modificarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material care include:

- 1) Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate;
- 2) Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii;
- 3) Serviciul social Asistență personală.

Realizări 2019:

- Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social a constituit – 77 891 de familii, iar de ajutor pentru perioada rece a anului – 220 444 de familii. Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vârstnică a constituit circa 57,5%.Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural a constituit circa 80,4%. Plata medie ajutorului social 866,69 lei.
- prin Legea nr. 155/2019 au fost operate modificări la articolul 151 din Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social, care prevedea majorarea venitului lunar minim garantat de la 1,95 la 2,2 cu intrarea în vigoare de la 1 ianuarie 2020;

- prin Hotărârea Guvernului 578/2019 au fost operate modificări la Hotărârea Guvernului nr. 1167/2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social care prevede modificarea Anexei nr. 1 (cererea de ajutor social) și modificarea cuantumului ajutorului în perioada rece a anului de la 350 lei la 500 lei.
- A fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 186 din 15 martie 2019 cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat, cu coeficientul indexării de 5,3.
- În anul 2019, cuantumul pensiei medii pentru limită de vârstă constituie 1842,99 lei.
- În vederea sporirii protecției sociale a beneficiarilor de pensii și alocații sociale cu venituri mici, începând cu 1 aprilie 2019 a fost acordat suportul unic în cuantum de 600 lei beneficiarilor de toate tipurile de pensii și alocații sociale de stat, al căror cuantum lunar nu depășea 2000 lei și majorate cu 10% pensiile pensionarilor al căror cuantum nu depășea minimumul de existență. La fel, au fost reexaminat pensiile pentru limită de vârstă beneficiarilor care și-au stabilit pensia până la data de 1 ianuarie 1999 și au realizat un stagiul de la 15 ani după stabilirea dreptului la pensie.
- În conformitate cu prevederile Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636/2019, elaborarea și promovarea proiectului de Lege privind asistența socială a vîrstnicilor, este preconizată spre realizare în anul 2022.

14. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități

Obiectivul I: Asigurarea cadrului legal și de politici în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități

Ținta strategică A: Drepturile persoanelor cu dizabilități, asigurate, protejate și pe deplin respectate

Realizări 2018:

Au fost înregistrate progrese pe dimensiunea realizării politicii de stat privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, politicii de stat privind dezinstituționalizarea, aprobării Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială:

- În anul 2018, a fost elaborat și prezentat Guvernului **Raportul cu privire la realizarea în anul 2017 a Planului de acțiuni privind implementarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022**, plasat pe pagina web a MSMPS.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 893 din 12 octombrie 2018 a fost aprobat **Programul național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială, pentru anii 2018-2026**, care prevede realizarea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale prin oferirea serviciilor sociale la nivel de comunitate și transformarea instituțiilor rezidențiale în centre regionale cu atribuții în dezvoltarea și prestarea serviciilor alternative la nivel de comunitate, prin prisma respectării drepturilor omului și a incluziunii sociale.
- A fost elaborat proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea „Programului național în domeniile construcțiilor, transporturilor, informației și comunicațiilor privind asigurarea accesibilității persoanelor cu diferite tipuri de dizabilități pentru anii 2019-2022 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia”.
- Au fost efectuate 51 vizite de control și monitorizare efectuate în scopul verificării respectării normativelor și standardelor tehnice de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la obiectivele de infrastructură socială.

Realizări 2019:

- În anul 2019, a fost elaborat Raportul cu privire la realizarea în anul 2018 a Planului de acțiuni privind implementarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022.
- Pe parcursul anului 2019, la 2 Inspectorate de poliție au fost amenajate cu rampe speciale de acces pentru persoanele cu dizabilități, alte 10 inspectorate urmează a fi amenajate cu rampe speciale și a grupului sanitar accesibile pentru persoanele cu dizabilități.
- Agenția Supraveghere Tehnică a efectuat 105 controale în scop de verificare a respectării normativelor și standardelor tehnice de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la obiective de infrastructură socială.
- Prin HG nr. 198/2019, au fost aprobate **Regulamentul de organizare și funcționare a Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru persoanele cu dizabilități și Standardele minime de calitate**, în scopul de a preveni și reduce situațiile de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, fiind oferite următoarele tipuri de servicii: suport informațional la telefon, consiliere la telefon, identificarea cazurilor suspecte de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, colaborarea multidisciplinară pentru soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor, referirea cazurilor către organele competente și organizații partenere, sesizarea cazurilor de risc iminent pentru viața, securitatea și integritatea persoanei cu dizabilități în situații de criză.
- Prin HG nr. 569/2019 au fost aprobate **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Centrul de zi pentru persoane cu dizabilități” și a Standardele minime de calitate**, pentru a asigura o mai bună organizare și funcționare, precum și pentru acreditarea acestora. Conform informațiilor prezentate de către structurile teritoriale de asistență socială, în prezent, în republică, activează **13 centre de zi pentru persoane cu dizabilități** (1 pentru adulți și 12 pentru copii), dintre care, la 6 centre - prestatori sunt autoritățile administrației publice locale, iar la celelalte 7 centre - prestatori sunt asociațiile obștești. Urmare a aprobării acestui Regulament, prestatorii actuali și cei care vor dori să dezvolte acest serviciu, se vor ghida și vor ține cont de aceste norme la elaborarea și aprobarea regulamentelor proprii de activitate a centrelor de zi, iar respectarea și aplicarea acestor norme va îmbunătăți și calitatea serviciilor prestate beneficiarilor în cadrul centrelor.
- În vederea sporirii protecției sociale a persoanelor cu dizabilități fost elaborată și adoptată Legea nr. 161/2019 pentru modificarea unor acte legislative (Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, Legea nr. 499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni). Conform noului conținut al art.5 al Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii de la 1 ianuarie 2020 **în stagiul de cotizare se include ca perioadă necontributivă perioada de îngrijire a unei persoane cu dizabilitate severă de către unul dintre părinți, de tutore sau curator, până la angajarea în funcția de asistent personal**. În contextul aceleiași legi a fost modificat și art.20 din Legea nr.156/1998 și începând cu 1 ianuarie 2020 dreptul la pensie de dizabilitate persoanelor încadrate într-un grad de dizabilitate severă se acordă pentru un stagiul de cotizare de cel puțin 2 ani.

15. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTURILE PERSOANELOR APARTINÂND MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Obiectivul I: Asigurarea integrării persoanelor aparținând minorităților naționale în toate domeniile de activitate ale statului prin consolidarea cadrului de politici și a celui legal

Ținta strategică A: Relațiile interetnice consolidate pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Realizări 2018:

În vederea atingerii țintei respective, au fost inițiate acțiuni privind realizarea politicii de stat privind consolidarea relațiilor interetnice, sporirea capacităților de promovare a drepturilor omului și de prevenire a tensiunilor interetnice:

- Monitorizarea implementării **Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017–2027 și a Planului de acțiuni pentru anii 2017–2020** privind implementarea acestora se realizează anual, raportul fiind prezentat la Guvern până la 1 martie.
- A fost inițiat un studiu referitor la situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public, cu date dezagregate pe niveluri ale administrației publice și pe sexe și vârste de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.
- În vederea aplicării articolelor din Codul educației ce se referă la studiul și predarea în limbile minorităților naționale, în cadrul procesului de dezvoltare curriculară, în anul 2018, au fost reeditate curriculum pentru clasele primare la disciplinele: *limba și literatura rusă; limba și literatura ucraineană; limba și literatura găgăuză; limba și literatura bulgară; istoria, cultura și tradițiile poporului rus; istoria, cultura și tradițiile poporului ucrainean; istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz; istoria, cultura și tradițiile poporului bulgari; istoria, cultura și tradițiile romilor din Republica Moldova.*
- În cadrul festivalului „Unitate prin diversitate” organizat în luna septembrie 2018 au fost invitați pentru participare persoanele de origine Africană care se afla pe teritoriul RM pentru a-și promova cultura, tradițiile.
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat în orașele Cahul și Bălți două seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass-media.
- Pe parcursul anului de către ARI au fost susținute financiar circa 380 de activități pentru promovarea toleranței și a respectului pentru diversitate, inclusiv cu sprijinul organizațiilor internaționale.

Realizări 2019:

- În scopul determinării numărului de reprezentanți ai minorităților naționale angajați în administrația publică în perioada aprilie-mai 2019 cu suportul Înaltului Comisar OSCE pe minoritățile naționale, în colaborare cu Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE) și Institutul pentru Inițiative Strategice (IPIS) a fost realizat studiul referitor la situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public, cu date dezagregate pe niveluri ale administrației publice și pe sexe și vârste (rezultatele studiului vor fi publicate în trimestrul II 2020).
- În baza Ordinului ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1695 din 24.12.19 au fost alocate resursele financiare în valoare de 165 de mii de lei pentru editarea materialelor didactice pentru predarea limbii române în grupa pregătitoare (nivelul A1.2): manualul ”Nicu și Leanca învață limba română”, auxiliarul didactic, fișe de lucru pentru studierea limbii române; Culegere de cântece și poezii, Culegere de istorii și povești.
- În cadrul proiectului Oportunități de educație non-formală pentru tineri prin instruire la distanță” implementat de către A.O. Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM) 494 de tineri, reprezentanți ai minorităților etnice din regiunile UTAG, Transnistria, Nord, Sud și Centru ale Moldovei, au avut posibilitatea să învețe limba română.
- În baza curriculumului bazat pe competențe în anul 2019 au fost elaborate manuale la Limba și Literatura ucraineană, găgăuză și bulgară pentru cl. I-II.
- Agenția Relații Interetnice a elaborat raportul cu privire la implementarea planului de acțiuni pentru perioada anului 2019 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017–2027(februarie 2019).

- Au fost organizate 4 instruirii specializate privind rolul și responsabilitățile jurnaliștilor și ale funcționarilor publici în prevenirea discriminării rasiale, cu 50 de participanți.
- Au fost organizate circa 5 campanii de promovare a multilingvismului și a diversității lingvistice în societate cu un număr de 500 participanți.
- Au fost organizate 8 activități de informare privind Observațiile finale adoptate de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale și a acțiunilor de implementare a acestora organizate în cadrul meselor rotunde, seminarelor, conferințelor desfășurate de către ARI, cu participarea reprezentanților APC, APL, organizațiilor etnoculturale din RM.
- În cadrul cursurilor de perfecționare /specializare în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare”, în comun cu CIPAL, a fost organizat 1 curs de instruire cu tema: „Protecția drepturilor minorităților naționale” în perioada de 20.05.2019 – 21.05.2019, pentru 83 angajați. În perioada de referință au fost organizate 13 diverse cursuri/instruirii, unde au fost instruiți 484 de salariați ai MAI (ofițeri de urmărire penală, investigații infracțiuni, ofițeri de sector, angajați ai serviciilor detenție și escortă).

Obiectivul II: Persoanele de etnie romă beneficiază pe deplin și fără discriminare de drepturile lor

Ținta strategică A: Susținerea populației de etnie romă realizată pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Realizări 2018:

- A fost elaborat Raportul cu privire la implementarea pe parcursul anului 2018 a Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020.
- A fost monitorizat procesul de școlarizare și abandon al copiilor cu vârste între 7-16 ani, inclusiv, al copiilor de etnie romă din localitățile compact populate (Nisporeni, Ocnița și Hîncești). 31 de copii romi au fost integrați în școală.
- Guvernul oferă 15% din locurile bugetare din comanda de stat anumitor categorii de persoane, în cadrul cărora cetățenii de etnie romă pot aplica la cele peste 170 de specialități. Anual, la admiterea din învățământul superior la licență, ciclul I, obțin locuri bugetare și își fac studiile 2-3 romi.

Realizări 2019:

- La începutul anului de studii 2019 - 2020 au fost desfășurate peste 450 de campanii de informare și conștientizare pentru părinții romi în vederea înregistrării și înrolării copiilor în programul de învățământ obligatoriu, astfel peste 1 900 de părinți au fost informați.
- 1 778 copii de etnie romă sunt școlarizați în sistemul de învățământ obligatoriu (numărul de copii școlarizați este menținut comparativ cu anul precedent de studiu), iar în instituțiile de educație timpurie au fost înrolați 372 de copii de etnie romă.
- Școlarizarea elevilor între 7-16 ani, în plan comparativ cu anii precedenți: anul de studii 2017 – 2018 - 69 de copii de etnie romă au abandonat școala; 2018 – 2019 – 71 de copii de etnie romă au fost în abandon școlar. Printre cauzele abandonului școlar și a neșcolarizării a copiilor de etnie roma pot fi menționate următoarele: plecați cu părinții la muncă, refuzul părinților și munca cu părinții, lipsa locului permanent de trai, fugarii, vagabondaj, starea materială precară, căsătorie precoce, concediu de îngrijire a copilului. Măsuri întreprinse: vizite la domiciliu; consiliere părinților pe teme ce țin de motivarea studiilor, importanța absolvirii învățământului general obligatoriu și frecventarea zilnică a școlii; ajutoare materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte, ghiozdane cu rechizite), demers de informare către echipa multidisciplinară a APL; elaborarea programelor de lucru conform Regulamentului de prevenire a absenteismului și abandonului școlar; implicarea copiilor în activități extrașcolare și extracurriculare, secții sportive, colaborare cu mediatorul comunitar, specialistul pentru protecția drepturilor copilului și asistență socială și protecția familiei.

- Protecția socială a romilor:
 - 9 romi au beneficiat de ajutor de șomaj, dintre care 5 persoane au constituit femei.
 - 12 romi au beneficiat de alocație de integrare sau reintegrare profesională, dintre care 10 femei.
 - Circa 1 795 de familii de etnie romă au beneficiat de ajutor social;
 - circa 1 869 de familii de etnie romă au beneficiat de ajutor pentru perioada rece a anului;
 - circa 713 de persoane de etnie romă au beneficiat de servicii sociale primare;
 - circa 252 de persoane de etnie romă au beneficiat de servicii sociale specializate.
- Agenția Relații Interetnice anual elaborează raportul cu privire la implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020.

Obiectivul III: Persoanele aparținând comunităților religioase minoritare beneficiază pe deplin de realizarea drepturilor lor

Ținta strategică A: Diversitatea religioasă susținută prin respectarea convingerilor religioase ale comunităților religioase minoritare

Realizări 2018:

În vederea asigurării diversității culturale și facilitării dialogului intercultural în instituțiile de învățământ, ca urmare a procesului de dezvoltare curriculară, au fost reeditate, în română și rusă, curriculumul și suportul didactic pentru cursul opțional „*Cultura bunei vecinătăți*”, care include: curriculum pentru educația preșcolară; curriculum pentru cl. a I-IV- a; manuale pentru cl. a I- IV-a. Activitatea de revizuire a Curriculumului la disciplina opțională Religie este planificată pe parcursul anului 2019.

Realizări 2019:

- Întru continuarea asigurării diversității culturale și religioase în instituțiile de învățământ, a fost elaborat Curriculumul la disciplina opțională Religie. Cultul orthodox, clasele X-XII. Documentul a fost aprobat la CNC și propus spre implementare în instituțiile de învățământ liceal (la solicitare) în anul de studii 2019-2020, conform Planului-cadru de învățământ.
- Consiliul pentru Egalitate a elaborat lista organizațiilor religioase din Republica Moldova. Activitățile de instruire a acestora în domeniul exercitării dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și al mecanismelor de protecție împotriva discriminării se vor desfășura pe parcursul anului 2020.

16. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN LOCALITĂȚILE DIN STÂNGA NISTRULUI ALE REPUBLICII MOLDOVA

Obiectivul I: Asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului ale Republicii Moldova

Ținta strategică A: Retragerea rezervelor și declarațiilor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului pentru localitățile din stânga Nistrului

Ținta strategică B: Intensificarea dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți pentru problemele drepturilor omului din localitățile din stânga Nistrului

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a identificat **18 tratate multilaterale**, în domeniul drepturilor omului, la care Republica Moldova este parte, care au fost semnate/aprobate/ratificate cu

declarații sau rezerve și a înaintat demersurile respective în adresa Ministerului Justiției în vederea demarării procedurilor legale de retragere a rezervelor sau declarațiilor în cauză.

Realizări 2018:

În 2018, ***eforturile pentru includerea în agenda procesului de negocieri a problematicii din domeniul drepturilor omului***, promovate de Biroul politici de reintegrare (BPR), în comun cu alte instituții de resort din Republica Moldova, s-au soldat cu înțelegerea convenită în cadrul întrevederii din 15 februarie 2018 în formatul de negocieri 1+1 a reprezentanților politici pentru reglementarea transnistreană privind **relansarea activității grupurilor de lucru pentru drepturile omului**.

Astfel, prin Ordinul ministrului justiției nr. 321 din 11 mai 2018 a fost instituit Grupul de lucru sectorial pentru drepturile omului (GLDO) cu reprezentanți ai MJ, MMSPS, MAI, Oficiului Avocatului Poporului, Procuraturii Generale și BPR. La 15 iunie, după o pauză de 5 ani și 4 luni a fost o ședință a grupurilor de lucru pentru drepturile omului din partea Chișinăului și a Tiraspolului, în total pe parcursul anului 2018 fiind organizate 4 asemenea ședințe în prezența mediatorilor și observatorilor și o vizită a două obiective care prestează servicii sociale specializate destinate persoanelor cu dizabilități mintale (Casă de tip comunitar și Locuință protejată). Pe ordinea de zi au fost incluse și abordate aspecte referitoare la protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, asigurarea dreptului la tratament a persoanelor infectate cu HIV/SIDA domiciliare în regiunea transnistreană.

Au fost stabilite subiecte de discuții pentru următoarea perioadă: protecția drepturilor copiilor aflați în situații de risc, repatrierea copiilor victime ale traficului, prevenirea și siguranța minorilor în mediul on-line, prevenirea și combaterea violenței domestice, inclusiv față de femei, protecția persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA împotriva acțiunilor de discriminare/ segregare și resocializarea acestora.

Întru implementarea acțiunilor orientate spre implementarea Deciziei protocolare semnate la 25 noiembrie 2017 cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole, la 1 august 2018 a fost deblocat accesul fermierilor din raionul Dubăsari (satele Dorotcaia, Molovata Nouă, Pârâta, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, conform procedurilor stabilite în Mecanismul din anul 2006. Accesul la terenuri urmează a fi asigurat în baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Spre sfârșitul anului 2018, peste 90% de terenuri au fost documentate, cu desfășurarea primelor lucrări de prelucrare, însămânțare și recoltare.

La data de 12 octombrie 2018, în orașul Tiraspol a fost desfășurată ședința comună a grupurilor de lucru sectoriale pentru actele de stare civilă și documentarea populației de ambele părți ale Nistrului care și-au propus elaborarea unui mecanism de realizare a schimbului de informații între Chișinău și Tiraspol, pe domeniul de activitate de stare civilă.

Cu participarea președinției italiene din 2018 a fost organizată runda de negocieri în formatul „5+2” la Roma; Conferința a introdus elementul de newnorm, lucru care subînțelege că părțile negociatoare depășesc faza semnării și urmăresc îndeaproape implementarea integrală a deciziilor protocolare. În perioada 26-28 martie și 9-10 septembrie 2018, a fost organizată vizita Reprezentantului Special al Președintelui în exercițiu al OSCE.

Realizări 2019:

- În 2019, în linii generale, au fost funcționale grupurile de lucru sectoriale pentru drepturile omului, care și-au relansat activitatea în anul precedent, după o pauză de 5 ani și 4 luni. Grupul de lucru din partea Chișinăului include reprezentanți ai MJ, MMSPS, MAI, Oficiului Avocatului Poporului, Procuraturii Generale și BPR. La 13 martie 2019, la Tiraspol a avut loc reuniunea de lucru a experților de profil de pe ambele maluri ale Nistrului, discuțiile în cadrul căreia s-au axat pe unul din subiectele din agenda

convenită anterior **prevenirea și siguranța minorilor în mediul on-line**. Problemele prioritare din domeniul drepturilor omului s-au aflat în atenția părții moldovenești la toate întreprinderile în formatele de negocieri 1+1 și 5+2 și au vizat inclusiv situația unor cetățeni deținuți ilegal de structurile neconstituționale din stânga Nistrului.

- Funcționarii BPR au întreprins 10 vizite în teritoriu, întreprinderi cu proprietarii și arendașii terenurilor agricole vizate, ședințe de lucru cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Dubăsari pentru a contribui la organizarea aspectelor tehnice legate de implementarea mecanismului. În 2019, s-a asigurat accesul fermierilor din raionul Dubăsari (satele Doroțcaia, Molovata Nouă, Pârâta, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, conform procedurilor stabilite în Mecanismul din anul 2006. Accesul la terenuri este asigurat în baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Spre sfârșitul anului 2019, peste 90% de terenuri au fost documentate, cu desfășurarea primelor lucrări de prelucrare, însămânțare și recoltare. Au fost eliberate 130 de certificate de prelucrare a terenurilor pentru o suprafață de circa 5714,5 ha (88 % din totalul de 6494,9 ha). Continuă documentarea suprafeței de terenuri rămase (deținătorii care nu au depus seturile de documente necesare, cei care se află peste hotarele țării, precum și terenurile care fac obiectul succesiunii).
- La 01.11.2019 a avut loc o ședință comună a grupurilor de lucru sectoriale pentru actele de stare civilă și documentarea populației de ambele maluri ale Nistrului, în cadrul căreia au fost abordate, pe de o parte, problema formulei acordului consimțământului pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, iar pe de altă parte, mecanism de interacțiune în ceea ce vizează verificarea și/sau confirmarea faptului decesului unei persoane. În context, pentru identificarea poziției Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (Centrul) în privința posibilității aplicării unei formule unice de consimțământ, precum și asupra textului acordului de prelucrare, propus de fiecare parte.
- În vederea încetării abuzurilor și restabilirii drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, Biroul politici de reintegrare utilizează în permanență instrumentul prin care sensibilizează mediatorii și observatorii în formatul 5+2, organizațiile internaționale relevante și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și mun.Bender. BPR a abordat în această perioadă cazurile individuale, asupra cărora a fost sesizat sau care au fost făcute publice pe alte căi: Horjan, Lipovcenco, Belova, Rjavitin (sfârșitul a.2019) etc., acestea fiind aduse la cunoștința reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul 5+2 (Rusia, Ucraina), ambasadelor statelor străine în RM (SUA, Germania, Suedia, Franța), Delegației Uniunii Europene în RM, Oficiului Consiliului Europei în RM, Misiunii OSCE în Moldova, fiindu-le solicitată asistența în eliberarea și repunerea în drepturi a cetățenilor deținuți. În mod special a fost solicitată asistența Misiunii OSCE în Moldova pentru efectuarea vizitelor de documentare în locurile de detenție și contribuirea prin mijloace disponibile la restabilirea drepturilor acestor cetățeni.

Obiectivul II: Reducerea numărului de încălcări ale drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și în zonele limitrofe

Ținta strategică A: Sprijin și asistență oferite în mod sistematic persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stânga Nistrului și în zonele limitrofe

Realizări 2018:

Întru **asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană**, Biroul politici de reintegrare acordă asistența necesară persoanelor afectate și întreprinde toate măsurile posibile pentru a restabili drepturile lezate.

- În acest sens, în perioada anului 2018 au fost examinate și soluționate 192 de petiții. A fost acordată consultanță unui număr de 265 solicitanți, au fost desfășurate 91 ședințe interinstituționale cu abordarea diverselor aspecte ce vizează dificultățile întâmpinate în protecția drepturilor omului în regiunea transnistreană.
- În perioada de referință s-a asigurat dinamizarea activității în toate platformele existente de negocieri, având drept scop soluționarea unor probleme ale cetățenilor din regiunea transnistreană și zonele limitrofe, cum ar fi: *îmbunătățirea situației școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană, punerea în aplicare a mecanismului de apostilare a diplomelor neutre ale Universității din Tiraspol, deblocarea accesului la terenurile agricole de după traseul Camenca-Tiraspol pentru fermierii din raionul Dubăsari, implementarea mecanismului de înregistrare și de documentare a autovehiculelor din regiunea transnistreană cu plăci și certificate de înmatriculare de model neutru cu oferirea posibilității de a participa în traficul rutier internațional ș.a.*
- Aceluiași obiectiv de promovare a respectării drepturilor omului se înscrie și reluarea, după o pauză de 5 ani și 4 luni, reluarea activității grupurilor de lucru pentru drepturile omului (4 ședințe în 2018).
- Eforturile autorităților naționale sunt orientate spre soluționarea problemei accesului în regiunea transnistreană pentru reprezentanții instituției ombudsmanului din Republica Moldova care urmează să acorde asistență și consiliere persoanelor ale căror drepturi au fost lezate (în special, celor aflate în locurile de detenție, copiilor rămași fără îngrijire părintească, victimelor violenței domestice etc.).

Realizări 2019:

- Oficiul Avocatului Poporului a elaborat *Studiul privind evaluarea necesităților instituționale și operaționale în vederea eficientizării activității de monitorizare a drepturilor omului în regiunea transnistreană*. Studiul conține concluzii și recomandări cu privire la organizarea activității instituției în procesul de monitorizare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană.
- Reprezentanța OAP din Varnița asigură audiența persoanelor din stânga Nistrului. În cadrul audienței zilnice persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului. În anul 2019 au beneficiat de asistență informațională circa 195 persoane care domiciliază în localitățile din stânga Nistrului și localitățile limitrofe.
- În perioada anului 2019 de către BPR au fost examinate și soluționate 86 de petiții. A fost acordată consultanță unui număr de 147 solicitanți, au fost desfășurate ședințe interinstituționale cu abordarea diverselor aspecte ce vizează dificultățile întâmpinate în protecția drepturilor omului în regiunea transnistreană. În perioada de referință s-a asigurat menținerea activității în toate platformele existente de negocieri, având drept scop soluționarea unor probleme ale cetățenilor din regiunea transnistreană și zonele limitrofe, cum ar fi: *îmbunătățirea situației școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană, funcționarea mecanismului de apostilare a diplomelor neutre ale Universității din Tiraspol, asigurarea accesului la terenurile agricole de după traseul Camenca-Tiraspol pentru fermierii din raionul Dubăsari, implementarea mecanismului de înregistrare și de documentare a autovehiculelor din regiunea transnistreană cu plăci și certificate de înmatriculare de model neutru cu oferirea posibilității de a participa în traficul rutier internațional ș.a.*

Ținta strategică B: Monitorizarea fiecărui caz sesizat și documentat de aplicare a torturii sau a tratamentelor inumane ori degradante în localitățile din stânga Nistrului

Realizări 2018:

Reprezentanții OSC din stânga Nistrului declară că monitorizarea locurilor de detenție din stânga Nistrului este interzisă de structurile autoproclemate din regiune.

În 2018 Consiliul pentru prevenirea torturii a monitorizat Instituția penitenciară nr.8 Bender, Instituția penitenciară nr.12 Bender și Izolatorul de detenție preventivă din Bender, subordonate autorităților Republicii Moldova. Vizite în locurile privative aflate sub custodia structurilor neconstituționale au fost imposibile. Accesul Avocatului Poporului în regiunea transnistreană în continuare este restricționat.

Oficiul Avocatului Poporului (OAP) a realizat mai multe activități de identificare și susținere a OSC, preocupate de domeniul drepturilor omului.

- Promovarea și susținerea creării grupului de inițiativă ”Новая Семья” din mun. Tiraspol.
- Stabilirea contactelor și inițierea creării parteneriatului cu Fundația ”Детство Детям”. După înregistrarea organizației în conformitate cu legislația națională, urmează semnarea unui acord de colaborare între Ombudsmanul pentru protecția drepturilor copilului și fundația ”Детство Детям”.
- Asigurarea participării la conferințele organizate de OAP a reprezentanților OSC din regiunea transnistreană, preocupate de domeniul drepturile omului.
- Acordarea de asistență și suport metodologic pentru OSC identificate, preocupate de domeniul drepturilor omului.
- Participarea OAP la 4 seminare cu implicarea OSC, avocaților și apărătorilor din stânga Nistrului în cadrul programului OSCE ”Măsuri de consolidare a încrederii în domeniul apărării Drepturilor Omului pe ambele maluri ale Nistrului”, fiind stabilite contacte cu reprezentanții societății civile din stânga Nistrului.

Restabilirea în iunie 2018, după o pauză de 5 ani și 4 luni, a interacțiunii dintre Chișinău și Tiraspol pe platforma grupurilor de lucru sectoriale pentru drepturile omului, a creat o oportunitate pentru abordarea în procesul de negocieri a unor aspecte privind situația deținuților. Problema este acută, având în vedere că, potrivit jurisprudenței CtEDO, statele părți la Convenție au obligația pozitivă de a lua toate măsurile pentru a preveni și a acționa cu privire la orice caz de tortură și rele tratamente. Astfel, Partea moldovenească a propus spre discuție subiectul privind asigurarea respectării drepturilor omului garantate de art. 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului cu privire la deținuții din penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din subordinea ANP a Ministerului Justiției RM, amplasate în or. Bender (având în vedere multiplele blocaje din partea Tiraspolului în ceea ce privește procesul de asigurare a acestora cu apă, energie electrică, termică, produse alimentare ș.a.). De asemenea, Partea moldovenească a propus pentru dezbateri subiectul „Mecanismul compensatoriu pentru detenție în condiții neconforme” instituit prin Legea nr.163/2017. Deocamdată Tiraspolul se eschivează de la discutarea acestor probleme, însă Partea moldovenească va continua abordarea acestora și în 2019.

Realizări 2019:

- În cadrul ședințelor subgrupului de lucru pentru drepturile omului în regiunea transnistreană au fost discutate diferite subiecte ce țin de respectarea drepturilor omului din perspectiva bunelor practici și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului. Astfel, au fost abordate subiecte ce țin de respectarea drepturilor copilului, protecția drepturilor persoanelor HIV+ și a persoanelor cu tuberculoză, drepturile persoanelor cu dizabilități fizice și prevenirea și combaterea violenței domestice. Partea transnistreană nu a acceptat, de principiu, includerea pe agenda subgrupului de lucru a subiectelor ce țin de asigurarea respectării drepturilor omului în locurile de detenție din stânga Nistrului.
- În același timp, pe parcursul anilor, Avocatul Poporului a făcut mai multe demersuri către „împuternicitul pentru drepturile omului” din regiunea transnistreană cu solicitarea de organizare a unor vizite comune în locurile de detenție. Cu părere de rău, nu a fost dat curs acestei inițiative. OAP a stabilit parteneriate cu unele organizații ale societății civile care au drept scop monitorizarea situației în locurile de detenție din stânga Nistrului.

- Partea moldovenească a propus spre discuție subiectul privind asigurarea respectării drepturilor omului garantate de art. 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului cu privire la deținuții din penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din subordinea ANP a Ministerului Justiției RM, amplasate în or. Bender (având în vedere multiplele blocaje din partea Tiraspolului în ceea ce privește procesul de asigurare a acestora cu apă, energie electrică, termică, produse alimentare ș.a.). De asemenea, Partea moldovenească a propus pentru dezbateri subiectul „Mecanismul compensatoriu pentru detenție în condiții neconforme” instituit prin Legea nr.163/2017. Deocamdată, Tiraspolul se eschivează de la discutarea acestor probleme, însă Partea moldovenească va continua abordarea acestora și în 2020.

Ținta strategică C: Un număr mai mare de elevi în instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafia latină din stânga Nistrului

Realizări 2018:

În vederea asigurării condițiilor necesare pentru buna funcționare a școlilor moldovenești cu predare în grafia latină din localitățile din stîngă Nistrului, pe parcursul anului 2018, în cadrul ședințelor Grupului sectorial de lucru în domeniul educației, a fost abordat subiectul privind micșorarea tarifului pentru arenda edificiilor a 5 instituții cu predare în limba română din regiunea transnistreană, subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Conform Hotărârii Guvernului nr. 400/2018 *Cu privire la aprobarea Programului activităților de reintegrare a țării pentru anul 2018*, au fost alocate câte 100 mii lei, pentru dotarea fiecăreia din cele 8 instituții de învățământ general din stîngă Nistrului, subordonate MECC. (MECC monitorizează cele 8 instituții de învățământ din stîngă Nistrului și or. Bender care își desfășoară activitatea în baza standardelor educaționale de stat, obligatorii pentru toate instituțiile de învățământ publice și private. În instituțiile de învățământ din alte localități din stîngă Nistrului, MECC nu are acces și nu poate organiza studii sau vizite de monitorizare).

La solicitarea Cancelariei de Stat, MECC a selectat 4 tineri pentru participare la tabăra de pace „Youth peace camp” (2 - din instituțiile de învățământ din stîngă Nistrului și or. Bender, subordonate MECC și 2 - din instituțiile de învățământ situate în Zona de securitate a Republicii Moldova), organizată la Budapesta de către Departamentul pentru tineret al Consiliului Europei.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 285/2018, MECC a achiziționat 100 de bilete de odihnă pentru elevii din instituțiile de învățământ amplasate în stîngă Nistrului și or. Bender, controlate de structurile anticonstituționale, care au refuzat să fie distribuite elevilor. MECC a creat un Grup de lucru, care a luat decizia de a redistribui cele 100 de bilete elevilor din cele 8 instituții de învățământ din stîngă Nistrului și or. Bender din subordinea MECC. În total, 400 de elevi au beneficiat de odihnă în tabăra „Luceafărul” din or. Vadul lui Vodă, în perioada 10 iulie – 10 august, 2018, câte 10 zile pentru fiecare schimb.

La 15 octombrie, 2018, la sediul Misiunii OSCE din or. Tiraspol, a avut loc ședința Grupurilor de lucru sectoriale pe educație, având pe agendă realizarea Deciziei protocolare (din 25 noiembrie 2017) cu privire la funcționarea școlilor moldovenești cu predare în grafie latină. De asemenea, a fost abordată problema liberei circulații a elevilor și cadrelor didactice din instituțiile de învățământ din stîngă Nistrului, fiind propusă elaborarea carnetelor de elev și a legitimației pentru cadrele didactice din cele 8 instituții din regiunea transnistreană, subordonate MECC. Ministerul a identificat sursele financiare necesare pentru eliberarea carnetelor de elev.

La 01.09.2018, în cele 8 instituții de învățământ, amplasate în stîngă Nistrului și or. Bender, subordonate MECC, erau înmatriculați 1462 de elevi. Pe parcursul semestrului I au fost exmatriculați 31 de elevi (din motivul schimbării locului de trai) și au fost înmatriculați 50 de elevi.

Realizări 2019:

- În stânga Nistrului și or. Bender funcționează 8 instituții de învățământ moldovenesc cu predare în grafia latină, subordonate MECC. În aceste instituții în anul de studii 2019-2020 învață **1545 de elevi** (comparativ cu **1470 de elevi**, în anul de studii 2018-2019).
- În perioada de referință atenția BPR a fost îndreptată spre asigurarea realizării necondiționate a Deciziei protocolare „Cu privire la asigurarea funcționării școlilor moldovenești cu predare în grafia latină”, semnată la 25 noiembrie 2017. Au fost monitorizate următoarele aspecte:
 - echivalarea plăților pentru serviciile comunale în corespundere cu tarifele aplicabile celorlalte instituții de învățământ din regiune, pentru a nu admite discriminarea elevilor din aceste școli;
 - stabilirea plății de arendă pentru încăperile arendate de școli la nivel minim suma de 1000 lei/ lunar per instituție în loc de zeci și sute de mii lei, cum era anterior.
 - încheierea contractelor de arendă pe termen de 10 ani: În toate contractele de locațiune semnate a fost prevăzut termenul de acțiune al acestora până la data de 31 decembrie 2027.
 - transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor: Deși partea moldovenească insistă în mod continuu pe transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor (pentru cel puțin 99 de ani), cu formalizarea documentară corespunzătoare și existența suprafețelor suficiente pentru organizarea manifestațiilor în aer liber și a evenimentelor sportive, Tiraspolul nu a îndeplinit întru totul această obligație din Decizia protocolară. Printre exemple a fost adus cazul LT „Lucian Blaga” din Tiraspol la care, deși conform actelor ar fi primit la dispoziție circa 4400 m2 de teren, situația reală arată că terenul este ocupat de construcții auxiliare, un autobuz și automobile parcate, nerămânând spațiu pentru necesitățile școlii (inclusiv pentru teren de sport sau teren pentru organizarea unor evenimente în aer liber), dar și creând pericole pentru securitatea elevilor. BPR va continua abordarea acestui subiect în procesul de negocieri și în perioada următoare până la soluționarea definitivă.
 - asigurarea liberei circulații a elevilor și a profesorilor: După o lungă perioadă în care reprezentanții Tiraspolului au creat bariere artificiale în calea liberei circulații pentru elevii și profesorii instituțiilor de învățământ cu predare în limba română din stânga Nistrului, urmare insistențelor Guvernului Republicii Moldova, s-a creat oportunitatea de a elimina această încălcare. Potrivit celor convenite în procesul de negocieri, copiii și cadrele didactice, începând cu 1 decembrie 2018, au posibilitatea să circule în baza carnetelor de elev și a legitimațiilor pentru profesori perfectate cu suportul MECC și ASP, care conțin informații succinte (foto, nume și prenume, instituția de învățământ). De menționat că Tiraspolul insistă anterior pe prezentarea listelor tuturor elevilor și profesorilor din aceste școli, ceea ce a fost respins de Chișinău, pentru a evita expunerea acestor cetățeni unor eventuale abuzuri, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal.
 - transportarea nestingherită a manualelor, materialelor didactice și altor bunuri necesare bunei funcționări a școlilor: Partea transnistreană condiționează această înțelegere cu acumularea de către ambele părți a tuturor exemplarelor de facturi și colaționarea periodică în comun a facturilor, ceea ce BPR nu acceptă, deoarece procedura implică impedimente ascunse (resurse umane și de timp suplimentare) și poate fi calificată drept o barieră suplimentară.
- În același context de asigurare a condițiilor necesare pentru buna funcționare a școlilor moldovenești situate în regiunea transnistreană, Biroul politici de reintegrare are în atenție elaborarea de către MECC a unui plan de măsuri în vederea asigurării în instituțiile de învățământ cu predare în grafie latină din regiunea transnistreană a condițiilor sanitare și de securitate antiincendiară la nivelul prevăzut de legislația națională. Exponenților Tiraspolului în permanență li se solicită soluționarea problemelor ce țin de asigurarea instituțiilor de învățământ cu sedii proprii care să corespundă standardelor din domeniul educațional (în primul rând pentru Liceul Teoretic „Evricea” din or. Râbnici și instituțiile de învățământ din or. Dubăsari și or. Bender), atingerea unei înțelegeri privind introducerea predării limbii române în baza grafiei latine ca obiect de studiu facultativ în școlile moldovenești din regiune care nu

funcționează conform programelor de studii aprobate la Chișinău, precum și rezolvarea dificultăților întâmpinate de către instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafie chirilică.

- De către MECC în perioada Martie –aprilie 2019 au fost monitorizate cele 8 instituții privind desfășurarea procesului educațional, punerea în aplicare a documentelor de politici:
 - 1) Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal;
 - 2) Nomenclatorul tipurilor de documentație școlară și rapoarte în învățământul general;
 - 3) Metodologia privind repartizarea timpului de muncă a personalului didactic din instituțiile de învățământ general;
 - 4) Metodologiile de evaluare prin descriptorii în învățământul primar și la disciplinele Educație pentru societate, Educație muzicală, Educație plastică, Educație tehnologică, Educație fizică, Dezvoltare personală, din învățământul gimnazial.
- Au fost informate cadrele didactice și de conducere, elevii și părinții din cele 8 instituții din stânga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC despre prioritățile reformei curriculare și derularea procesului de dezvoltare a curricula disciplinare în învățământul gimnazial și liceal, în contextul direcției strategice de asigurare a calității în învățământul general și a necesității ajustării politicilor curriculare la standardele educaționale naționale și internaționale.
- Totodată, pe parcursul lunilor iulie-august 2019, cadrele didactice din învățământul primar, gimnazial și liceal din cele 8 instituții de învățământ din stânga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC, au beneficiat de cursul de formare organizat de MECC, pentru implementarea curricula disciplinare dezvoltate.
- În instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar publice și private (centre de excelență și colegii) în anul 2019 au fost admiși la studii 102 elevi absolvenți ai școlilor din raioanele de est ale Republicii Moldova și din municipiul Bender.

Ținta strategică D: Un număr sporit de persoane domiciliate în localitățile din stânga Nistrului care au obținut acte de identitate din sistemul național de pașapoarte

Realizări 2018:

În vederea optimizării proceselor de prestare a serviciilor publice de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate și evidență a populației, precum și în materie de cetățenie, în special pentru locuitorii din stânga Nistrului și municipiul Bender, consemnăm realizări importante, ca urmare a revizuirii și perfecționării cadrului normativ, a bazei instructiv-metodologice instituționale și interinstituționale ce reglementează domeniile de activitate, și anume:

- În temeiul Legii nr. 310 din 22.12.2017, Legea privind actele de stare civilă a fost completată cu un articol nou, art. 131 „Certificarea actelor și faptelor de stare civilă”, care **reglementează posibilitatea de certificare a faptelor de stare civilă produse și/sau consemnate în localitățile din stânga Nistrului**, de către subdiviziunile competente de stare civilă ale Agenției Servicii Publice. În vederea asigurării implementării legii enunțate, Agenția în comun cu Ministerul Justiției, a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.286 din 25 mai privind aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și/sau înregistrate în stânga Nistrului și mun. Bender.
- Prin Legea nr.132/2017 au fost aprobate amendamentele la Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024/2000, care au intrat în vigoare la 19 aprilie 2018 și prevăd următoarele:
 - simplificarea procedurii de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere pentru persoanele născute pe teritoriul Republicii Moldova, cu vârsta peste 18 ani;
 - acordarea oportunității părinților, care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova și măcar unul dintre ei deține drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, de a decide asupra apartenenței la cetățenia Republicii Moldova a copilului lor născut pe teritoriul Republicii Moldova;

- acordarea dreptului copilului de a dobândi cetățenia Republicii Moldova în același temei în care cetățenia Republicii Moldova a fost dobândită de către părinte;
- extinderea competenței teritoriale prin acordarea oportunității de a depune cererea pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere la orice subdiviziune teritorială a Agenției Servicii Publice sau la misiunea diplomatică sau la oficiul consular de la locul aflării solicitantului.
- În contextul amendamentelor operate la Legea cetățeniei nr. 1024/2000, specificate supra, a fost elaborat Regulamentul cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1144/2018 (în vigoare de la 27.12.2018), care prevede:
 - soluționarea problemei persoanelor domiciliat în localitățile din stânga Nistrului, care aplică pentru cetățenia Republicii Moldova și întrunesc condițiile pentru a fi recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova conform art. 12, alin. (2), lit. d) din Legea cetățeniei RM nr.1024/2000;
 - optimizarea procesului de renunțare la cetățenia Republicii Moldova pentru copiii care nu dețin act de identitate și pentru persoanele care au pierdut actul de identitate;
 - stabilirea procedurii de luare în evidență a persoanelor care au dobândit cetățenia RM automat prin naștere, în cazul instituirii tutelei asupra minorilor, precum și în cazurile copiilor găsiți pe teritoriul Republicii Moldova.
- Prin Legea nr. 61/2018 au fost aprobate amendamentele la Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, care au intrat în vigoare la 10 octombrie 2018 și prevăd următoarele:
 - excluderea informației cu privire la grupa sanguină din toate tipurile de acte de identitate;
 - obligativitatea de a deține buletin de identitate de la vârsta de 16 ani;
 - extinderea termenului de valabilitate a pașaportului cetățeanului RM și a documentului de călătorie pentru apatrizi de la 7 la 10 ani, pentru solicitanții cu vârsta peste 16 ani;
 - revizuirea modului de depunere a cererii pentru eliberarea actelor de identitate în funcție de categoria solicitanților, precum și în situații speciale în care se află aceștia;
 - eliberarea, la solicitare, a buletinului de identitate provizoriu persoanei care a emigrat autorizat.

Realizări 2019:

- În vederea asigurării implementării Legii nr. 310 din 22.12.2017 privind completarea Legii nr. 100/2001 privind actele de stare civilă, la 29.05.2019 a fost aprobată Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și/sau înregistrate în stânga Nistrului și municipiul Bender.
- În perioada 19.04.2018-31.12.2019, urmare operării multiplelor amendamente la cadrul legal național care reglementează domeniile de eliberare a actelor de identitate și de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova, au fost recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova 14759 de persoane, dintre care 10646 (circa 72%) sunt locuitori din stânga Nistrului și municipiul Bender, care deja au obținut acte de identitate ale cetățeanului Republicii Moldova.
- Potrivit datelor statistice, pe parcursul anului 2019, au beneficiat de înlesniri la eliberarea buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova 2745 de locuitori din stânga Nistrului, buletinului de identitate provizoriu – 25 de persoane.
- Totodată, în anul 2019, cetățenilor Republicii Moldova din stânga Nistrului și municipiul Bender le-au fost eliberate: 20 309 buletine de identitate și 36 800 de pașapoarte ale cetățeanului Republicii Moldova.

Ținta strategică A: Activitate intensificată a organizațiilor ce implementează proiecte și acțiuni de promovare și apărare a drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului

Realizări 2018:

În vederea încurajării activității organizațiilor societății civile și a grupurilor de inițiativă în localitățile din stânga Nistrului, protecției apărătorilor drepturilor omului care realizează acțiuni și activități în localitățile din stânga Nistrului, familiarizării societății din stânga Nistrului cu mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

- în cadrul întreprinderilor cu Reprezentantul Special al Președinției în exercițiu a OSCE pentru reglementarea transnistreană, dar și în platformele de negocieri 1+1 și 5+2, partea moldovenească insistă în mod constant asupra necesității stabilirii drept o prioritate permanentă abordarea subiectelor vizând drepturile omului cu discutarea și identificarea soluțiilor viabile la cele mai urgente probleme. Totodată, pe marginea fiecărui caz de lezare a drepturilor fundamentale în regiune, sunt sesizați mediatorii și observatorii din procesul de negocieri pentru reglementarea transnistreană cu apelul de a interveni în stoparea ilegalităților constatate, a restabili/ a asigura protecția drepturilor lezate și a descuraja intimidările și provocările întreprinse de către reprezentanții așa-numitelor structuri transnistrene.
- Pe parcursul anului 2018 au avut loc mai multe vizite de țară a oficialilor în domeniul drepturilor omului, însoțite de declarații și comunicate, după cum urmează :
 - 28 mai - 1 iunie 2018, vizita de țară a Expertului ONU de nivel înalt în domeniul drepturilor omului, Thomas Hammarberg privind evaluarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova urmare a Raportului privind drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, publicat la 14 februarie 2013. Acesta a mai întreprins o vizită de lucru în perioada 4 - 5 februarie 2019 pentru a prezenta noul raport privind evaluarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova;
 - 31 mai 2018, vizita de țară a noului Șef al Secției America, Europa și Asia Centrală a Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, dl Jose Maria Aranaz- vizita a fost una de familiarizare cu situația generală privind drepturile omului și progresele înregistrate în acest sens în RM și regiunea transnistreană a RM;
 - 25 iunie - 2 iulie 2018, vizita Raportorului Special ONU cu privire la situația apărătorilor drepturilor omului, dl Michel Forst- Vizita de lucru a Raportorului a inclus și deplasări în regiunea transnistreană a RM, soldându-se cu discuții consistente privind măsurile existente de protecție a apărătorilor drepturilor omului. A fost reiterată intenția Raportorului de a acorda asistența tehnică necesară autorităților Republicii Moldova întru ajustarea mecanismelor, documentelor de politici instituționale și reglementarea cadrului normativ de profil;
 - 3 octombrie 2018, vizita Coordonatorului național pentru drepturile omului ad interim al Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OÎCDO), Referent pentru RM, dl Dragan Lalosevic - în cadrul întreprinderii interlocutorii au făcut schimb de opinii privind situația drepturilor omului în RM, acțiunile întreprinse de autorități pentru avansarea agendei reformelor în domeniu, precum și prioritățile pentru următoarea perioadă ale OÎCDO;
 - 29 - 30 noiembrie 2018, vizita Reprezentantului pentru libertatea mass-media al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), dl Harlem Desir - vizita oficialului OSCE în Republica Moldova a avut scopul evaluării progresul înregistrat în ultimii ani privind îmbunătățirea de către țara noastră a cadrului legal existent în domeniul protecției libertății presei, drepturilor jurnaliștilor precum și pe dimensiunea audiovizualului.

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului din Varnița asigură audiența persoanelor din stânga Nistrului (din 190 adresări 86% din persoane care au beneficiat de audiență sunt domiciliați în regiunea transnistreană), care circulă prin posturile ilegal instalate de structurile secesioniste și care nu au posibilitate să se programeze prin telefon (legătura telefonică este blocată). Persoanele care se adresează în audiență, de regulă, solicită consultație juridică. În cadrul audienței pe lângă consultații juridice, persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului.

Realizări 2019:

- Reprezentantul politic de la Tiraspol repetat a fost sesizat cu propunerea de a crea o platformă de interacțiune la nivelul asociațiilor non-guvernamentale, promotoare a drepturilor omului, exponenților mass-media și a organizațiilor internaționale relevante, menită să evidențieze cele mai sensibile probleme legate de lezarea drepturilor și libertăților fundamentale și să identifice soluții conforme standardelor internaționale. Partea transnistreană nu a oferit nici o reacție în acest sens.
- Problema respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost abordată la 11 octombrie 2019 în cadrul unei întrevederi de lucru a viceprim-ministrului pentru reintegrare cu un grup de raportori pentru democrație al Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. A fost accentuat rolul important al Consiliului Europei în lumina instrumentelor oferite prin Convenția europeană a drepturilor omului și a calității de stat-membru a Republicii Moldova în această organizație internațională, atât prin monitorizarea și asigurarea unor pârghii adiționale de protecție a persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender, cât și prin implementarea unor inițiative menite să îmbunătățească situația curentă și să sprijine eforturile autorităților de la Chișinău în realizarea obiectivului de reintegrare a țării.
- MAEIE a utilizat pe larg participarea în forurile multilaterale în scopul sensibilizării comunității internaționale cu privire la încălcările drepturilor omului în regiunea transnistreană. Astfel, în contextul participării la Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, dar și în discuțiile cu Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru DO, MAEIE a subliniat necesitatea implicării mai active a comunității internaționale în protejarea DO în regiunea transnistreană; totodată MAEIE a reiterat necesitatea asigurării accesului deplin pentru entitățile internaționale de monitorizare în regiunile de conflict, inclusiv acces neîngrădit în locurile de detenție. În rezultatul acțiunilor pro-active ale MAEIE, deschiderea RM pentru plasarea subiectului pe agenda prioritară și considerarea DO dincolo de aspectele politice au fost salutate în Raportul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului din sesiunea a 38-a a CDO. În același context, în anul 2019 OÎCDO și-a consolidat prezența în RM prin crearea, în cadrul Echipei de țară a ONU, a poziției de consilier/expert internațional pentru DO care are drept scop intensificarea acțiunilor OÎCDO pe dimensiunea protejării DO, inclusiv în regiunea transnistreană. Totodată, în contextul pregătirii vizitei în RM a Raportorului Special ONU privind Apărătorii DO, M. Forst (iunie 2018), MAEIE a reiterat necesitatea vizitării regiunii în vederea evaluării situației DO și abordării subiectului apărătorilor cu reprezentanții structurilor transnistrene.
- Pe pagina web a Biroului și pe paginile oficiale ale viceprim-miniștrilor pentru reintegrare din rețelele de socializare sunt plasate comunicate ce reflectă poziția instituțională și acțiunile întreprinse în vederea onorării obligațiilor pozitive în raport cu cetățenii ale căror drepturi au fost lezate (de ex.: în legătură cu anumite cazuri individuale, comentarii pe marginea unor cauze CEDO, mesaje și declarații transmise la conferințe internaționale tematice etc.). Drept provocare în acest sens este aplicarea de către reprezentanții Tiraspolului a tehnicilor de dezinformare mediatică, cu interpretarea eronată a evenimentelor și inducerea în eroare a partenerilor internaționali.